

foto dd

"Slovenski Božič" v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

Uvodnik

Jurij Paljk

Mesec verskega tiska

Januar je bil mesec verskega tiska, tako je tudi zdaj, pa čeprav iskreno priznamo, da velika večina vernikov danes tega ne ve več, še posebej mladi ne, ki posegajo predvsem po vsebinah na svetovnem spletu in so opustili tiskano besedo. Zato smo vam, drage naročnice in naročniki, še bolj hvaležni, ker nam ostajate zvesti tudi danes, ko se zdi, da so časopisi odveč, preživeli. Še vedno velja, da je tiskana beseda tista, ki ostane. Že res, da tudi vse zapisano na svetovnem spletu ostane za vedno, a vprašanje je, kdo vse zapisano shranjuje, kam vse to daje, kdo bo v prihodnje imel dostop do ogromnih skladišč svetovnega spleta, ki postaja danes, pravzaprav je že, svetovni tiran, istočasno pa je tudi svobodno polje, ki omogoča večini od nas, da na njem pišemo, objavljamo fotografije in seveda tudi verske vsebine. Kakšno vlogo ima danes verski tisk? Isto, kot jo je imel takrat, ko je Gutenberg izumil tiskarski stroj in se je začel preporod tiskane besede, ki ni bila več v domeni izbrancev in posvečenih, ampak je nagovarjala in še nagovarja široke množice ljudi.

Že res, da smo danes v vrtincu svetovnega spleta, družbenih omrežij in vseprisotnega interneta, ki najbolj spreminja našo družbo, a še vedno velja, da je tiskana beseda tista, ki ostane, tudi na spletu, ko ob pomoči fotografije nagovarja z vsebinami. In verski tisk ima nalogo ohraniti krščansko izročilo, a tudi iskati nove, sodobne oblike nagovarjanja sočloveka z vedno isto in vedno aktualno vsebino evangelija, vesele novice. To pri Novem glasu skušamo počenjati od nekdaj, še posebej danes, ko smo prisotni tako v tiskani obliki kot na svetovnem spletu, družbenih omrežjih, brez katerih danes ni nobenega sodobnega medija. Še vedno namreč gre za vsebino, tako v tiskani obliki kot tudi na spletu!

/ str. 10
MČ

Trst / Tiskovna konferenca

Slovenska opozicija v novem letu

Dne 3. januarja 2020 je v prostorih Občine Trst potekala tiskovna konferenca, na kateri sta tržaška svetnika Igor Švab (SSk) in Valentina Repini (DS) prikazala dosežene rezultate minulega leta, problematike, ki se pojavljajo v sedanjosti, in kaj čaka opozicijo in Občino Trst v naslednjem letu. Po kratkem pozdravu Giovannija Barbe, namestnika vodje svetniške skupine DS, je svoja razmišljanja podal svetnik stranke Slovenska skupnost Švab, ki je strnil v glavne točke delovanje in glavne težave z upravo v minulem letu. V ospredju je bilo slabo politično in tudi človeško vedenje večine, kar nam je svetnik že poudaril v pogovoru, ki smo ga objavili ob koncu leta. V občinskem svetu so namreč zmanjkale tople besede, spoštovanje in, kar je najslabše, poslušanje konkretnih popravk med obravnavo proračuna, na katere je opozarjala opozicija. Ti so bili, ne glede na strankarsko privrženost, pomembni za mesto Trst in so bili sistematično odvrnjeni. Švab je še opozoril, da uprava ni pokazala nobene vizije in konkretnega predloga za razvoj mesta, kar je zelo obžaljujoče, saj je Trst pred pomembnimi izzivi, kot je ESOF 2020 (prestolnica znanosti).

/ str. 10
MČ

Čedad / 57. Dan emigranta

Biti povezani, živeti kot skupnost!

Na prazniku Beneških Slovencev, Dnevu emigranta, se je v čedajskem gledališču Ristori tudi letos zbralo veliko ljudi. Dan emigranta, ki je bil že 57., je osrednji kulturni dogodek Beneških Slovencev in je še danes praznik, ko se izseljenci iz Beneške Slovenije zberejo v Čedadu in razmišljajo o sedanjosti, obujajo tradicije in načrtujejo prihodnost. Letošnji praznik je minil ob veselju do povezovanja, življenja v skupnosti, kot je poudaril osrednji govornik David Klodič, ki ni hotel govoriti o vsem znanem, ki nas razdvaja, o nerešenih težavah, ampak je spregovoril vsem tistim, ki so na praznik Svetih treh kraljev tudi letos do zadnjega sedeža napolnili čedajsko gledališče Ristori. Pozval jih je k skupnemu življenju, večji povezanosti, večjemu ponosu in seveda ohranjanju in gojenju slovenskega jezika, naše kulture. Predvsem pa je Dan emigranta v Čedadu prvo leto, praznik pesmi, glasbe, življenja Slovencev na Videmskem, kot sta zapisala organizatorja, Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij. Pomena praznika za ves slovenski živelj v Beneški Sloveniji se zavedajo tudi v Sloveniji, o čemer je pričalo visoko zastopstvo.

Foto JMP

/ str. 2
Jurij Paljk

Pogovor / G. Karel Bolčina

Duhovnost, cerkvenost in pripadnost

Škofovega vikarja za slovenske vernike v Gorici g. Karla Bolčina smo obiskali med Božičem in novim letom. V nabrežinskem župnišču, kjer je od lanskega avgusta upravitelj, smo ga zmotili pri delu. S pismi v rokah, ki mu jih je tisto jutro dostavil pismonoša, je malo potožil, da se morajo tudi duhovniki čedalje več ukvarjati z birokracijo, ki jim jemlje veliko časa.

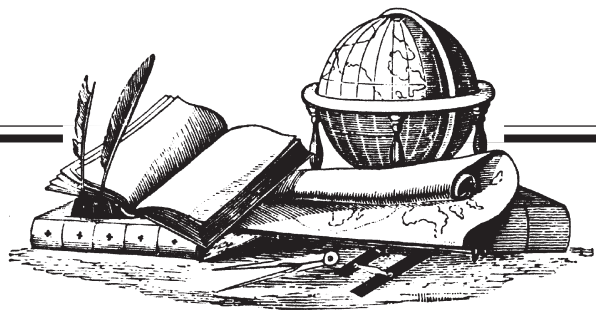
/ str. 3
Matej Caharija

Pogovor

Objavljamo
intervju Mateje
Rihter z dr.
Marketzom, ki
bo 2. februarja
posvečen za
krškega škofa

S 1. strani / Dan emigranta v Čedadu

Biti povezani, živeti kot skupnost!

Na prazniku Beneških Slovencev sta spregovorila poleg domačinov tudi slovenski minister za Slovence po svetu in v zamejstvu dr. Peter Česnik in deželni odbornik Furlanije Julijske krajine za kmetijstvo in gorata območja Stefano Zannier, medtem ko je osrednji govor imel ravnatelj dvojezične šole Pavel Petričič iz Špetra

bogastvo, katerega se premalo ljudi v Italiji zaveda, zato sem vesel, da je sedanji minister za avtonomne pokrajine Francesco Boccia dodelil temu zakonu več finančnih sredstev", je povedal Lo Russo in dejal, da bodo ta sredstva namenili predvsem šolam, ki gojijo manjšinske jezike, prav tako pa se je tudi zavzel za okrepitev sektorja komunika-

smo vedno manj seznanjeni z delovanjem, aktivnostjo, občutkom vsega tega, kar nas obkroža".

"Začenši od šole se moramo naučiti, da smo člani naše skupnosti, se pravi slovenskega ljudstva in kulture. Ni dovolj, da smo povezani v jeziku in tradiciji, ampak se moramo poznati med seboj, biti seznanjeni z delovanjem drugega. Skratka, potrebno je krepiti medsebojno povezanost in občutek pripadnosti, ki se ga lahko gradi že od zgodnjih otroških let", je nadaljeval Klodič.

Prisotne je ob koncu pozval k večji povezanosti in edinosti: "Zato s tega odra pozivam vse vas, da boste v prihodnje še bolj odločni glede pripadnosti naši skupnosti, glede varstva svojega jezika, glede varstva prelepega okolja, v katerem živimo, glede prenašanja tradicije in tudi sprejemanja novih izzivov sedanje družbe. Borite se za slovensko šolanje v Terskih dolinah, Režiji in Kanalski dolini. Borite se za nadaljevanje študijev na slovenskih šolah in univerzah. Borite se za priznanje in še predvsem za spoštovanje pravic, ki

Foto JMP

David Klodič.

Župan občine Čedad Stefano Balloch, ki je deset let spremljal Dan emigranta, občina Čedad je tudi vedno častni pokrovitelj praznika, se je občuteno poslovil od številnega občinstva, saj se mu letos izteka mandat. Poudaril je, da upa, da bo tudi njegov naslednik nadaljeval po poti sodelovanja, iskanja sožitja in nadgrajevanja dobrih odnosov s sosednjo Slovenijo. Prostor, ki je bil včasih razdeljen z državno mejo, je danes edinstven, kar kliče po sodelovanju na vseh ravneh, je poudaril Balloch in se zahvalil za sodelovanje županom z obeh strani državne meje.

Minister Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Peter Česnik pa je spregovoril o izseljenstvu in povedal, da problematiko sam dobro pozna, saj je bil 37 let tudi sam izseljenec, emigrant. V svetu danes živi izven meja Republike Slovenije okrog pol milijona Slovencev, je dejal minister Česnik, pravega števila sicer nihče ne ve, saj se jih je veliko porazgubilo, a "domovina je ena sama", je minister Česnik navedel pesnika Župančiča in svoje razmišljanje nadaljeval z mislimi papeža Frančiška, ki se zavzema za globalno solidarnost in globalno zavzemanje za spoštovanje človekovih pravic.

Letos je v Čedadu na povabilo organizatorjev spregovoril tudi tajnik iz urada italijanske vlade za deželne zadeve in krajevne avtonomije Saverio Lo Russo, ki je spregovoril o izvajanju državnega zakona 482 iz leta 1999, ki v Italiji štiti jezikovne manjšine. Povedal je, da je jezikovnih manjšin v Italiji 16, a je gotovo slovenska najbolj številna in tudi najbolj pomembna. Izpostavil je izjemen pomen dvojezične šole v Špetru in dejal, da je ob dvajsetletnici sprejetja zakona za jezikovne manjšine zakon še vedno aktualen. "Gre za veliko kulturno dediščino, ki je velikansko

Foto JMP

cij, predvsem pa večje vidnosti jezikovnih manjšin na nacionalni italijanski televiziji RAI. Deželni odbornik Furlanije Julijske krajine za kmetijstvo in gorato območje Stefano Zannier je v svojem klenem pozdravu naglasil predvsem nujno oživitve goratih območij, tudi Beneške Slovenije, da se ljudje ne bi več izseljevali. Pri tem je poudaril odlično sodelovanje s Slovenijo, ki ga je treba še nadgraditi, da se bodo tudi v Beneško Slovenijo mladi vračali delat in živeti. Ravnatelj dvojezične šole iz Špetra David Klodič je v svojem treznem in lepem slavnostnem govoru najprej naštel vrsto perečih vprašanj, ki so stalnica Slovencev na Videmskem, o katerih pa, tako je dejal, ne bo govoril, ker jih že poznamo: "Na splošno ne bom govoril o vseh tistih zadevah, za katere bi morale skrbeti državne, deželne in lokalne uprave. In niti o tistih, za katere bi morali skrbeti politični predstavniki in vsi, ki so in smo plačani, da bi sledili in bili aktivni ter pozitiven del te naše družbe. In na koncu, ne bom govoril o vseh ostalih neizpolnjenih obljubah, ki smo jih Slovenci iz leta v leto slišali tudi s tega odra".

V nadaljevanju je vzkliknil: "Absurd je, da prav v času visoke tehnološke komunikacije, ko imamo vse možne pripomočke, ki nam lajšajo pretok informacij,

prevečkrat ostajajo samo na papirju.

Storite vse, kar je treba, da naša zgodovinska šibkost (se pravi biti manjšinci v hribovitem kraju) postane naš plus; torej aktivna skupnost v prelepem kraju". Kulturni program Dneva emigranta so pripravili gojenci Glasbene matice iz Špetra, pesnica Andreina Trusgnach, ki je letos v Italiji prejela več pomembnih nagrad za svoje pesmi v beneškem narčju, otroci folklorne delavnice na šoli v Špetru in Beneško gledališče, ki je letos uprizorilo Mandragolo v beneškem narčju, prosto povzeto po delu Niccolaja Machiavellija. Prevod in priredbo sta naredila Adriano Gariup in Jasmin Kovic, ki je tudi režirala, medtem ko je Antonio Trinco pripravil imenitne maske iz Nadiških dolin.

Dneva emigranta se je tudi letos udeležilo veliko županov z obeh strani državne meje, prisotni so bili slovenska senatorka v Rimu Tatjana Rojc, predsednika krovnih organizacij Ksenija Dobrila in Walter Bandelj, deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Volk, državna sekretarka Ministrstva za kulturo RS Tanja Kerševan, podpredsednik Odbora za kulturo v slovenskem državnem zboru Marko Bandelli ter vrsta drugih političnih in družbenih osebnosti.

20-letnica odobritve zakona št. 482

Večina sprejetih norm je ostala le na papirju

Sredi decembra je minilo 20 let, odkar je italijanski parlament odobril zakon št. 482. Ta je leta 1999 na Apeninskem polotoku priznal in zaščitil 12 "zgodovinskih jezikovnih manjšin": albanško, francosko, franko-provansalsko, furlansko, germansko, grško, hrvaško, katalonsko, ladinsko, okcitsansko, sardinsko in slovensko. Z odobritvijo zakona je Rim, po več kot 50 letih od sprejema ustave, uzakonil, kar piše v njenem 6. členu (Republika štiti z ustreznimi zakoni jezikovne manjšine).

Omenjene manjšinske jezike uporabljajo danes na Apeninskem polotoku okrog 3 milijoni oseb, ki predstavljajo skoraj 5 odstotkov državnega prebivalstva. Pripadniki jezikovnih manjšin živijo v kar 1.171 občinah in v 14 od skupno 20 dežel.

Zakon št. 482 predvideva uporabo avtohtonih manjšinskih jezikov v javni upravi, šolstvu in sredstvih množičnega obveščanja. Ker so se denarna sredstva, ki jih parlament namenja za zaščito in ovrednotenje jezikov manjšinskih skupnosti, iz leta v leto krčila, je velika večina pred 20 leti sprejetih zaščitnih norm ostala na papirju. Velikim pričakovanjem, ki jih je v posameznih skupnostih (katere ne štiti drugi državni zakoni ali mednarodni dogovori) ustvaril sprejem zakona

na št. 482/99, je v glavnem sledilo razočaranje. Za Slovence je zakon pomemben, ker je prvič priznal Slovence na Videmskem in je predstavljal podlago za zakon št. 38,

da je parlament konec minulega leta odobril predlog o povišanju finančnih sredstev (2 milijona v prihodnjih 3 letih) za izvajanje zakona št. 482.

Na Dnevu emigranta v Čedadu je o zakonu 482 spregovoril tudi Saverio Lo Russo, tajnik Urada italijanske vlade za deželne zadeve in krajevne avtonomije (foto JMP)

ki je bil izglasovan leta 2001. Dvajseta obletnica zakona je na območjih, na katerih živijo jezikovne manjšine, nudila priložnost za obračun opravljenega dela, oceno trenutnega stanja in pogled naprej. Na raznih srečanjih so poznavalci manjšinskih tematik ugotavljali, da je bil zaradi pomanjkanja denarnih sredstev le delno izpeljan načrt poučevanja manjšinskih jezikov v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Kar se tiče prisotnosti manjšinskih jezikov v javnosti (dvojezični napisi, institucionalna komunikacija), so bili določeni koraki naprej opravljeni samo prva leta po odobritvi zakona, ki drugače ostaja mrtva črka glede uporabe manjšinskih jezikov v programih javne radio-televizije. Organizatorji srečanj so z veseljem sprejeli novico,

V naši deželi, na ozemlju katere živimo Furlani, Slovenci in Nemci, je politična stranka Pakt za avtonomijo 16. decembra v Vidmu organizirala simpozij, ki ga je vodil izvedenec za manjšinska vprašanja Marco Stolfo.

Udeleženci srečanja so zahtevali popolno udejanjenje državnega zakona št. 482 in naj tudi Dežela FJK pripomore k ovrednotenju furlanskega jezika. Načelnik Pakta v deželnem svetu Massimo Moretuzo je terjal "ustrezen prostor" za furlanski jezik v sklopu sporedov javne radio-televizijske hiše Rai. Na srečanju, ki je obeležilo tudi 50. obletnico poteka prve konference izseljencev v Vidmu, je spregovoril predstavnik izseljeniške zveze Slovenci po svetu Renzo Mattelig.

Mch

Povejmo na glas

Vse dobro tudi naši skupnosti

Nemara je prav, da na pričetku novega leta posvetimo nekaj slovesne pozornosti tudi naši narodni skupnosti, se pravi vsem nam, našim napotom, uspehom in vlogi, ki jo imamo v ožjem in širšem prostoru. Ko se takole ozremo na prehojeno pot, še preden se spustimo v izpolnjevanje naslednjih nalog, ko se torej zamislimo vase, v pogoje, ki so nam kot narodnostni manjšini dani, smo lahko vsekakor zadovoljni, ne da bi se zaradi vsega doseženega povzdigovali. Dejstvo, da smo narodnostna manjšina, nas namreč pogotuje v dobrem in slabem, nas dela izvirne, določa naše načrte in smernice, ker smo v temelju drugačni od večinskih narodov in njihovih gotovo dosti ugodnejših izhodiščnih možnosti. Smo pač manjšina, in to narodnostne narave, in zato je razumljivo, da se moramo nenehno dokazovati, da si moramo tako ali drugače vedno na novo izboriti tisto, kar nam je bilo že dano, in da se ohranjanje in poglobljanje narodne zavesti ne dogajata brez naporov. Poleg tega smo zavzeto vpeti v vse boljše sobivanje in sodelovanje s tukajšnjim večinskim narodom kakor tudi z matično domovino in ta vpetost je lepa priložnost, da istočasno razvijamo sami sebe in krepimo vrednote razumevanja, dogovarjanja in izgrajevanja srečnega sožitja na tem koščku Evrope. In v tej luči kot nevelika narodna manjšina nikakor nismo manjvredni, nasprotno, še tako majhna manjšina je sposobna dati zlahten prispevek bližnjemu in širšemu skupnemu dobru, če zares izhaja iz te želje, ki jo premoremo v iz-

datni meri, in v njeni smeri vztrajno delujemo. In vztrajanje v doseganju ciljev, za katere smo prepričani, da nam pripadajo, je naša velika odlika in prav je, da jo gojimo in razvijamo, saj brez nje ne bi bili tisto, kar smo. Verjamemo namreč v demokracijo, zato v želji po zjamčenem zastopstvu tja do najvišjih ravni večinskega naroda zanesljivo vemo, da ne zahtevamo preveč. Vemo, da smo kot vsaka narodna manjšina nezmotljiv pokazatelj stanja demokracijskih vrednot tukaj in kjer koli in zato trdnega mnenja, da prizadevanja za uveljavitev naših pravic nikakor ne morejo biti večinske-mu narodu in sploh nikomur v škodo. In zato smo lahko na naše soustvarjanje tukajšnjega družbenega prostora upravičeno ponosni, ker s svojim izjemno bogatim kulturnim delovanjem nedvomno prispevamo k lepšemu skupnemu življenju. S posebno skrbjo za svoj jezik dograjujemo svojo narodnostno celovitost in se z njo odpiramo vsem v zmnosti in v upoštevanju drugih - da ne govorimo o pomenu verskega izročila, ki na nezamenljiv način daje svoj delež etiki srečnega sobivanja, vrednote torej, ki ne nazadnje prinaša dobro vsem. Zato se spodobi, da na pričetku novega leta kar največ dobrega zaželimo tudi nam samim, da bi še naprej hodili po zastavljeni poti, krepili našo notranjo edinstvo in uresničevali poslanstvo, ki nam je bilo zaupano in ima kot vsakršno poslanstvo iskreno dober namen in s tem dragocen ter smiseln vpliv.

Janez Povše

S 1. STRANI Pogovor: g. Karel Bolčina

Duhovnost, cerkvenost in pripadnost Cerkvi so enake

Da je g. Bolčina prijeten in zato iskan sogovornik, dokazuje dejstvo, da je istega dne odgovarjal na vprašanja še drugih dveh časnikarjev.

Kako ste se pripravljali na praznovanje božičnih praznikov?

Rekel bi, tradicionalno. Mladi in starejši so pripravili v vseh cerkvah, ki so jih tudi okrasili, jaslice. Duhovniki smo v adventnem času naše biblične skupine, ki delujejo po naših župnijah, usmerili v branje prvega in drugega poglavja evangelija po Mateju, ki govori o Jezusovem spočetju, rojstvu in detinstvu. Tako smo poskrbeli za duhovno pripravo na praznike. Vsak dan smo imeli tudi odprte spovednice. Božič je minil ob delovnih obveznostih. Noč sem doživel na Krasu, dan pa na Goriškem. Maše so bile lepo obiskane. Lahko rečem, da sem doživel umirjen in lepih občutkov poln Božič.

Letošnji zbornik Goriške Mohorjeve družbe objavlja prispevek, ki je nastal izpod vašega peresa, z naslovom Izzivi goriške Cerkve. S katerimi izzivi se ta srečuje?

Prvi izziv je, da je kristjanov vedno manj. Drugi izziv je, da so se kristjani oddaljili od Cerkve. Tretji izziv pa, da se manjša število duhovnih poklicev, zaradi česar združujemo moči. Če bo Cerkve živela pošteno, se ji bodo kristjani spet približali.

Pred več kot tremi leti ste postali škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji. Ali nam lahko predstavite to svojo zadolžitev?

Čeprav primerjave niso nikoli dobre, ko sem bil mlad duhovnik, je škofov vikar na poseben način predstavljal vez med škofom in slovenskimi duhovniki ter posredno slovenskimi verskimi občestvi. Danes se je to popolnoma spremenilo, ker je mojih sogovornikov med duhovniki zelo malo. Preštujemo se lahko na prstih obeh rok. Tudi glede slovenskih cerkvenih skupnosti se je stanje zelo spremenilo: nekoč smo imeli samo slovenske župnije, danes imamo redke slovenske župnije, imamo pa mnogo narodno in jezikovno mešanih župnij. Opažam, da imam kot škofov vikar vlogo povezovalca slovenskega in italijanskega življa. Skušam torej iskati tiste poti, ki oba naroda povezujejo, in skrbim za to, da ni nihče v ozadju. Tudi slovenska komponenta mora zaradi svoje identitete imeti pomembno vlogo.

Škofov vikar skrbi tudi za sodelovanje s cerkvenimi predstojniki v Sloveniji in ne nazadnje vzdržuje stike s posameznimi slovenskimi verniki. Ti prihajajo po kakšen nasvet, s kakšno prošnjo, ko želijo deliti kaj lepega in od časa do časa tudi kaj problematičnega; če pride do takega kontrasta, mora vikar zadevo pretehtati in uravnovesiti. Slovenski verniki posredujejo škofovemu vikarju vse želje in potrebe, ki

bi jih sicer posredovali škofu.

Ali se na vas obračajo tudi laiki?

Lahko rečem, da se v 95 % primerov name z raznimi prošnjami obračajo laiki. Veliko želja za pogovor je povezanih s porokami oziroma ločitvami. V preteklosti je bilo tega veliko manj, danes pa je postalo nekaj precej navadnega.

Kaj prinaša novega lanske letna reforma goriške nadškofije?

Beseda reforma je po mojem nekoliko težka. Rekel bi, da je prišlo do neke reorganizacije. Cerkve na Goriškem se namreč spreminja glede na potrebe časa. Nekoč smo imeli velika cerkvena občestva, kar je bilo najbolj razvidno pri bogoslužju, danes pa so se ta zelo skrčila. Da bi dosegli nekdanje število obiskovalcev nedeljskih maš, smo združili tri ali štiri skupnosti. Župnije so pri nas vedno ostale župnije - bodisi kot skupnost bodisi kot upravni element -, vendar smo jih pastoralno povezali.

Zaradi pomanjkanja duhovnikov se vsak dan v več župnijah ukvarjate z verskimi in upravnimi zadevami. Ali so ti premiki naporni?

Da. Župnik sem v Štandrežu, župnijski upravitelj v Nabrežini, Šempolaju in Zgoniku, zakoniti predstavnik župnij pa v Mavhinjah, Sovodnjah, Rupi-Peči, Gabrjah-Vrhu. Naj navedem primer, ki je zgovoren. Nedavno sem na avtomobilskem servisu prosil za pregled, ker sem z novim avtom prevozil prvih deset tisoč kilometrov. Vprašali so me, kdaj sem kupil avto. Ko sem jim odgovoril, da septembra, so me vprašali, ali je to bilo leta 2017 ali 2018? Nikakor niso hoteli verjeti, da sem v pičlih treh mesecih prevozil 10 tisoč kilometrov...

Glede na to, da delujete tako na Goriškem kot na Tržaškem, ali opažate kakšne geografske značilnosti pri ljudeh, s katerimi sodelujete oziroma jih srečujete?

Duhovnost, cerkvenost in pripadnost Cerkvi so enake, saj sta tudi Devin-Nabrežina in Zgonik del goriške nadškofije. Nekdanja trdota življenja na Krasu je pa gotovo oblikovala značaj ljudi. Na tržaškem Krasu, v primerjavi z Goriško, opažam določeno značajsko, rekel bi plemenito, razliko. Včasih se je reklo, da so Kraševci trdi. Po mojem niso trdi, ampak trdoživi, kar je vrlina. Gre torej še predvsem za usidranost v lastni biti in tudi v narodni pripadnosti. Po drugi strani imam priložnost v Nabrežini, Zgoniku in Šempolaju doživljati in spoznavati vernost ljudi. Morda ne bo kakšna pobožnjakarska in sladkobna vernost, ampak bolj zrela in resna. Vidim, da če duhovnika ni, ga pogrešajo, kar pomeni, da ga želijo,

iščejo in potrebujejo. Opažam torej, da je na tržaškem Krasu prisotna močna krščanska osnova.

Župnik ste tudi v vaseh, denimo v Nabrežini, v katerih se je prebivalstvo z narod-

nega in drugih vidikov precej spremenilo. Kako se sobivanje med avtohtonimi prebivalci in prišleki odraža v življenju cerkvenih skupnosti?

Težko govorim o tistih župnijah, v katerih sem manj fizično prisoten. Če se osredotočim na Štandrež, kjer sem župnik že skoraj 30 let, opažam veliko dinamiko. Zelo močno se tam krči slovensko prebivalstvo in vedno bolj se povečuje število italijansko govorečih. To zaradi tega, ker so domačini, ki so opustili kmečko delo, imeli na razpolago njive; te pa so mnogi prodali. Na teh površinah so nastali stanovanjski bloki in vrstne hiše, v katere so se v glavnem priselili bodisi meščani bodisi ljudje od drugod. V cerkvenem smislu se veča tudi število starejših oseb.

Kar se tiče tržaškega Krasa, je dvojezičnost prisotna zlasti v Nabrežini, kjer opažam, da stari slovenski življenjski, kljub temu da je skrčen, iz tradicije ohranja vse to, kar je bilo v preteklosti. Nanj lahko kot župnik računam. Italijanski življenjski je nekoliko oddaljen, ker se še vedno ne čuti tako močno sprejet. Italijani v cerkveni skupnosti sodelujejo posamično in precej obrobno.

Kako ocenjujete nedavno odpravo papeške tajnosti v primeru spolnih zlorab mladoletnih s strani duhovnikov?

Papeške tajnosti ni glede tega nikoli bilo. Obstajajo zakoni cerkvenega prava, ki te zadeve utočijo in tudi, če je potrebno, zahtevajo izvedbo sodnega postopka, vendar v zaprtem prostoru, ne v javno-

sti. Papeška tajnost, o kateri so mediji napačno govorili, je čisto nekaj drugega. Vsa ta kriminalna dejanja smo po kazenskem cerkvenem pravu skušali urejevati v Cerkvi sami, kar pomeni, da niso šla v javnost. Papež je to zdaj odpravil. Četudi se je tako dejanje zgodilo v Cerkvi in spada torej pod cerkveno pravo, bo odsej to najprej obravnavalo civilno pravo in nato tudi cerkveno.

Ali bo še nadalje, tudi v primeru spolne zlorabe mladoletnega, spovednik zavezan molčečnosti?

Spoved je absolutno tajna, tudi za ceno smrti, če je potrebno. Spovednik pa si mora v takem primeru na vse načine prizadevati, da spodbudi tako žrtev kot krivca, naj, denimo, o tem spregovori ta neki javni osebi. Lahko tudi spovedniku spet eden od dveh isto ponovi izven spovedi, kar omogoča, da nato spovednik lahko stopi v stik s policijo ali z drugimi oblastmi.

Pridobili ste naslov magistra kanonskega prava. Ali nam lahko obrazložite glavne podobnosti in

razlike med civilnim in cerkvenim pravom?

Cerkveno pravo zaobjema vse zakone, vse dekrete, vse vloge, vse dolžnosti ali pravice, ki jih ima vsak kristjan v Cerkvi. Če se omejim na kazensko pravo, naj povem, da je bistvena razlika med cerkvenim in civilnim pravom v tem, da si prvo prizadeva 'ozdraviti', drugo pa kaznovati osebo, ki je nekaj zakrivila. To zdravljenje v določenih primerih nujno zahteva, da s terapijami prisločijo na pomoč bolnišnice, zlasti psihiatri, psihologi in psihoanalitiki, če gre za kakšne psihične probleme.

Dalje so primeri v kazenskem pravu, v katerih je vsebina sama notranji cerkveni problem in ga civilno pravo torej ne pozna: denimo, avtomatično je izobčen iz Cerkve, kdor spodmakne iz tabernaklja posvečene hostije z namenom, da jih onečasti.

Če duhovnik stori dejanje krive vere, je izobčen. Če se hoče spet vrniti v cerkveno skupnost, mu je naložena določena kazen z namenom, da pride do spoznanja, da je storil napako in da se bo trudil, da je ne bo več ponavljal.

Kadar je v kazenskem pravu odprt civilni postopek, se cerkveni umakne. Edina podobnost med cerkvenim in civilnim pravom se v glavnem tiče obravnave odnosov med osebami. V 95 % primerov, zaradi katerih kristjani pridejo do cerkvenega sodišča, je ničnost porok. Ko poroka propade, želijo ugotoviti, ali je bila ta sploh pravilno sklenjena. Novo cerkveno poroko lahko namreč sklenejo samo, če ugotovijo, da je bila prva nična. Problem je, da je cer-

kvenih sodnikov malo in prošenj zelo veliko, kar ima za posledico, da so postopki zelo dolgi.

Na kateri osnovi cerkveni sodnik določa, da je neka poroka nična?

Cerkveno pravo jasno opredeljuje, kakšna je krščanska poroka. Ta sloni na dveh bistvenih temeljih: na svobodnem sprejetju in popolni predačnosti bližnjemu (mož ženi in žena možu) ter na ljubezni, ki je odprta do tretjega življenja, to je do rojevanja otrok. V primeru, da zakonca nočeta imeti otrok, je njuna poroka nična; sodniku morata seveda to dokazati. Isto lahko velja za zvestobo in nerazvezljivost zakona: če neko stopi v cerkveni zakon in reče, 'bo šlo, dokler bo šlo...', zakon žal ne sloni na cerkvenih postavkah.

Predidimo k drugim vprašanjem. V Evropo je v zadnjih letih prišlo veliko migrantov, katerim marsikje nasprotujejo. Kaj menite o tem? Ali ima Evropa pravičen odnos do teh prišlekov?

Gre za zelo kompleksno temo, na katero se ne da odgovoriti z enim samim stavkom. Pravijo, da ogenj lahko še pogasiš, vode pa ne moreš zaustaviti. Če torej voda izprazni en del, nujno napolni drugega. Če ljudje prihajajo od drugod v Evropo, je to zaradi tega, ker je Evropa izpraznjena tako demografsko kot krščansko in vrednostno. Nastale so torej luknje, ki so vakuumi, ki sprejmejo vse to, kar pride. Zdaj prihajajo migranti iz raznih krajev, ki imajo svojo kulturo, svoj pogled na svet, izobrazbo, vero in politični nazor. Recimo, v naše šole bi teh otrok ne sprejeli, če ne bi imeli praznih klopi. Svojih otrok nimamo, torej prihajajo drugi.

Politika, ki jo ima Evropa do teh raznih tokov, je zame popolnoma negativna, saj ni ne-

ke politike sprejemanja. Vsakdo je prepuščen samemu sebi. Če pomislim na prvo svetovno vojno, so bili vsi naši notni takrat migranti, so pa vedeli, kam gredo, spremljali so jih in jih sprejeli. Danes je vse na velikem preprihu. Pa kako je mogoče, da migranti, ko pridejo sem, čakajo dve leti ali celo tri leta, da oblasti razčistijo njihovo pripadnost? To bi moralo biti izvedeno v treh urah! Evropa je glede tega popolnoma odpovedala.

Zakaj je tako? Prvič: po mojem zaradi tega, ker nekdo hoče, da Evropa živi v nestabilnosti. Drugič: Evropa je sama zrastle na slabih, to je na potrošniških koreninah, namesto da bi zrastle, ne rečem na veri, ampak na kulturi. Danes imamo posledice, ker tega ni nikoli naredila. Če je kultura močna, je trdna. Denar odpihne vsak veter. V Evropi smo zrastle z denarjem: začeli smo s premogom, nadaljevali z evrom itd. ter mislili, da bo denar rešil svet. Tega ni še nikoli, kvečjemu je denar pokril napake.

Pomanjkanje duhovnih vrednot torej ...

Absolutno, duhovnih, ne rečem verskih. Tistih vrednot, ki ti jih nihče nikoli ne more vzeti! Lahko ti vzamejo življenje, lahko premoženje, a duhovnih vrednot ti ne morejo. To je edina stvar, za katero se Evropa ni potegovala.

Kako si razlagate porast nacionalizma na stari celini?

Do nacionalizmov prihaja vedno, ker gre za potrebo po branjenju nečesa, kar je krhko. Če je močno, ni treba, da braniš. Ker je duhovno obzorje evropskih narodov krhko, se vsi bojimo tistih, ki imajo močnejšo duhovnost - muslimanov. Evropa bi morala pregledati, od kod prihaja. Ko bi odkrila, iz katerih korenin izhaja, bi morala nato iz le-teh nadaljevati svojo pot.

Po škofovih ukrepih

Zamenjave v Cerkvi na Tržaškem

Konec minulega leta je prišlo do zamenjav na čelu nekaterih tržaških župnij. Če se omejimo na tiste, v katerih se zbirajo slovenski verniki, je do sprememb prišlo tako v Trstu kot v Bregu.

Z objavo škofovega dekreta je na začetku novembra pri Novem sv. Antonu nastopil službo duhovnega pomočnika g. Tomaž Kunaver, ki bo še naprej tudi župnijski vikar pri Sv. Ivanu.

Druga novost se tiče župnije sv. Jerneja apostola v Mačkolkah, ki jo je oktobra po navodilih salezijanskega inšpektorja zapustil g. Metod Lampe, ki je bil premeščen na Opčine. Mačkolje je tako prevzel g. Klemen Zalar, ki je v Bregu že župnijski upravitelj v Boljuncu in Dolini ter je obenem župnijski vikar pri Sv. Jakobu.

Do zamenjave je prišlo v Ricmanjih, kjer tamkajšnjo župnijo sv. Jožefa že nekaj mesecev vodi g. Matija Galej, ki je po narodnosti Poljak, vendar pozna tukajšnje razmere, saj že dalj časa živi na Tržaškem. Hrvaškega duhovnika Roza Palića, ki romarje po novem sprejema v Marijinem svetišču na Vejni, je škof Crepaldi iz Ricmanj preemestil v mestno župnijo sv. Marka evangelista.

Do menjave je prišlo tudi v vod-

stvu borštanske župnije sv. Antona Puščavnika, ki jo je oktobra prevzel g. Boris Čobanov, ki že dalj časa vodi župnijo v sv. Križu pri Trstu. Z njegovim prihodom je borštanska verska skupnost zaživela.

Medtem ko g. Čobanov, ki je po rodu Hrvat, obvlada slovenski jezik, se ga g. Galej šele uči. V pričakovanju, da se ga priuči, mašuje v slovenščini v Ricmanjih škofov vikar za slovenske vernike Anton Bedenčič, kateremu občasno pomaga g. Metod Lampe.

Naj ob koncu še spomnimo, da se nadaljujejo pastoralne vizitacije tržaškega škofa po župnijah. Pred božičnimi prazniki je škof Crepaldi obiskal župnijo Novega sv. Antona, sledile bodo druge župnije. Med nekajdnevnimi obiskom se vodja tržaške Cerkve srečuje z verniki in seznanja z značilnostmi in problematikami obiskane župnije. Duhovniki, ki ga med obiskom spremljajo, pregledajo ob tej priložnosti ekonomsko stanje župnije, matične knjige itd. V okviru pastoralnih vizitacij, ki se bodo nadaljevale do letošnjega maja, bo škof kot zadnji obiskal repentsko župnijo.

Mch

Predstavitev knjige g. Ceka v Hrušici

S potom in krvjo označeni spomini

Na praznik nedolžnih otrok smo imeli v Hrušici v Brkinih poseben dan ob pomembni figuri naše vasi, saj smo se spomnili duhovnika Štefana Ceka, doma prav iz Hrušice. Najprej smo v župnijski cerkvi sv. Krizogona Oglejskega, kjer je tudi sam leta 1937 daroval novo mašo, zanj darovali sveto mašo, pri kateri smo blagoslovili navzoče otroke. Pri sveti

maši smo bili: župnik Andrej Vončina, prelat Renato Podbersič, g. Anton Požar oz. Toni Betnarjev iz Malih Loč, še edini živi duhovnik iz hrušiške fare, ter g. Boris Kretič, duhovnik, ki za g. Toneta in ostale

sobrate lepo skrbi v duhovniškem domu v Šempetru pri Gorici, kjer se nahajajo. Vernih se je k sveti maši zbralo lepo število, kot bi bila nedeljska sveta maša. Po sveti maši smo se vsi odpravili v vaški dom v Hrušici, kjer je pred tem bila šola, ki jo je obiskoval tudi g. Požar, danes pa služi vaščanom za prireditve, Hrušiškim fantom in drugim skupinam pa za vaje. Tam se je pridružil še nekaj ljudi, tako da je bil dom nabito poln, kar sicer za predstavitev knjig ni ravno navada. Še v domači vasi smo namreč imeli predstavitev knjige, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi, in sicer *Spomini na Istro*, knjigo je iz hrvaščine prevedel prav prelat Podbersič, sicer predsednik Goriške Mohorjeve družbe. Večer je vodil pranečak g. Ceka, Daniel Cek, časnika Primorskih novic, ob njem pa sta bila v glavni vlogi še omenjeni Podbersič in prof. Tomaž Simčič, sicer knjižni urednik pri Goriški Mohorjevi družbi. Knjigo je tako najprej predstavil prof. Simčič, ki jo je kot zgodovinar tudi lepo zgodovinsko umestil, saj je bil duhovnik Cek med klavirnim in nakovalom obeh glavnih režimov svoje duhovniške dobe, ki tudi predstavlja snov njegove sicer drobne knjige. Štefan Cek se je namreč izognil subjektivizmu; v knjigi je le nanizal zgodovinska dejstva precej faktografsko, brez napihovanja ne olepšavanja. Pranečak Daniel Cek je spregovoril nekoliko o izvoru in družini pokojnega duhovnika Ceka, ki je sicer po "vandranju" po hrvaški Istri svoje zemeljsko življenje končal v slovenski Istri, najprej kot župnik v Šmarjah pri Kopru, nato pa kot župnik v Dekanah, kjer je leta 1985 tudi umrl, star 72 let. Moramo povedati, da je sicer v Istri delovalo v tistih časih kar

okrog 200 duhovnikov od drugod, ker sama ni premogla toliko poklicev. Z nekaj pesmimi so večer popestrili tudi Hrušiški fantje, pri katerih pojejo tudi dva Cekova nečaka in pranečak. Podpisani sem se zlasti posvetil obdobju Cekovega šolanja v Gorici: govoril sem o malem in velikem semenišču ter mašniškem posvečenju, a sem to moral storiti bolj splošno, kako pa je bilo sicer, sploh težave zaradi fašističnega režima in drugih okoliščin, sem lahko samo povedal tisto, kar so mi povedali duhovniki, ki so bili v teh ustanovah tudi sami v teh časih, ali pa tisto, kar so zapisali in sem prebral. Četudi sem, recimo, dobro poznal vse tri preostale duhovnike, g. Jožka Kraglja, g. Ljuba Marca in g. Stanka Sivca, ki so tudi izdali svoje spomine pri Goriški Mohorjevi, pa so mi marsikaj tudi sami povedali. Glavni-

Daniel Cek, msgr. Renato Podbersič in prof. Tomaž Simčič (Foto Vatican news)

no je seveda povedal prelat Renato Podbersič, ki je sicer, kakor je poudaril pranečak Daniel, naredil tisto delo, ki bi ga bila dolžna narediti duhovnikova družina, a je rokopis g. Štefana več let ležal v predalu in čakal na boljše čase. Podbersič se je na kratko zaustavil ob ocenah g. Ceka, ki so bile bodisi prav dobre bodisi odlične, imel pa je finančno stisko, zaradi katere je bil vsako leto dolžan, a so očitno nekako rešili zadevo, če ne drugače so zanj najbrž poskrbeli dekanijški duhovniki. Podbersič nam je predstavil Cekovo delovanje pod fašistično oblastjo, s katero je imel težave zaradi svoje narodne zavednosti, zaradi katere se je lepo vklopil tudi v hrvaško resničnost, še večje pa potem s komunističnimi obla-

stmi, pod katerimi se je tudi zgodila znana "krvava birma" v Lanišču poleti 1947, kjer je bil kruto zaklan duhovnik, bl. Miroslav Bulešič, msgr. Jakob Ukmar, birmovalec, pa brutalno pretepen, tako da se je komaj izvlekel. Ceka je rešila mama Ana, ki ga je porinila med šaro pod stopnicami, da se je skril, sama pa je zbežala po vrtu stran. Ker g. Cek ni želel sodelovati z oblastmi, da bi ovajal, je odslužil celotno šestletno kazen v zloglasni Stari Gradiški, skupaj s svojimi farani, ki so bili tja odpeljani. Tudi sam je sicer dejal oblastnikom, da bo raje kot ovajal, do dneva odslužil svojo kazen. G. Renato Podbersič se je sicer spomnil, kako so oblasti leta 1985 na pogrebu na veliko hvalile Cekovo narodno zavest, a hkrati seveda pozabile na to, kako so ga same "nagradile" za golo opravljanje duhovniškega dela. Zanimivo je, da se je, četudi je v Lanišču v Čičariji, ki je le onkraj Žabnika, sorazmerno blizu Hrušice, preživel le dobrih 9 mesecev, razvila tako močna vez med Laniščani in g. Cekom, kar je poudaril že sam Podbersič, potrdil pa tudi domačin, Aldo Žmak, ki je bil takrat tudi birman. Prav poseben pečat so tako dala večeru osebna pričevanja ljudi,

bratov Žmak, poleg omenjenega Alda nas je v lepi slovenščini nagovoril tudi njegov brat Vlado, ki sicer najbolj skrbi za spomin na dogodke v Lanišču, zelo zanimivo je bilo pričevanje nečaka župnika Ceka, Stanka Novaka, sicer našega farana iz Obrova in enega od najstarejših članov Hrušiških fantov. Izredno zanimivo pa je bilo še pričevanje Emila Zonte, znane istrskega kulturnega delavca, ki je bil sprva neuspešno birman v Buzetu, potem pa uspešno v sosednji vasi, vežejo pa ga izredni spomini na bl. Mira Bulešiča in msgr. Jakoba Ukmarja. Tako je bil v Hrušici velik dogodek, na katerem smo še dodatno spoznali veliko osebnost iz te vasi.

Andrej Vončina

Koledovanje za Svete tri kralje je stara tradicija, ki so jo v številnih naših slovenskih vaseh in središčih žal opustili. Na Goriškem pa trdno vztraja v Števerjanu in na Vrhu Sv. Mihaela, kjer fantje obiščejo domačine po domovih in jim toplo voščijo ter zapojejo. Tako so razne skupine kolednikov v Števerjanu, s pisanimi, razkošnimi oblačili, ki jih je skrbno pripravila Snežica Černic, prepevali in zbirali darove, ki jih bodo kot vedno namenili dobrotelnim ustanovam. Vrhovski fantje in starejši pa so šestega januarja do večera obiskali prav vse domove in domačije, kjer so prepevali starodavno obredno kolednico, domačini so jih obdarili s hrano, pijačo in domačimi dobrotami.

Skozi drugačno prizmo (19)

Da ne bi bilo preganjanja...

Prošnja iz naslova je bila izrečena pred kakimi petnajstimi leti v Štandrežu, ko smo se z bogoslovci udeležili svete maše ob farnem in mojem zavetniku, kjer smo sodelovali tudi mi. Eden od otrok, ki so brali prošnje, jo je izrekel z močnim zamejsko-italijanskim naglasom, kar se nam je zdelo smešno, pa vendar je to pripomoglo k temu, da se je ta prošnja nekako usidrala v moj in drugih bogoslovcev spomin. Da so kristjani preganjani, je dejstvo. Več kot 300 milijonov jih je tudi fizično in podobno preganjanih, na Zahodu je to preganjanje bolj pritlehno, pa vendarle je. Pred nedavnim smo bili, recimo, lahko priča mazaškimi akcijam v Ljubljani, ko sem bil kameleon v Tolminu, se je isto zgodilo tudi tam. Zelo hudo je po azijskih deželah, tistih z muslimansko, hindu-

sko ali budistično večino, kakor tudi v tistih, kjer še vedno vlada komunizem. Hongkonški kardinal Zen je bil že zelo kritičen glede raznih dogovorov s kitajskimi oblastmi tedaj, ko so se ti dogovori delali, češ da se zadeve ne bodo izboljšale, temveč poslabšale. Tako smo še vedno pričel, da silijo škofo in duhovnike k temu, da bi stopili v Kitajsko patriotsko katoliško združenje. Če tega slučajno nočejo storiti, se morajo skriti in nekako izginiti, saj so sicer posledice znane. Tako se je, recimo, moral skriti škof Xi-

jin, sicer zvest papežu in Cerkvi, ki pa ni hotel stopiti v prej omenjeno organizacijo. Pred kratkim je pakistanska katoličanka kritično opozorila, kako se zelo malo ali praktično nič ne govori o preganjanju teh naših bratov in sester po veri, medtem ko so v ospredju in na katoliških ustih precej drugačne teme. Zadeva je precej nevarna, saj gre za vprašanje obzorja. Kakšno in katero obzorje imajo preganjani katoličani po Aziji, Afriki in drugod? Vsekakor presežnega, kakršno so imeli naši vrli mučen-

ci iz rimskega obdobja (zapis končujemo ravno na god sv. Krizogona Oglejskega, zavetnika hrušiške farne cerkve, sveti oče pa je počastil Japonske mučenice), ne zasledimo pa takšnega pri katolikih t. i. "razvitega sveta", kjer je poudarek na tistih stvareh, ki so bolj resnične zato, ker so "otipljive", ker so materialne. Kako to, da je poudarek zlasti na tematikah tega sveta? Najpomembnejše teme v tem našem katoliškem svetu, ki naj bi bil razvit, saj so sicer posledice znane. Tako se je, recimo, moral skriti škof Xi-

nam sporoča Kristus, ki nam kraljuje s križa, naloga njegove neveste, Cerkve, ni v tem, da svetu prinese svobodo in odrešitev od tegob in zla tega sveta, temveč, da prinese svobodo in odrešitev v tegobah in zlu sveta. Gospod nas je opozoril, da vsega tega nikdar ne bo moč odstraniti, ko je dejal, da bomo uboge vedno imeli med sabo (Mt 26,11; Mr 14,7), a da se moramo raje posvetiti njegovi navzočnosti. Z njo namreč napolnjuje vso našo bedo in revščino in nam kaže, da Bog zelo ljudi spreminja v večje dobro, kakor pove bratom egiptovski Jožef (1 Mz 50,20). To je sporočilo preganjanih kristjanov po svetu tistim, ki si ta naziv nadevajo v t. i. "razvitem" svetu, da je namreč Jezus še kako "središče časa", kakor je dejal razlagalec Svetega pisma Conzelmann, da živi. Zahod namreč tudi v svoji krščanski komponenti kaže praktični

ateizem, in če že ne kaže na smrt Boga, pa kaže vsaj na to, da je leta nekje daleč. Je mar potem čudno, da je toliko praznine in nesmisla v delu sveta, ki si misli, da je razvit? Kako odgovarjamo na prošnjo iz naslova? Preganjanje Kristusove Cerkve tu na Zemlji vedno bo, ne bo odvzeto. Moramo pa se potruditi in prepoznati Gospodovo navzočnost in besedo v tem preganjanju, še bolj pa v naših težavah, preizkušnjah, boleznih, na koncu pa tudi v smrti.

Andrej Vončina

ZAKAJ PRAV JEZUS? (97)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusova zapuščenost

Krik zapuščenosti na križu je temelj za teološki in mistični premislek o podobi Boga, ki ga je razodel Jezus Kristus. Anna Pelli pravi, da je **to veličina ljubezni Boga, ki je pripravljen za drugega stopiti v nič in nasprotje**, krhkost, temo, da bi ga ponovno poklical v življenje. Teologija in mistika sta v različnih obdobjih dali različne poudarke Jezusovi zapuščenosti. Cerkveni očetje so videli Jezusovo zapuščenost v povezavi s Trpečim služabnikom. Justin poudarja, da se je zgodila **ločitev večne Besede od njene človeškosti**, ki je umirala. Nekateri očetje so se zatekli k alegorični razlagi, da Jezus ni kričal v svojem imenu, ampak v **imenu grešnikov, ki so se oddaljili od Boga** (Origen). Grški očetje so bolj poudarili, da je bila zapuščenost izkušnja učlovečene Besede in ne le človeka Jezusa. Latinski očetje so bili bolj pozorni na **pomen Jezusovega trpljenja**. Pokazali so na svobodo in dostojanstvo, ki ga je ohranil Jezus tudi v teh težkih trenutkih. Avguštin pravi, da se je na zapuščenega Jezusa zvrnila vsa pokvarjenost in grešnost človeštva. Avguštin poudarja, da ni trpel zase, ampak za nas.

Tomaž je poglobil poglede cerkvenih očetov in pokazal, da je **Oče pustil Sina v smrt, da bi po njegovem trpljenju zagotovil človeštvu osvoboditev**. V imenu grešnikov, ki so povzročili njegovo zapuščenost, je kričal k Očetu. Tomaž je zagovarjal Jezusovo blaženo gledanje tudi v trenutkih trpljenja, vendar ni bilo zato nič lažje in povsem stvarno. Zapuščen Jezus na križu je postal **model in zgled mnogim mistikom**. Janez od Križa je videl v njem višek razodevanja odrešenja in najgloblje srečanje med človeštvom in Bogom. Idejo o Jezusovi zapuščenosti **so povzeli in radikalizirali reformatorji**. Luter je videl v Jezusovem sprejetju greha sveta njegovo najvišje ponižanje, v tej preizkušnji je **doživel strah, da je zavrnjen od ljudi in preklet od Boga**, vse do tega, da je doživel

občutek 'kazni pogubljenih'. Calvin je bil prepričan, da je Oče zlihl na Jezusa ves bes in jezo zaradi človeškega greha. Seveda je bilo to nadomestniško delo za grešno človeštvo, Jezus je bil brez greha in čist.

V naslednjih letih so nekako povzeli te poglede glede Jezusove zapuščenosti. Tako najdemo pri Bossuetu in Bourdalouneju izraze: **Božje povračilo, povračilna pravičnost, Bog maščevanja**, ki želi biti zadoščen za krivdo, ki mu je bila storjena. Pri avtorjih 18. in 19. stoletja je zapuščen Jezus zglel slečanja od vsake sebične ljubezni, po tudi od Božje slave. Na začetku 20. stoletja je razvoj eksegeze sprožil zanimanje za zgodovinsko Jezusovega krika zapuščenosti. Pri eksegetih je prevladalo mnenje, da so to **Jezusove predvelikonočne besede**. Pesch je poudaril, da je Jezusov krik bolj kot znamenje razočaranja pritrditev zaupanja, izraz njegove nezlomljive vere v najtežjih trenutkih.

Toda doživljanje oddaljenosti od Boga je bilo tudi **njegovo posebno razodetje**. Jezus je kljub zapuščenosti pokazal, da je eno z Očetom in dar za ljudi (Vanhoye). V njegovi svobodni izročitvi Očetu se je razodela

absolutna Božja ljubezen. Von Balthasar je spregovoril o **Besedi, ki je umolknila**, da bi v popolni prosojnosti Očetu mogla postati Beseda, ki je bila v začetku pri Bogu, in ponovno ustvarjati svet. Odslej **Oče ne vidi greha drugače kot v luči zapuščenega Sina** in njegove smrti, to je v luči popolne ljubezni, ki more obujati od smrti. Pomembno vlogo pri odkrivanju zapuščenega Jezusa predstavlja **karizma Marijinega dela**. Ta duhovnost, ki stoji na stebri edinstva in zapuščenem Jezusu, **uči biti eno z Bogom in med seboj tudi v najbolj težkih trenutkih**. Zapuščen Jezus je samota, rana, dvom, preizkušnja, razočaranje. Vse v ljubezni mora iti skozi izgubo in noč zapuščenosti, da zraste v novem, odrešenem življenju.

Pogovor z Jožetom Marketzom ob imenovanju za škofa in ob božičnih praznikih

Bog je že sredi med nami – v človeku

Rojen je bil v Železni Kapli, prav tam, kjer zdaj stoji dom Caritas Gregor. Odraščal je v Kršni vasi – ime kraja pride od besede krst, v fari St. Lipš. Jože Marketz, ravnatelj koroške Caritas, je bil v komaj minulem adventnem času v središču pozornosti. Na svečnico, v nedeljo, 2. februarja 2020, bo posvečen za 66. krškega škofa.

Spoštovani dr. Marketz, iskrene čestitke ob imenovanju. Dovolite na začetku osebno vprašanje. Kako vam gre?

Šele navajam se na misel, da bom škof. Veliko vprašanj, ki jih drugi postavljajo, postavljam tudi sam sebi. Počasi se bom navadil in tudi razveselil. Seveda me veseli, da je zelo veliko radovednosti, pa tudi veselja – predvsem med Slovenci. V času, ki bo sledil, bom moral tisto, kar sem povedal na tiskovni konferenci, tudi živeti. Danes je družba zelo kompleksna. Vse, kar storiš, vse, kar poveš, pri enem naleti na dobra ušesa, pri drugem pa ne. Tudi to me

čaka, tega se zavedam. Vem, da so mnogi za menoj, da molijo zame in se veselijo, da imamo spet škofa.

V času sedišvakanke vas je marsikdo nagovoril, da vas vidijo kot prihodnjega škofa. Vedno ste odgovarjali, da ste tako z dušo in srcem ravnatelj Caritas, da si nove naloge pravzaprav ne želite. Kakšen je bil potek dogodkov, da ste potem bili poklicani v Rim in da boste – na veliko veselje mnogih – posvečeni v škofa?

Dobil sem jasno povabilo v Rim na pogovor in kot duhovnik Cerkev ne morem reči, to hočem in tega nočem. Ob koncu pogovora je bilo vprašanje, kako papežu samemu argumentiram, da sploh nočem. Premišljeval sem o argumentih in ti se vežejo na moj življenjski načrt. Potem

sem si mislil, da ta ni tako pomemben, saj sem obljubil tudi pokorščino in duhovnik si na veke. Zmanjkalo mi je argumentov, da bi rekel ne.

Pri tiskovni konferenci ste že izpostavili nekaj priorit. Služba bližnjemu je za vas zelo bistvena. Dejali ste tudi, Cerkev ni samo škof, ampak so Cerkev vsi verniki. V dosedanjih službah ste bili mnogo med ljudmi. Boste lahko to nadaljevali

kot škof?

Nimam še izkušnje. Upam pa, da že. Vse bom storil za to, da bo mogoče biti med ljudmi, jih poslušati. Najhuje je, če nekaj govoriš in odgovarjaš na stvari, ki te jih nihče ni vprašal. Temu se hočem izogibati. Upam, da se me ljudje ne bodo bali, da ne bodo imeli preveč respekta in da me bodo vprašali, kar jim leži na srcu. Upam, da bodo tudi kritično pripomnili kaj glede Cerkev, da lahko spremenimo svoj način. Življenje je danes se zelo hitro spreminja, jaz sem že star človek in nimam več morda tiste tankočutnosti, kar je za mlade zelo pomembno. Upam, da bom to slišal od njih.

Ko boste 2. februarja posvečeni v škofa, boste pastir vseh vernikov krške škofije. Iz mnogih odzivov ob vašem imenovanju pa je bilo zaznati, da je velika obogatitev, ker prihajate iz narodne skupnosti. Vemo, da je Cerkev na Koroškem bistveno pripomogla k sožitju nemške in slovenske narodne skupnosti. S to

temo ste se ukvarjali v svoji doktorski disertaciji. Kaj ste takrat ugotovili in kaj se je spremenilo od tistih časov?

Takrat sem ugotovil, da je med Slovenci več tipov ljudi. Tisti, ki se zelo zavedajo svojega slovenstva. Ti so še danes v tem položaju in so, kot včasih pravimo, "slovenska elita". Druga skupina so bili tisti, ki so proti nam. Zdi se mi, da je takih vedno manj, zelo malo jih je še. Najpomembnejša ugotovitev tega znanstvenega dela, ko sem z mnogimi opravil pogovore, je bila glede "vmesnih Slovencev", to sem tudi vpeljal v debato. Te imamo še zdaj in tem lahko pomagamo. Po eni strani imamo napise. Napisi so zelo pomembni. Ravno tako pomembni so kot cerkev za kraj. Po zvoniku vidiš, da tam živijo katoličani oz. kristjani. Po dvojezičnih tablah vidiš, da tu živijo ljudje, ki govorijo tudi slovensko. Moj prispevek bo, da bom zelo samoumevno govoril tudi slovensko. Zdi se mi, da politične podpore ni treba več toliko, ampak je treba v javnosti opogumiti ljudi, da če govoriš slovensko, se svet ne podre, ampak je to pravzaprav nekaj levega. To je veliko bogastvo. Svojim staršem sem zelo hvalen, da so me tako vzgajali,

da sem odraščal v slovensčini.

Obhajali bomo božične praznike, ko Bog postane človek. Kaj želite po Nedelji, s katero ste zelo povezani, saj ste bili dolga leta njen izdajatelj, sporočiti našim bralkam in bralcem?

Zame je bila v preteklih letih najpomembnejša misel okrog Božiča ta, da je Bog res postal človek in je s tem oplenil človeka, in sicer vsakega človeka. V človeku naj bi gledali ne samo Božje stvarstvo, ampak tudi Božjo ljubezen, Boga samega. Če bomo to storili, potem bomo z velikim spoštovanjem ravnali in se družili z vsemi ljudmi. To bo nekaj levega. Bog je že med nami – v človeku. Ne le v cerkvi, v katero v nedeljo in sicer zahajamo, tam je ena oblika Njegove prisotnosti. Doma pa je tudi povsod, kjer vidimo človeka, in sicer prav vsakega. Pri tistih, ki so bolj bogati, med prijatelji, pri tistih, ki jim dobro gre, to lažje vidiš, kakor pa v tistem, ki živi na cesti in bi raje šel po drugi strani, da se mu izognes. Da bi tudi te ljudi bolj videli, to je moja želja. Potem bo naša družba lepa in bo Bog sredi v njej.

Mateja Rihter

Nabrežina / Tradicionalna razstava jaslic

Raznolike figurice domačih in tujih jasličarjev

Nabrežina je vsako leto znova v božičnem času prizorišče tradicionalne razstave jaslic, ki privablja obiskovalce iz bližnje in bolj oddaljene okolice. Prikaz, ki je na ogled v tamkajšnji župnijski dvorani, je tudi letos postavil Sergio Gerli. Tokratna, že štirinštrideseta izvedba predstavlja delo odraslih in mlajših ustvarjalcev. Obiskovalci si bodo lahko

bombaža, lubja ali celo vžgalic. Figurice so izdelane iz lesa, kamna, papirja, keramike, porcelana, gline, želodov, plutovine, voska, školjk, mila in drugih nevsakdanjih materialov. Ob skrbno izdelanih mostičkih in zavetiščih vzbujajo pri obiskovalcih radovednost tudi vrteča se mlinska kolesa in premični pastirčki. Svoje izdelke razstavljajo tako

ogledali figurice iz naravnih in umetnih materialov, ki so jih izdelali domači in tuji ustvarjalci oziroma obrtniki. Jaslice prihajajo ob tej priložnosti v Nabrežino tako iz naših krajev kot tudi iz sosednih dežel in iz raznih predelov sveta. Začetki nabrežinske razstave, ki je vključena v deželno mrežo jaslic Giro Presepi, segajo v čas, ko je bil v vasi dolgoletni duhovnik g. Bogomil Breclj. Letos je jaslice ob odprtju razstave blagoslovil g. Mirko Butkovič. Postavljanje jaslic predstavlja zakoreninjen in razširjen ljudski navado. Na Slovenskem so bile jaslice še predvsem kotne, kasneje pa tudi namizne.

Na razstavi so prikazane jaslice iz pobarvane lepenke,

posamezniki kot skupine. Med temi velja omeniti vrtec in osnovne šole iz Nabrežine, Križa, Šempolaja in Komna ter tržaško združenje prijateljev jaslic. Ob uporabi krajevnih materialov so na ogled tudi figurice iz Afrike, Argentine, Čila, Severne Amerike, Rusije in z drugih celin. Morda manj poznane, a prav tako ogleda vredne so v Nabrežini tudi jaslice, ki jih je g. Gerli izdelal in postavil v cerkvi sv. Roka. Te, ki precejšnjo pozornost namenja prikazu tradicionalnih poklicev, so tokrat izdelane iz v gozdu najdenih materialov. Tradicionalno razstavo jaslic si lahko do 19. januarja ogledamo ob sobotah in praznikih, med 16. in 19. uro.

Mch

Božičnica na Vrh Sv. Mihaela

Otroci so uprizorili pristrčno igrico

Cerkvi sv. Lovrenca na Vrhju je v petek, 27. decembra 2019, potekala že tradicionalna božičnica, ki jo prireja Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela. V božično okrašeni cerkvi so se zbrali najmlajši člani društva, ki so tudi letos pripravili igrico z lepo in poučno božično mislijo. Božična predstava, ki jo je kot vsako leto napisala Nika Cotič, režirala Karen Ulian in skrbno pripravili otroci OPZ Etko Mužetko, je letos nosila naslov *Najlepše darilo - Mali bobnar*. Zgodba se prične s pastirci, ki vneto razmišljajo, kaj podariti dojenčku, ki se je rodil na sveto

malo premisljajo. Med hojo se srečajo z vsakdanjimi ljudmi, ki trdo delajo za vsakdanji kruh. Tako prvi pastirček sreča izmučenega kmeta in mu pomaga zorati

Komentar na nedeljo Jezusovega krsta

Po krstu del novega Izraela

Evangelist Matej, ki mu bomo v glavnem sledili v tem bogoslužnem letu, nas že uvaja v eno od glavnih svojih trditvev v evangeliju, ki je ta, da je Cerkev "novega Izraela", stari Izrael, ki je iz krvi in mesa, pa nima več svojega mesta. Glavna stvar je torej le še v tem, ali se damo krstiti in sprejmemo Kristusa kot Odrašenika ali pa ne. Dejstvo je sicer pri tem dogodku samo nakazano, a besede Janeza Krstnika že kažejo, da je res tako, kakor trdimo – njegov krst je bil namreč le simbolne narave, Judje pa so še vedno ostali Judje, nekaj povsem drugega pa je Kristusov krst, po katerem apostoli in njihovi nasledniki "naredimo vse narode za Kristusove učence" oz. dajemo krščnim to možnost, ko se včlenijo v njegovo Cerkev, novo Božje ljudstvo. Matej sicer lepo nakazuje, kako se je Kristus do konca pustil temu, da je bil tudi meseno pogojen, zato pa se je svojemu sorodniku, ki ga je tudi napovedoval in ljudi na njegov prihod pripravljaj, tudi dal krstiti, da bi namreč do konca izpolnil, kar je bilo treba za starozavezni del odrašenjske zgodovine. Zelo lep nauk za nas, ki se tako otepmo zgodovinskega spomina. Že res namreč, da gre pri odrašenjski za drugačne vrste zgodovino, a ta poudarja, kako

Bog deluje v naši, človeški zgodovini. Krščanstvo je prineslo združitev Logosa in zgodovine, tako Judom kot Grkom je nekaj manjkalo, s Kristusom pa pride do združitve obojega. Grki so namreč, zlasti po Aristotelu, prišli do dejstva Božjega obstoja, a je pri tem ostajalo vprašanje, ali Bog tudi deluje v človeški zgodovini, do česar pa so prišli po drugi strani Judje. Kar je njim manjkalo, je še razumsko udeleževanje. Zato nam potem apostol Pavel govori, da šele s Kristusom pride tudi "logično češčenje" Boga, ki odpravi krvave žrtve v njihovem čisto konkretnem, materialnem smislu, ki je tako lasten staremu judovskemu ljudstvu. V Kristusu tako postanemo Božji otroci, sinovi in hčere, med seboj pa bratje in sestre, kri in meso nimata pri tem prav nič več. Kakor nam lepo pravi apostol Pavel, imajo razne narodnosti le svoj relativni pomen, prava in resnična vez je namreč tista v Kristusu. Tu je seveda potrebno paziti, ker Kristus ne pravi, da narodnosti in meja ni več, temveč pravi, da obstaja v njem še višja vez. Pomembna je vera v Kristusa, ta je celo ključnega pomena, kar je konec koncev tudi poudaril sv. Francišek sultanu, ko je bil pri njem na dvoru. Takrat se ni šel nekega pacifizma ali kar nekega

zemljo, drugi pomaga skladati drva gozdarju, tretji najde izgubljen iglo šivilje, četrti dela družbo mizarju, ki ga nauči rabiti dleto, pastirica pa zapoje pericam lepo pesem. V zameno za dobra dela dobijo pastirci leseni paličici, kos usnja in lesen izdelek. Ko pastirčki po dolgem in utrudljivem dnevu zaspijo, se pojavijo kresničke, ki spremenijo predmete v boben. Pastirčki so tako z dobrimi deli dobili najboljše darilo, boben in pesem, s katero obdarijo Jezusčka.

Po prijetnem prizorčku, ki si je zaslužil dolg aplavz, in preden so se prisotni segreli ob čaju in posladkali z dobrotami na zakuski, so še razglasili zmagovalce tekmovanja *Jaslice pri nas doma*. Otroci so se namreč na vigilijo sprehodili po vasi z bethlehensko lučko miru. Voščili so ljudem, jim zapeli božične pesmi ter si ogledali jaslice, ki so jih domačini skrbno pripravili. Tretjeuvrščeni sta bili Zarja in Anisja Volčič, drugouvrščena Matej in Veronika Tomšič, najlepše jaslice pa sta letos pripravila Sofia in Martin Buna. *MC*

splošnega pobratenja, temveč mu je dejal, da se kristjani povsem upravičeno borijo proti muslimanom, da pa bi jih ljubili bolj kot same sebe, če bi prevzeli vero v Kristusa. Sveti krst je tako po eni strani prvi zakrament, ker predstavlja "vrata" k še ostalim zakramentom, ko z vidnimi znamenji kažemo na nevidno delovanje Božje milosti, torej Boga samega v življenju kristjana, a je še več kot to. Zgodi se tudi konkretna notranja sprememba, ki je sicer resnična, vendar je duhovne narave, zato pa je s človeškimi očmi ne vidimo. To Božje otroštvo se sicer konkretno zgodi, tako pa nekdo ni več navaden človek ali človeško bitje, temveč kristjan in nosi Kristusovo ime, čeprav na zunaj še vedno ostaja prav takšen kot pred krstom. Žal te duhovne zavesti danes primanjkuje ne samo s strani vernikov, temveč tudi s strani duhovnikov. Tako se s tem ne samo pomembnim, temveč ključnim zakramentom preveč odlaš. Vse drugo, človeško, fizično, materialno je pred duhovnim, duhovnost je le privesek ali "opcija", kakršno dobimo tudi pri avtomobilu. Četudi je tako predpisano, da je treba otroka krstiti v prvem mesecu njegovega življenja, se s tem odlaš. To je zato, ker je materialno, fizično, čutno in čustveno resnično, vera je le za neko "dobro počutje", naj pa ne bi bila resnična. To vse kaže, da za nas danes niti Božje delovanje v stvarstvu in našem življenju ni več resnično.

Andrej Vončina

Kratke

Doberdob / Nagrada mašnim sodelavcema

Na dan sv. Štefana smo v doberdobski cerkvi imeli majhno slovesnost. Naša mašna sodelavca sta dobila skromno nagrado. Marcu, ki je končal medicino v Ljubljani in redno bere berila, je župnija podarila grafiko Toneta Kralja iz cikla Zemlja. Bratu Thomasu, ki začel študij medicine v Ljubljani in skrbi, da so prošnje lepo prebrane, saj ima v zakristiji pred mašo redno bralne vaje, pa baročnega angelčka, da bi ga srečno pripeljal do medicinske diplome. / C. V.

Pevma / Dar škofijski Karitas za otroke

Učiteljice, otroci in starši otroškega vrtca Pikapolonica in osnovne šole Josip Abram iz Pevme so ob Božiču pripravili posebno presenečenje za središče goriške škofijske Karitas,

ki zbira in deli rabljena oblačila. Ob priložnosti božični prireditvi 20. decembra lani v pevski cerkvi so namreč otroci izročili odgovornemu središču Karitas cel kup daril, igrače in otroške obleke. Učiteljice so si tokratni Božič zamislile tako, da so otrokom in staršem predlagale to dejanje, da bi se pač otroci "odrekli" čemu svojemu, da bi omogočili otrokom, ki morda živijo v večji stiski, da bi preživeli bolj vesele in razposajene praznike. Skrbno pakirana darila so bila postavljena po cerkvi in so tako ustvarila res prijetno vzdušje. Še isti dan popoldne, ob urniku odprtja škofijskega središča, so lahko razdelili nekaj darov prvim otrokom, ki so bili zanje hvaležni in seveda presrečni.

Božični okras v vrtcu Sonček

Božični okras kot tudi božična peka kruha so med najstarejšimi znamenji božičnega praznika. V starih časih je bila celo navada, da je mati po večerji med božičnim časom postavila na mizo skledo orehov in lešnikov in vsi so med petjem in poslušanjem zgodbic segali po njih. Včasih je zraven postavila še kuhane hruške. Nekaj posebnega so darovi, ki jih prinese Božiček. Nihče noče biti prikrajšan teh dobrot. Tudi vrtec Sonček je letos skupno s starši pripravil božične delavnice. Pripravili so venček, ga okrasili z žakljevino ter rožicami, izrezanimi iz kartonastih embalaž za jajca. Razstavljen je v trgovini II Laboratorio na Travniku. Vrtec je namreč sodeloval pri mestni pobudi II Natale creativo, ki ga je organiziralo društvo Le Nuove Vie. Od 17. do 19. decembra 2019 so otroci imeli božične delavnice skupaj s starši. Skupaj so tako ustvarili izdelke iz ščipalk: smrečice, zvezde in podstavke za sveče. Otroci so staršem zapeli in recitali priložnostne misli o zimi, sv. Miklavžu, adventu ter Božiču. Zelo so se veselili tudi obiska sv. Miklavža. Pozdravili so se s prisrčnimi voščili. / KN

ŠTANDREŽ Protestni pohod**Nadaljuje se boj za zdravo življenje**

Pred Božičem, v petek, 22. decembra 2019, se je po maši v Štandrežu kljub dežju zbralo veliko ljudi, ki so se protestno napotili proti industrijski coni, ker so zaskrbljeni, kaj jim bo prineslo novo leto. Bili so prisotni občinski svetniki in športna ter druga društva. Organizatorji so povedali, da želijo protestirati ne toliko proti napovedani plin-ski termoelektrarni, čeprav bo tudi ta sproščala v zrak precej ogljikovega dioksida in načrtovani štirje motorji bodo proizvajali precej hrupa, ampak predvsem zaradi tega, ker

občina nima pravega strateškega programa, katere industrijska podjetja bi lahko gradila v industrijski coni. Občani so na pohodu protestirali, ker nočejo zdrav-

ju škodljive industrije pred svojimi hišami in zahtevajo spoštljiv razvoj okolja. Za podjetniške špekulacije, ki ne pri- našajo delovnih mest in za-

služka, ne nameravajo žrtvovati kakovosti življenja. Že leta plačujejo občani "davek" na račun zdravja, da lahko bivajo na ozemlju svojih starih staršev. V isti industrijski coni so namreč podjetja, kot sta COVE in ter-moelektrarna na palmovo olje, ki že v visoki meri izpuščata v zrak razne pline in oddajata neprijeten vonj. Ne smemo niti prezreti drugih virov onesnaževanja ozračja, kot je avtomobilski promet, saj gredo glavne prometne poti prav skozi Štandrež. Da se kaj doseže, je treba spremeniti perspektivo političnega vodstva. V dveh ljudski peticijah so občani zahtevali prav to, da to problematiko obravnavajo tudi v občinskem svetu. Žal občinska uprava tega ni hotela vzeti v pretes, zato so Štandrežci zatrtili, da bodo nadaljevali boj za zdravo življenje. / KN

DOBERDOB Alešu Lavrenčiču občinsko priznanje za izredne dosežke**Z željo, da bi bila doberdobska skupnost vedno složna in močna**

Doberdobski župan Fabio Vizintin je na božično-novoletnem sprejemu v vaški občinski stavbi 19. decembra 2019 izročil "občinsko priznanje za izredne dosežke na področju glasbene dejavnosti" violinistu Alešu Lavrenčiču. Kot piše v motivaciji za odličje, ki ga je na prazničnem slavlju prebrala podžupanja Vlasta Jarc, je Aleš prejel v roke violino in "radovedno odkrival njene skrivnosti že pri starih letih". Po študiju na doberdobski podružnici SCGV Emil Komel pod mentorstvom prof. Petra Gusa in Františka Tavčarja je s prof. Jurijem Križničem v Gorici sklenil predakademski program na konservatoriju v Vidmu z najvišjo oceno in bil sprejet v akademski trienij. Letos je bil sprejet na Münchensko visoko šolo za glasbo in gledališče. Od junija 2016 je član državnega mladinskega simfoničnega orkestra italijanskih konservatorijev, sicer pa deluje tudi z drugimi orkestrskimi sestavi v različnih krajih dežele FJK. Z njimi, pa tudi kot solist, je že nastopil na domačih odrih, v koncertnih dvorinah po Italiji in drugod po Evropi. "Danes je Aleš

glasbenik najvišje stopnje, saj je prejel več nagrad na domačih in mednarodnih tekmovanjih", je še bilo povedano v Doberdobu. Izredno število uspehov je doživel v letu, ki se je pravkar končalo. Junija lani je z mladinskim orkestrom nastopil na koncertu, na katerega je ob dnevu republike italijanski predsednik Sergio Mattarella povabil vodje diplomatskega zbora. Poleti se je udeležil turneje znanega kantavtorja Francesca De Gregorija, oktobra pa je s tržaškimi opernim gledališčem Verdi s Traviato nastopil na štirinajstih koncertih po Japonski. Po prejetju priznanja se je Aleš zahvalil in povedal, da ga zelo veseli nepričakovano odličje v vasi, kjer se je rodil in kjer živi. Doberdobci so ponosni, da imajo v svoji sredi takega vaščana, ki mu želijo še veliko uspehov in zadoščenj, je dejal župan Vizintin, ki je nato v svojem govoru ob koncu leta še na kratko orisal delovanje uprave v letu 2019. Omenil je nekatera javna dela, ki so se končala, in druga, ki so jih komaj začeli, pa še izrazil zadovoljstvo, da bodo lahko uredili telovadnico in lahko tudi bolje ovrednotili jezero.

foto dd

Zahvalil se je občanom, ki so mu lani zaupali drugi mandat, sploh pa poudaril, da je zadovoljen s spoštljivimi odnosi na vasi in v občinskem svetu. Zahvalil se je tudi društvom in zaposlenim na občini, ki si prizadevajo, da bi bilo vaško življenje pestro. Zlasti je poudaril pomen vaše skupnosti, ki je složna in katere člani si med seboj pomagajo. "Ločeni veliko ne pomenimo, skupaj smo močni", zato "delamo za skupni cilj, da bi bila naša občina prepoznavna in bi bilo življenje

v njej kakovostno", složno in polno uspehov. Na sprejemu so bili navzoči tudi prijatelji iz Prvačine, ki je pobrala z Doberdobom. Predsednik krajevne skupnosti Silvan Saksida je izrazil željo, da bi prijateljstvo, ki se je steklo med prebivalci dveh vasi v času druge svetovne vojne, še nadgradili ter popestrili sodelovanje na športnem, kulturnem in morda tudi gospodarskem področju v korist obeh občin.

DD

ŠTANDREŽ Dan družine v organizaciji SD Sončnica**Maša in srečanje z zakoncema Melito in Gregorjem Čušinom**

Gregor in Melita Čušin sta bila letos glavna gosta in "junaka" dneva družine, ki so ga 29. decembra 2019 v jutranjih urah v Štandrežu organizirali Skupnost družin Sončnica, župnija Štandrež in Mladinski dom. V domu Anton Gregorčič sta zakonca - po maši, ki jo je v vaški cerkvi ob somaševanju g. Boža Rustje daroval g. Karel Bolčina - podarila udeležencem srečanja bogato življenjsko in krščansko pričevanje.

foto dd

Melita je najprej povedala nekaj "osnovnih tehničnih podatkov", da prihajata iz Korške Bele na Gorenjskem, skupaj sta 33 let, poročena 25, imata šest otrok, Gregor je igravec, ona pa učiteljica razrednega pouka. Spregovorila je o njuni skupni hoji, o tem, kako sta se srečala, o težavah in ranah, o boleznih, ki ju je močno preizkusila, a sta jo skupaj le premagala in še zdaj gledata na to obdobje kot na čas posebne milosti. Pa o tem, kako je v zakonu bistven odnos. Svoj briljantni monolog, ki je poslušalcem pustil kar nekaj iztočnic za razmislek, obenem pa jih je spravljal v smeh do solz, je Gregor - ne le odlični gledališki igravec, temveč tudi učinkovit "pridigar", goreč "prerok", predvsem pa zaveščen in globok kristjan - začel z ugotovitvijo, da sta prišla povedati, kako je narobe svet. Za to smo krivi kristjani, katoličani, "ki včasih marsikaj narobe razumemo". Kar je govoril Jezus, bi morali bolj pre-

mišljevati, "prežvečiti", bolje razumeti. Zakonca sta večkrat poudarila, da ni toliko pomembna družina, pomembnejši je odnos med moškim in žensko: mož in žena, zakon je sakrament, družina je samo sad tega zakramenta. "V začetku Svetega pisma, v začetku našega odrešenja, stoji par, mož in žena". Tudi v začetku nove zaveza sta dva para, Elizabeta in Zaharija ter Marija in Jožef, "dva para s problemi", ki sta jih podedovala od Adama in Eve. "Od izгона iz raja imajo vsi pari probleme"... Po-

membrno je imeti potrpljenje, se pogovarjati, tudi kregati, upati si povedati stvari. "To si upaš, če drugemu zaupaš, če je odnos zrel... Upati se skregati je milost". Vse naše krščansko življenje je hoja za Jezusom, želimo priti do njega. "Tako blizu, da se on lahko stisne k nam"... V svoje srce pustimo Jezusa, da bi lahko imeli radi vse ljudi, ki jih drugače ne maramo. "Samo z Jezusom lahko to storimo, ker on ima vse rad, brez razlike". Božjo ljubezen lahko razumemo samo preko odnosa moža in žene. Zato so naše družine svete družine. "Sveta družina je sveta zaradi odnosov, ki jih živi". Sv. Družina ni bila brez težav in preizkušenj; sveta pa je zato, ker je te težave in probleme preživela kot družina, v odnosu med sabo in z Bogom. Vsi bi morali več zaupati Božjim navdihom, ne smemo se bati tvegati. "Ljubezen je, da ne razmišljaš, ampak da se prepustiš. Bog ne razmišlja, samo daje: to je ljubezen". To in še veliko drugega sta navzočim v Štandrežu podarila Melita in Gregor, ki je na koncu med drugim povedal še to, da je njuno skupno življenje "bolj razburljivo in usodno kot vsaka telenovela, že samo zato, ker je resnično".

DD

Gorica / Sv. Ivan**Molitev za mlade in lectio divina**

V Močnikovem domu pri sv. Ivanu v Gorici bo v petek, 10. januarja, ob 20. uri lectio divina, ki jo bo imel p. Ivan Bresciani DJ. Ob 19.45 v cerkvi molitev za mladino. Toplo vabljeni!

Občni zbor SD Sončnica

Skupnost družin Sončnica bo imela redni letni občni zbor v nedeljo, 12. januarja, ob 11. uri (v drugem sklicu) v dvorani Močnikovega doma ob cerkvi sv. Ivana. Na dnevnem redu so običajna poročila, sledi predstavitev brošure ob 10. obletnici delovanja gledališke skupine O'Klapa in novega mladinskega muzikala Lak za sanje.

KCLB Slovenski Božič v izvedbi domačih ustvarjalcev in izvajalcev

Bleščeča, umetniško dovršena božična igra

foto dd

Ob 120-letnici rojstva skladatelja, glasbenika in duhovnika Matije Tomca sta Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica pripravila božični koncert, posvečen temu plodovitemu skladatelju. Ambiciozen projekt je vključeval veliko ljubiteljev glasbe in profesionalcev s širšega goriškega prostora Italije in Slovenije. Na dveh razprodanih večerih tik pred Božičem so tako solisti, pevci šestih zborov in orkester pod umetniškimi vodstvom treh domačih mojstrov, skladatelja in dirigenta Hilarija Lavrenčiča, skladatelja Patricka Quaggiata in režiserja Franka Žerjala, nastopili v glasbeni igri *Slovenski Božič*. Zgledno sode-

lovanje je bilo čutiti v vsaki zapeti noti in odigranem taktu. Vse je prevevala ista želja: ustvariti nekaj edinstvenega, bleščečega in tehtno umetniškega. *Slovenski Božič* v opusu s 1280 zborovskimi deli duhovnika Matija Tomca zaseda posebno mesto. Zasnoval ga je leta 1938, ko je poučeval glasbo na šenttviški škofijski gimnaziji. Tomc je imel dobro glasbeno izobrazbo; še kot mladeniča ga je poučeval Ignacij Hladnik, znanje iz kompozicije pa je poglavljal na študiju na Glasbeni akademiji na Dunaju, kamor ga je napotil škof Jeglič. Skladatelj je *Slovenski Božič* označil za oratorij, ki se izvaja na odru kot božična igra ali v cerkvi kot oratorijski

koncert.

Hilarij Lavrenčič je s pomočjo pevcev zbral še več Tomčevih božičnih skladb za mešani in otroški zbor ter jih združil z rokopisom ganljivega samospesa za ženski glas v povezano celoto. Patrick Quaggiato je pripravil orkestracijo oziroma priredbe le-teh pesmi z občutkom za lepoto gradiva, ga takega ohranil, posodobil in obogatil, svojo vlogo pa, kot običajno, izpeljal z odliko. *Slovenski Božič* odpre iskriavo uvertura opernih razsežnosti, ki povzema, kot je za operno prakso značilno, osrednje motivične in tematske celice iz vsega dela. Pod uverturo, ki je edina nova skladba te glasbene igre, se je podpisal Hilarij Lavrenčič in vnovič pokazal, da je

vrecel njegovega navdih neusahljiv, iskriav in domisel. S Patrickom Quaggiatom sta se izkazala kot ujemaajoč, dopolnjujoč in prvovrsten skladateljski tandem. Njune glasbene zamisli je subtilno ujel v igro režiser Franko Žerjal.

Odlično so svojo vlogo opravili solisti; v vlogah svete družine Nada Tavčar in Nikolaj Pintar, krčmarjev Martina Kocina in Manuel Pintar, pastirjev Andrej Rustja in Dario Bertinazzi ter angelov Marta Pasi in Makrina Quinzi. Kot recitator je dogajanje spremljal Miha Kovic. Glavni na igre je položena v zbor. Združeni zbori Hrast-Doberdob (Hilarij Lavrenčič), Fantovska skupina Devin-Nabrežina (Mirko Ferlan), Mladinski mešani zbor Emil Komel (David Bandelj), Mladinski zbor Emil Komel in Bodeča Neža (oba Mateja Černic) ter Otroški zbor Veseljaki (Lucija Lavrenčič) so peli na pamet, kar je treba še posebej izpostaviti kot dokaz uspešnega dela. Učinkovito so gradili dramatičnost in slavnostno vzdušje. Dobro je bil uigran Orkester Arsatelier, ki je pod taktirko Hilarija Lavrenčiča oblikoval kakovostno interpretacijo in plemenito zvočnost. Ob tem pa so svoje naloge pohvalno izpeljali tudi ustvarjalci v ozadju, asistentka režije Sanja Vogrič, korepetitorica Beatrice Zonta; za kostume sta skrbeli Carlotta Nantut in Tamara Kosič, za video projekcijo Ivan Persoglia, za tehnično podporo so bili odgovorni Valerio Komic, Jurij Lavrenčič, Matija Visintin, Matija Klanjšček, Matija Zorzut in Niko Klanjšček. Poslušalci so ob spremljanju *Slovenskega Božiča* globoko v sebi začutili pravi pomen Božiča, ki ga prežemata tradicija in globoko sporočilo o ljubezni, svetosti družine in vlogi vere v življenju vsakega posameznika. S tem pa so z odprtimi srci pričakali najsvetejšega med prazniki.

Metka Sulič

Gorica / Božični koncert v stolni cerkvi

Krstni nastop "četrtga" pevskega zbora Emil Komel

foto dd

Tradicionalni božični koncert, ki na dan sv. Štefana poteka v goriški stolnici že vrsto desetletij, je bil letos nekoliko neobičajno zasnovan. Petje zborov se je prepletalo z glasbenimi točkami solistov in manjših instrumentalnih zasedb. Popoldansko prireditev sta 26. decembra namreč organizirala Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete. V imenu ZCPZ je Silvan Zavatlav prebral nekaj uvodnih misli odbornika g. Mirka Butkoviča, ki je bil od-

soten zaradi slabega počutja. Poudaril je, da je Božič praznik rojstva, veselja za vse. Bogu lahko izkažemo hvaležnost tudi z glasbo, ki nam pomaga razumeti skrivnosti ulovečenja; če se ji hočemo približati, potrebujemo lepoto, luč svete noči. Koncert je s tremi pesmimi uvedel Mešani pevki zbor Pevma-Jazbine pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Massenetovo meditacijo je ob orgelski spremljavi zaigrala odlična mlada violinistka Athena Picech, Dvorakovo *O Sanctissima* je zapela mlada sopranistka Julija Miklaveč, Petra Devetak je iz svoje harfe tudi tokrat izva-

piramido. Svoj krstni nastop je enajst nastopajočih in nasmejanih deklet začelo - ob spremljavi orgel, violine, viole, violončela in kontrabasa - z nemško božično pesmijo Maxa

Regerja *Mariae Wiegenlied*, pri kateri je zablestela odlična solistka Ivana Jug. Nato so zapele še Harejevo *Spanckaj ne joči* in Sofianopolovo *Tam stoji pa hlevček*. Mozartovo sonato sta ob orglah in violončelu zaigrali violinistki Barbara Devinar in Anna Michelon, godalna komorna skupina (violine: Athena Picech, Anna Michelon, Anisija Volčič, Makrina in Jakob Quinzi, viola Daniel Bon, čelo Aljaž Vuk) so pod Ferlanovim vodstvom zaigrali vedno krasni baročni Canon v D duru Johanna Pachelbela. Odlično se je odrezal tudi Mladinski pevski zbor Emil Komel, ki je pod vodstvom Mateja Černic zapel tri primerne pesmice. Pod isto taktirko sta res lepi koncert sklenila dva Komelova zbora z božično *Kaj se vam zdi*. DD

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

Gledališka skupina Dekani
Boris Piciča

TU SO RUBE ZA NE VERVAT

Komedija

Nedelja, 12. januarja 2020, ob 17. uri
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Obvestila

V Kulturnem domu v Gorici sta do 10. januarja 2020 na ogled dokumentarna razstava enega najbolj znanih slovenskih izumiteljev Petra Florjančiča in razstava Brata Rusjan - Pionirja letenja ob 110-letnici prvega poleta v Gorici.

Klasični licej Primož Trubar vabi na Noč klasičnega liceja, ki bo v petek, 17. januarja, od 18. do 24. ure v prostorih liceja v ul. Puccini 14. Letošnje bratsko srečanje ob jaslicah, ki ga organizirata skupnosti Frančiškovega svetnega reda iz Gorice in Nove Gorice, bo potekalo v soboto, 18. januarja 2020, ob 16. uri v kapucinski cerkvi v Gorici pod naslovom "Graditelji mostov miru z betlehemskim angelom". Na srečanju, ki ga bodo popestrili pričevanja in glasba, želijo prireditelji letos poudariti, da samo tisti, ki pozna preteklost, lahko razume sedanost in načrtuje prihodnost našega mesta brez zidov in meja.

Prosvetno društvo Vrh sv. Mihaela vabi na 20. revijo ZLATA GRILA, od 27. do 29. marca 2020. Razpis je objavljen na fb strani Prosvetno društvo Vrh sv. Mihaela.

Pd Rupa-Peč vabi na vsakoletni izlet od 21. do 27. avgusta 2020 v očarljivi Bordeaux, Atlantik in njegove neverjetne sipine ter najlepša francoska naselja "Perigorda". Informacije Ivo Kovic tel. 0481 882285, mail nadia.

RADIO SPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 10. januarja 2020 do 16. januarja 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 10. januarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 11. januarja (vodi Ezio

kovic@yahoo.it
Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kersevana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CII-VIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.
"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za krašenje cerkve sv. Ivana Marica Podveršič 20 evrov.

Sožalje

Ob smrti dragega očeta **Marijana** izražamo predsedniku SSO Walterju Bandlju in vsem domačim občuteno sožalje. Naj Gospod nakloni pokojniku zaslužno plačilo, sorodnikom pa svoj mir in tolažbo. Uprava in Odbor Mladinskega doma - Gorica
Ob izgubi dragega očeta **Marijana** izrekajo Walterju Bandlju, predsedniku Sveta slovenskih organizacij, iskreno krščansko sožalje Zveza slovenske katoliške prosvete, Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel.
Učno, neučno osebje ter združenje staršev otroškega vrtca Ringaraja izreka občuteno sožalje učiteljici Katji ob izgubi očeta.

V silvestrskem jutru je zvedavo pokukala v svet

ERIKA

in se v mladi družinici mamice Maide in očka Mitje Pintarja pridružila sestrici Veroniki. Ob razširitvi družinskega kroga se veselimo s kolegico Maida Sibelia in vsem štirim želimo božjega bagoslova ter mnogo srečnih in zadoščenja polnih doživetij.

VSİ PRI NOVEM GLASU

Ob hudi izgubi dragega očeta

MARJANA BANDLJA

izražamo občuteno sožalje predsedniku Sveta slovenskih organizacij Walterju Bandlju in vsem ostalim sorodnikom

NOVI GLAS

Ob hudi izgubi dragega očeta in moža

MARJANA BANDLJA

izrekajo iskreno sožalje ženi Ani, hčerki Katji, sinovoma Walterju in Mitji ter vsem ostalim sorodnikom

ČLANI DRUŠTVA SABOTIN IN
PEVCI MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA ŠTMAVER

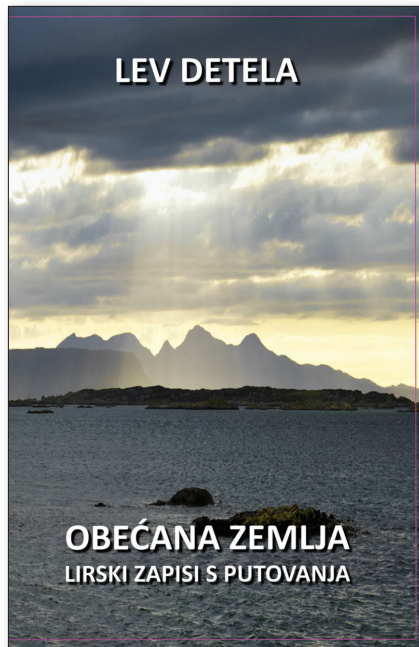
Na Dunaju živeči pisatelj je spet pod žarometi Dve novi literarni publikaciji Leva Detele

Po besedah vodje Kulturnega centra Maribor Dušana Hedla postavlja mariborski zavod za umetniško produkcijo in založništvo literarno delo v Mariboru leta 1939 rojenega pisatelja, kulturnega posrednika in urednika Leva Detele ponovno v središče pozornosti.

Ob Detelovi osemdesetletnici je namreč pri Kulturnem centru Maribor v zbirki Frontier izšla Detelova knjiga *Disident*, v kateri je poleg avtorjeve literarizirane biografije *Moje življenje* ter izbrane proze in poezije natisnjen tudi intervju Dušana Hedla z Levom Detelo *Beg pred pa-*

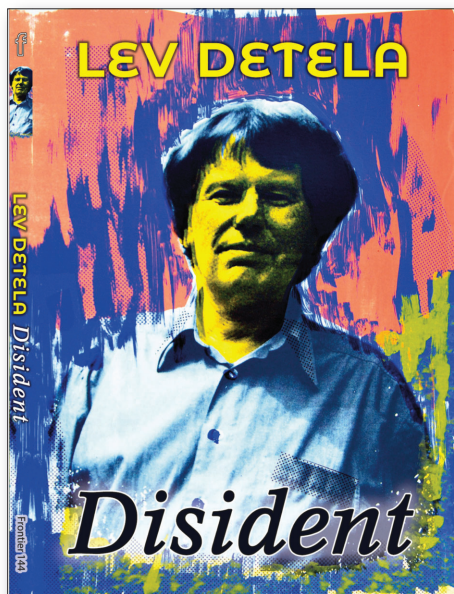
triarhi, ki je bil najprej objavljen v mariborski literarni reviji Dialogi. V knjigi, ki obsega 160 strani, je natisnjen tudi seznam avtorjevih knjig in dramskih besedil iz obdobja 1964 – 2019, posebno zanimiva pa je Detelova obširna fotobiografija, ki obsega kar 36 fotografij iz različnih avtorjevih življenjskih obdobj. Zagrebška založba za poezijo Lara pa je nedavno izdala hrvaški prevod Detelovih literarnih zapisov s potovanj *Obljubljena dežela*, ki obsega 136 strani. V slovenskem izvirniku je zbirka izšla leta 2017 pri založbi VED v Ljubljani in Mariboru. Zbirko je pod naslovom

lovška založba Fran je izdala avtorjevo jubilejno antologijsko pesniško zbirko *Nočna vožnja v Jeruzalem*, v katero so vključene tudi Detelove

najnovejše pesmi. Celovška Mohorjeva založba je objavila Detelov v nemščini napisan roman o prvi svetovni vojni in koncu avstro-ogrske monarhije *Die kahl geschlagene Welt* (Do golega posekani svet), v ediciji avstrijskega PEN kluba pa je pri dunajski založbi Löcker izšel nemški izbor Detelove lirike *Vor der Morgenröte* (Pred jutranjo zarjo).

Obečana zemlja v hrvaščino prevedla Ksenija Premur. To je že šesta pesniška zbirka Leva Detele v hrvaškem prevodu. Poleg obeh omenjenih novih knjižnih publikacij so v letu 2019 izšle še tri druge Detelove nove knjige. Ce-

Božično razmišljanje ob spominu na prijatelja Pismo Saši Martelancu, zadnjemu poštnemu dopisniku

Dragi Saši, božični prazniki so mimo in novo leto je skoraj tu. Na božično vigilijo sem malo pospravljal mizo pri računalniku in iz knjige, ki sem jo vzel v roke, mi je padel zaznamek: tvoja lanska božična voščilnica, na kateri je upodobljena naslovnica družinskega mesečnika, ki sta ga urejala Mirko Javornik in Ludvik Klakočar. Slovenski Božič 1939 piše na notranji strani nad navedeno razlago, medtem ko je na naslovnici fotografija treh malih kolednikov. Gašper je prvi z desne, Miha nosi zvezdo, ki je, kot znano, vodila Svete tri kralje, Boltežar pa ima 'črno lice', kot pravi ljudska pesem. Nad prepevajočimi fantiči je veliko rdeče srce, znotraj katerega je v kurzivu napisano: *Obisk*.

Lep naslov za mesečnik in tudi za razglednico, si mislim. Na notranji strani pa so seveda tvoja prijazna voščila meni in družini, 'začenši z energičnim galebom', ki si jo vedno posebej pozdravljaj, ker se ti je nekoč, ko me je kot 6-7-letna punčka obiskala na ra-

diu, vtisnila v spomin in srce. Lep Božič vsem!, si voščil. Da, dragi Saši, tvoja razglednica in voščilo, kot da bi mi ju tudi letos poslal. V istem

družbenih omrežjih. Prav včeraj na štefanovo, ko smo devinski zbori imeli v novi cerkvi v Štivanu, tisti 'z Goršetovim Angelom miru na južnem vogalu', kot si je nekoč ti sam označil v nekem svojem poročilu, tradicionalni koncert božičnih pesmi, sem ugotavljal, da se notranjost naših domov v teh dneh čarobno spremeni, in priprave na praznovanje Božiča nas opozarjajo, da je to čas s prдавnimi usedlinami, ki jih prepoznamo v starih šegah in navadah, ki so se ohranile do današnjega dne. Veliko običajev, ki so bili povezani z obhajanjem božičnega praznika, je šlo sicer v pozabo. Tako po cerkvah ni več ju-

trenutku pa sem spoznal, da za letošnje božične praznike poštar ni prinesel na naš naslov niti ene božične voščilnice. Tvoja je zadnja. Kaže, da so izumrli ljudje, ki so si dopisovali, in so lahko voščilnice, dopisnice in pisma razveseljevala prejemnike in jim polepšala praznike.

Zavem se, da je tudi pisanje razglednic stvar preteklosti. Kvečjemu prejemamo voščila in voščilnice po elektronski pošti ali drugih oblikah

tranjic, edino v nekaterih vaseh v Benečiji oživljajo devetdnevnicno – božično devetico, kot ji pravijo, ko v procesiji od hiše do hiše, v molitvi in petju nosijo sveto podobo, gospodinja jo sprejme in nato vsi prisotni pred njo molijo rožni venec in pojejo božične pesmi.

/ str. 9
Tvoj Marko Tavčar
Na god nedolžnih otrok
2019

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (93)

Dimitri Tabaj

Planina - narava, gradovi in rodbine (1)

Pod 65 metrov visokim skalovjem na jugozahodnem koncu Planinskega polja najdemo 20 metrov širok in 8 metrov visok vhod v skoraj sedem kilometrov dolgo Planinsko jamo. To naravno lepoto krasijo prelepi kapniki ter skrivnostna podzemna jezera in dvorane. Glavni rov se dvigne do 70 metrov. Tukaj živi 60 vrst vodnih in 40 vrst kopnih živali (tudi znamenita človeška ribica oz. močeril, lat. *Proteus anguinus*). Jamo so omenjali že stari pisci, med temi tudi Valvasor in Gruber, a prvi raziskovalec je bil domači kaplan Anton Urbas (1822-1899, doma iz Idrije), ki je leta 1848 prišel do podzemnega sotočja Raka in Pivke in zasledil človeške ribice. Anton Urbas je kasneje postal stolni kanonik, knezoškofijski konzistorialni svetnik, stolni župnik in dekan ljubljanski, bil je tudi fizik, geolog, teolog in strokovni pisec. Ob njegovi smrti je časopis Slovenec 23. septembra 1899 napisal: "Bil je rajni mož bistrega duha in blagega, priprostege srca. Zadnja leta se je od stolnice preselil zaradi bolehnosti v Leonišče, kjer se je pripravljaj za večnost".

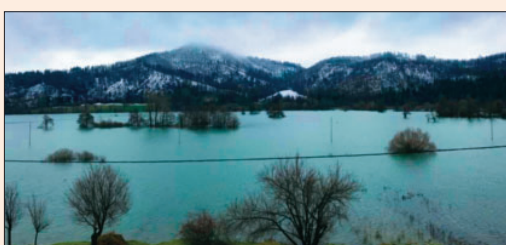
500 metrov od vhoda v jamo najdemo eno največjih sotočij podzemnih rek v Evropi: sotočje reke Pivke (ki priteče iz Postojnske jame) in Raka (ki priteče iz Rakovega Škocjana in Javornikov), ki se s petmetrskim slapom združujeta v reko Unico, ki potem teče 18 kilometrov po Planinskem polju. Po 1,5 kilometra ob zaselku Malni (nekoč vas mlinarjev in žagarjev) se pridružijo vode dveh pritokov, Malenščice (dobiva toplejšo vodo iz Raka pozimi, hladnejšo pa iz Javornikovega toka poleti, tako da je toplejša pozimi) in Škratovke (izvira v bližini ruševin gradu Hošperk - o katerem bomo še veliko pisali - in dobiva vodo iz Cerkniškega jezera). Pod Grčarevcem se Unici pridružujejo tudi vode iz Hrušice in Hotenjskega podolja. Na Planinskem polju, predvsem na severnem

robu, voda spet ponikne v približno 150 požiralnikih oz. ponorih. Največ vode pride po kakih 10 kilometrih spet na dan pri izviri Ljubljance, ene najdaljših ponikalnic na svetu. Polje je poplavljenost tudi večkrat na leto in voda včasih doseže 10 metrov višine (do 40 milijonov kubičnih metrov poplavne vode). V jami najdemo veliko število stranskih kanalov, rogov in sifonov, nekateri so še neraziskani.

Glavna dva ponora sta tehnično urejena, da se prepreči zamašitev. Zasluga za tehnično ureditev ponorov gre češkemu gozdarskemu inženirju in speleologu Viljemu Puticku (Popovky pri Brnu, 1856- Ljubljana, 1929), ki je dva umetno urejena ponora imenoval po takratnem predsedniku kranjske deželne vlade, velikem slovenskem domoljubu baronu Andreju Winklerju (1825-1916), borcu za uveljavitev slovensčine, rojenem pri Nemcih v Trnovskem gozdu. Ravno Putick je dokazal, da največ vode doteka iz Planinske jame, ne pa iz Hotenjske, kot so prej mislili domačini. Njegova ponora še danes veljata za tehnični spomenik. Za raziskovalna izkopavanja na Planinskem polju je najel idrijske rudarje. Poleg raziskovanja in načrtovanja melioracijskih del na poplavnih površinah Loškega, Cerkniškega in Planinskega polja ter Barja (načrtoval je tudi hidrocentralo, ki bi izkoriščala vodno silo Ljubljance) se je ukvarjal tudi z reševalnimi akcijami in predvsem z gozdarstvom ter z ohranjanjem gozdov in izboljšanjem koriščenja le-teh, ustanovil je tudi več drevesnic. Slovenski biografski leksikon nam pove, da je bil med prvo svetovno vojno dodeljen III. armadnemu poveljstvu ob Soči in da je izdelal načrt za podaljšanje dostopnega dela Postojnske jame, ki je v zvezi s Planinsko jamo, ter da je preskrboval Borojevičovo armado na Krasu s pitno vodo. Za svoje delo je postal častni občan Planine in je prejel visoka avstrijska in jugoslovanska priznanja.

Planinska jama. 500 metrov od vhoda najdemo eno največjih sotočij podzemnih rek v Evropi: sotočje reke Pivke (ki priteče iz Postojnske jame) in Raka (ki priteče iz Rakovega Škocjana in Javornikov), ki se s petmetrskim slapom združujeta v reko Unico, ki potem teče 18 kilometrov po Planinskem polju. Jamo krasijo prelepi kapniki ter skrivnostna podzemna jezera in dvorane, v njej živi 60 vrst vodnih in 40 vrst kopnih živali (tudi znamenita človeška ribica).

Poplavljenost Planinskega polja leta 2017

Časopis Slovenec z dne 23. septembra 1899, osmrtnica Antona Urbasa (1822-1899) iz Idrije. Bil je kaplan v Planini. Leta 1848 je prišel do podzemnega sotočja Raka in Pivke in zasledil človeške ribice. Anton Urbas je kasneje postal stolni kanonik, knezoškofijski konzistorialni svetnik, stolni župnik in dekan ljubljanski, bil je tudi fizik, geolog, teolog in strokovni pisec.

Zasluga za tehnično ureditev ponorov gre češkemu gozdarskemu inženirju in speleologu Viljemu Puticku (Popovky pri Brnu, 1856- Ljubljana, 1929).

Dva umetno urejena ponora je Viljem Putick imenoval po takratnem predsedniku kranjske deželne vlade, velikem slovenskem domoljubu baronu Andreju Winklerju, borcu za uveljavitev slovensčine, rojenem pri Nemcih v Trnovskem gozdu. Putick je za svoje delo prejel častno občanstvo Planine in visoka avstrijska in jugoslovanska priznanja. Njegova še delujoča ponora veljata za tehnični spomenik (vir slike: wikipedija).

Z 8. strani

Pismo Saši Martelancu, ...

Malokje na sveti večer še kadijo in kropijo hišo, malokje ob jasliah pojejo in molijo, res pa je, da se med nami pojavljajo nove navade, novi običaji se utrjujejo in tak pojav so koncerti božičnih pesmi. Štivalski, ki so ga leta 1969 uvedli Fantje izpod Grmade, nas npr. zbira in razveseljuje že več kot 50 let. Druga navada, ki se oživlja na Krasu, je koledovanje. Ne-koč je bilo to domena fantovske družčine, a vse od konca prve vojne je postopoma prešla med obrede, ki jih opravljajo otroci. Kar nam je znano, edino v Števerjanu in na Vrhu na Goriškem še vedno ponosno na Svete tri kralje koledujejo fantje.

Prišel je tudi čas, ko je koledovanje na tržaškem Krasu povsem zamrlo, a učiteljice so pred dobrim desetletjem s svojimi učenci zbrale starodavne koledniške pesmi in od takrat zadnje dneve pred počitnicami prirejajo koledovanja po vaseh. Tako je v Trebčah, tako na Colu in v Repnu, Boljuncu, kamor sicer zahajajo tudi učenci iz Gročane, Boršta in Zabrežca, a tudi drugod. Gre za zelo doživete šolske pobude, saj oživiti tako ljudsko šego ni le zadeva šole. Ljudje to sprejemajo z velikim odobravanjem, ker se zavedajo, da je to nekaj več. Pomeni namreč poiskati že skoraj pozabljene vire svoje kulturne dediščine. Pomeni te korenine očistiti pozabe in jim dati novega življenja in z njimi ponovno oplajati okolje, v katerem so ti običaji nastali in jih stoletja dolgo duhovno in versko bogatili. Temu pravijo inkulturacija evangeljske sporočila.

Oživljene navade nam torej pomagajo, da na osebni in čustveni ravni lažje sprejmemo, da se v adventu najavlja, na Božič pa tudi na Krasu in mestu v Zalivu pride Gospod. Tako je vsako leto in vendar je zanimivo opazovati, kako se javlja Dete v tem že zgodovinsko sekulariziranem in močno laiciziranem prostoru, v katerem seveda vlada hedonizem na vseh ravneh, saj nismo nič boljši, kot so ljudje drugod po Italiji ali v drugih zahodnoevropskih mestih.

Oživljajo se stari običaji, torej. Vprašanje je, ali znamo globinsko prisluhniti in slediti duhovnemu sporočilu in verskemu pozivu teh navad, ki plemenitijo božične praznike. Nova, a že močno razširjena navada so božični koncerti, ki jih prirejajo in izvajajo že skoraj vsi zbori. Tako lahko sklepamo, če samo prelistamo brošurico o projektu Nativitas, ki ga prireja deželno združenje zborov USCI. Res bi se človek, ob poslušanju toliko božičnih pesmi, kar raznežil ob ugotavljanju, da je pod pepelom ostal živ ogenj, živ duh tiste krščanske vere, ki je zaznamovala našo kulturo in ljudsko izročilo. A obenem me prešine zavest, da tako duhovnike kot laike, ki se čutijo poklicani, da kaj naredijo na

tem področju, čaka veliko dela, da bi se iz te iskre pod pepelom lahko spet razplamtel plamenček in nato živi ogenj, ki bi duhovno oživil naše župnije. Prizadevati si bo treba, da koncerti božičnih pesmi in obnavljanje koledovanj po naših vaseh ne bi postali le izraz folklore našega slovenskega življa. Brez dojemanja in posredovanja globinskega sporočila teh pesmi, misli in želja, ki jih ta besedila in pesmi nosijo v sebi, bodo statistični podatki o razmerah v naših župnijah čez deset let le slabši!

'Che tirada', bi rekel najin prijatelj Elleri, in 'kam sem prišel' od tega, da sem se razveselil tvoje lanske božične voščilnice. Vendar ne smem biti krivičen do novih dopisovalnih sredstev. Na svoj elektronski naslov sem namreč v minulih dneh prejel veliko voščilnic in tudi sam sem jih kar nekaj napisal. Ob tem je lepo vedeti, da je elektronska pošta hitra in doseže naslovnikarja že v nekaj sekundah. Naj ti npr. navedem molitev, ki je bila napisana kot geslo na voščilnici, ki so mi jo poslali prijatelji Celjske Mohorjeve družbe. Gre za besede, ki me nagovarjajo. Napisal jih je Franc Ksaver Meško in se glasijo:

Podpri me z močno vero, Gospod, da z njo bi gore prestavljal. Napolni mi z upanjem dušo, o Bog, da dvomom se vsem bom ustavljal in v srcu plamtečo ljubezen vžgi, da v njej te bom v veke proslavljal.

Lepe prošnje, kajne!? Tudi tebi, kot Mešku, dragi Saša, je bil dan dar, da si znal lepo izraziti svoje misli in čustva. Zato lahko zdaj tam v nebeškem Jeruzalemu, ko zreš Dete, mu lahko zrecitiraš svoj *Božični zaton*. Pravzaprav bi lahko s Harejem, ki je pesem uglasbil, tudi organizirala pevce, da jo zapojejo, saj so nebeški zbori znani po svoji ubranosti. Mislim, da bi vsem ugajala zlasti druga kitica...

Prižgite se lučke človeške topline, žarite kot jaslice v blaženo noč. Božična molitev naj splava v višine, predano in v sladki tesnobi pojoč.

In tako dalje. Dragi Saši, na prve božične praznike brez tvoje sveže voščilnice ugotavljam, da nas Božič s svojimi utrjenimi običaji ali tudi čisto novimi okoliščinami vsako leto razveseljuje in neke preseneča. Prosim te, da bi v družbi prijateljev in radijskih kolegov, pevcev in organistov, sorodnikov in znancev, vseh, ki poznajo in so jim pri srcu naše razmere, poiskali način in nam ga povedali, v sanjah na primer, kaj in kako narediti, da bi pomagali Novorojenemu zrasti v vsakomer izmed nas in v naši sredini. Zbogom in (kot sva se tolikokrat poslavljala) srečno!

V DSI o knjigi Aleksandra Furlana Dragoceni utrinki iz življenja v Barkovljah

Dokler mu je zdravje dopuščalo, je bil Aleksander Furlan (za prijatelje Šandrin) dolga leta zvest obiskovalec predavanj v Društvu slovenskih izobražencev. Redno je zahajal na srečanja, kjer se je tudi večkrat oglašal z raznimi utemeljenimi, včasih ironičnimi pripombami. Širši publiki pa je Aleksander Furlan postal znan predvsem po objavi svojih narečnih pesmi, najprej v reviji Mladika, nato pa so zbrane izšle leta 2007 pri založbi Mladika pod naslovom *An popodan*. Zato je bilo samo po sebi razumljivo, da bo Društvo slovenskih izobražencev namenilo enega svojih večerov prijatelju in avtorju ob izidu njegove zadnje knjige pri založbi Mladika z naslovom *Bilo je nekoč*.

Čeprav nam naslov knjige priključuje v zavest začetek klasične pravljice, tu nimamo opravka s fantazijo. Vsebinske knjige je vsa osredotočena na resnično zgodovinsko sliko Barkovelj in Grete, nekdanj slovenskih predmestij Trsta. V njej se etnografska in antropološka slika krajev in ljudi prepleta z anekdotami, ki živo orisujejo vsakdanje življenje preprostih slovenskih ljudi. Te vrednote je v svojem posegu še posebej poudarila dolgoletna voditeljica oddaj na Radiu Trst A, Loredana Gec, ki je 9. decembra lani sproščeno moderirala pogovor z gostom. V uvodu so poslušalci o avtorju izvedeli, da se je rodil na Greti v Trstu leta 1934 v družini vrtnarjev. Po smrti očeta se je družina pri njegovih štirinajstih letih preselila v Barkovlje,

rodno tržaško predmestje njegove mame. V nasprotju z Greto, ki je bila že takrat precej potujčena, so bile Barkovlje še popolnoma slovenske. Tam je Šandrin pognal svoje korenine: izučil se je za mizarja, se poročil in dobil dva otroka. Z mizarskim delom se je bilo težko preživljati, zato se je zaposlil kot pristaniški

Foto damj@n

delavec in je v tem poklicu vztrajal do upokojitve, čeprav v njem ni dobil zadoščenja. Njegovo veliko veselje so bila kulturna srečanja in predvsem zborovsko petje. Še zelo mlad je spoznal dirigenta in skladatelja Ubalda Vrabca in se vključil v zbor Jacobus Gallus, ki ga je Vrabec vodil. V zrelih letih pa se je nanj tako navezal, da sta ure in ure pozno v noč debatirala o vsem mogočem, posebno o glasbi. Prav v zboru Jacobus Gallus je Šandrina spoznala tudi Loredana Gec. V popestritev večera je na klavir obema na čast zaigrala na klavir dve izmed treh pesmi iz originalne

partiture *Pesmi za zabavo in prosti čas* Ubalda Vrabca. Loredana Gec je poudarila svežino knjige in obenem njeno dokumentarno vrednost, saj opisuje življenje izpred sto let v Barkovljah in na Greti, stare poklice, navaja skoraj pozabljena ledinska imena, barkovljanske klance, mandrije, domačije, imena

danes že pozabljenega orodja, ki so tudi z etnografskega vidika zelo zanimiva. Vse to pa opisuje sproščeno, večkrat vpleta v pripoved komične elemente in anekdote in pristne barkovljanske narečne izraze, ki se tudi že postopoma izgublajo. V prvem delu knjige gremo pri branju skozi galerijo pisateljevih zanimivih likov sorodnikov. Loredana Gec je izbrala nekaj pomenljivih odlomkov, ki jih je prebral igralec Radijskega odra Peter Raseni. Iz njih so poslušalci lahko spoznali npr. tudi kritični in resnicoljubni pristop do zgodovinskega dogajanja, npr. v pripovedi o

tem, kako je mama svojemu sinu Šandrinu preprečila, da bi za šolo oblekel fašistično uniformo "balila", in jo je enostavno zažgala, otroku pa priskrbela zdravniško spričevalo in priporočilo zdravnika, naj zaradi revme ne nosi kratkih hlač. V enem od zadnjih poglavij z naslovom *Medvojno posojilo* OF pa je zaznati kritičen odnos tudi do krivic v nedemokracijski povojni Jugoslaviji.

Aleksander Furlan čuti precejšnjo nostalgijo po vsem dobrem, ki ga je moderna tehnologija odvzela ljudem. Televizija in druge tehnološke naprave npr. jemljejo čas za pristno druženje in človeške odnose.

Za naše družine, za naš zgodovinski spomin je zelo pomembno, da najdemo čas za pripovedovanje in poslušanje pripovedi naših nonotov. Mladim jemlje čas moderna tehnologija, vendar jim kljub vsemu z veseljem prisluhnejo. Razni ugledni pisatelji poudarjajo pomen pripovedovanja (med njimi je tudi Handke,

kot smo slišali prav te dni v javnem govoru Nobelovega nagrajenca, saj pravi, da se je tudi sam najbolj navdihoval ob pripovedih svoje slovenske matere).

Večer je moderatorica končala z besedami, ki jih je napisal v eni izmed svojih pesmi Aleksander Furlan: "*ble smo srečne, ma nismo znale*". Avtorju se je zahvalila za prijetno branje, ki ga je podaril, in vsem priporočila, naj se zavedamo, da smo prav ob enostavnih rečeh najbolj srečni: v smehu, druženju in prijazni besedi. V njih prepoznamo pravo bogastvo in srečo.

P. in

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

76

Bakala, bakalar, trska, polenovka, štekviš

V tokratni, prvi Jezikovnici novega leta se bom, pa čeprav je že januar, nekoliko pomudila pri temi, povezani s preteklim letom oz. vsaj decembrskimi kulinaričnimi navadami. Predstavila bom namreč nekaj besednih drobcev, o katerih sem 10. decembra lani govorila v rubriki Primorski jezikovni kotiček, ki je enkrat mesečno uvrščena v televizijsko oddajo Dobro jutro, ki sicer ob torkih redno nastaja v studiu regionalnega RTV-centra Koper. V dobrem letu in pol, kolikor sem sodelovala s koprskimi televizijci, smo se trudili v Primorskem jezikovnem kotičku izbirati taka jezikovna vprašanja, ki so povezana s primorskimi jezikovnimi posebnostmi, pa ne nujno samo narečnimi. Tako je prejšnji mesec beseda tekla o tradicionalni decembrski postni jedi, ki je še zlasti znana na Primorskem, neke vrste ribjem namazu, ki se je na božični večer oz. božično vigilijo. Seveda bralcem Novega glasu te jedi ni treba posebej predstavljati, to je bakala, bakala na belo ali bakalar. Marsikoga ta jed spominja na božične praznike, dom, stare starše ... Z jezikovnega stališča pa je ta ribja jed zanimiva, ker njo in njeno osnovno sestavino označuje več besed, delnih sopomenk. Beseda bakalá označuje posušeno ribo trsko, ki se imenuje tudi polenovka, pa seveda tudi jed iz polenovke, namreč namaz (bakala na belo) ali brodet (bakala na rdeče). Sopomenki za bakala sta bakalar in bakalaver, pri čemer je slednja za poimenovanje jedi zastarela, pa tudi za koga, ki si pridobi najnižjo stopnjo akademske izobrazbe (namreč bakalavreat), nekako ni (več) najbolj v rabi. Razjasniti moramo, kako se imenuje riba, kako posušena riba in kako pripravljena jed iz te ribe, ogledali si bomo še druge narečne izraze in besedi, ki polenovko označujeta v nemščini in italijanščini. Kot se lahko med drugim poučimo na jezikovnem portalu Fran, kjer so poleg Slovenskega pravopisa, Slovarja slovenskega knjižnega jezika, Slovenskega etimološkega slovarja in mnogih drugih na voljo še številni jezikovni viri, je trska – vrsta velike morske ribe s tremi hrbtnimi plavutmi in dvema

podrepnima plavutma, z latinskim imenom Gadus morhu. Polenovka – pa je posušena riba trska. Narečni izrazi za polenovko, ki so bralcem Novega glasu prav gotovo zelo dobro znani, so: stokviž, štekviž ali štekviš. V slovenska narečja so prevzeti iz nemščine, kjer se polenovka imenuje die Stockfisch [štokfiš]. Kot v Slovenskem etimološkem slovarju pravi njegov avtor Marko Snoj, je nemška tvorjenka Stockfisch nastala iz besede Stock (palica) in Fisch (riba). Domnevam, da zato ker je posušena trska podobna kosu lesa, pa tudi za tradicionalno pripravo ribjega namaza bakalaja je treba po kuhani ribi tolči z lesenim batom ali palico. Prav tako je it. beseda baccalà domnevno povezana z latinskim izrazom za palico (baculum).

Tudi v knjižni slovenščini imamo frazem, da je nekdo suh kot trska, kar se lahko nanaša ali na les ali na ribo. Narečno primorsko se navezuje na ribo, kar je razvidno iz znamenite pesmi primorskega kantavtorja Iztoka Mlakarja, Od Franca Frančeškina god: »Soj cajt so bli ljudje bolj lepi in bolj debeli, / ka so radi kej dobrega spili in kej dobrega pojeli. / An ne tko ku dans, ko člouk jé slabo ku miš, / an se zdi sam sebi lep, samo če je suh ko štekviš. « Ta primera se pojavi tudi v Mlakarjevi najnovejši gledališki mojstrovini, namreč v predstavi Tutošomato, kjer stari razuzdanec s štekvišem primerja svojo novo suho služkinjo, ki je v resnici preoblečen moški.

Beseda bakala je zanimiva tudi za sklanjanje. Medtem ko se bakalar (z r-jem na koncu) sklanja brez težav, sodi bakala v skupino samostalnikov moškega spola, ki se končujejo na naglašeni a, takih besed pa v slovenščini ni veliko, ker so prevzete. Poleg bakalaja je taka beseda še podesta, ki tudi izhaja iz italijanskega okolja in je nekoč pomenil nekakšnega župana oz. vodjo skupnosti: tisti bakalá (bakalár) – tisti podestá (podestát, podeštát).

Za konec pa si oglejmo samo še, kako samostalni bakala sklanjamo, in sicer s podaljšanjem osnove: bakalá, bakalája, bakalāju, bakalá, pri bakalāju, z bakalájem.

Božični koncert na Opčinah

Čustev polne pesmi in globoke misli

Božič je čas, ki ga ljudje navadno preživljajo v družinskem krogu, zato ni čudno, da na božični dan ni veliko prireditev in koncertov. Kljub temu pa so Openci (pa ne samo Openci, na božični koncert se radi odpravljajo tudi prebivalci okoliških vasi) navajeni, da se na božični dan, po obilnem družinskem kosilu, odpravijo v domačo cerkev sv. Jerneja, v kateri že več kot trideset let poteka Božični koncert, pri katerem sodelujejo vsi vaški zbori.

Po tradiciji je tudi tokrat koncert obsegal glasbo, poleg openskih zborov je nastopila še gostujoča Fantovska skupina Devin – Nabrežina, in božični misel, ki jo je letos podala Lučka Susič, kulturna delavka, ki je na Opčinah in širšem področju znana po svojih gledaliških igrakah in gledaliških skupinah, ki jih vodi.

Prve so se številni publiki predstavile pevke Vesele pomladi, ki so prvič zapele pod vodstvom nove zborovodkinje Mete Praček. Pri Veseli pomladi letos deluje tudi Mlajša pevska skupina, pri kateri svoje glasove gojijo srednješolke. Te so uvedle koncert in ubrano zapele *Božično uspavanko*, ki jo je na besedilo Ljubke Šorli uglasbil Zorko Harej. Sledil je nastop Dekliškega pevskega zbora, ki ima že daljšo kilometrino. Na božičnem koncertu so se tudi dekleta predstavila z novo pevovodkinjo Meto Praček. Pod njenimi vodstvom so zapele *Angelsko pesem* Johna Rutterja, *Glorio* Pera Gunnara Peterssona in *Sveto noč* neznanega avtorja. Na klavir jih je spremljal Simon Prašnikar. Za konec se je

dekletom Dekliškega pevskega zbora pridružila še Mlajša pevska skupina in skupaj so zapele *Božične fanfare* Jaya Althousa. Zadnja leta je na božičnem koncertu navada, da povabijo tudi gostujoči zbor. Letos je bila to Fantovska skupina Devin – Nabrežina, ki jo vodi Mirko Ferlan. Fantje so se predstavili s skladbo *Čuj, o preljubi sosed moj* Zorka Hareja, *Rajske strune* v priredbi Franca Cigana in Sve-

tavljala je, da se vedno bolj izpodbija pomen Božiča, da je nakupovalna mrzlica vedno večja in se ljudje ne znajo ustaviti. Svoj nagovor je končala z besedami: *“Kam je izginil Jezusček? Smo ga še zmožni najti?”*

Sledil je nastop Moške vokalne skupine Stane Malič, ki jo vodi Janko Ban. Ta je zapela *Božični zaton*, ki jo je uglasbil Zorko Harej na besedilo Saše Marte-

poklonili za 85. rojstni dan. Zapeli so še *Pastirci, kam hitite?* Andreja Vavkena in *Božično pričakovanje*, ki jo je na besedilo Ljubke Šorli uglasbil domači skladatelj Stane Malič. Na orgle jih je spremljal Vinko Skerlavaj, solo pa je zapel Marjan Skerlavaj.

Številno publiko je na koncu pozdravil župnik Franc Pohajač. Vsak pravi koncert se konča s pesmijo, zato so vsi nastopa-

Foto MC

tovečerno, ki jo je na besedilo Vinka Beličiča uglasbil Aleksander Vodopivec.

Sledila je božična misel, ki jo je letos podala Lučka Susič. V nagovoru poslušalcem se je navezala na priprave, ki jih je imela z otroki za letošnjo božičnico. Ko je izbirala igrice, ki so jo letos zaigrali otroci, je pomislila na dve gledališki igri, ki jih je napisala pred leti, in ugotovila, kako se je spremenil čas. Ugo-

lanca, in dve ljudski Ubalda Vrabca, in sicer *Ura je polnoči* ter *Nikar ne dremajte*.

Zadnji so zapeli še soorganizatorji koncerta, in sicer Mešani cerkveni pevski zbor Sveti Jernej, ki ravno tako poje pod vodstvom Janka Bana. Zapeli so *Svetovečerno* (besedilo Vinka Beličiča) in *Otrok v božični noči* (besedilo Aleksija Pregarca), ki ju je uglasbil Aleksander Vodopivec, s čimer so se mu

joči zbori skupaj zapeli *Sveto noč*, z dirigentom Mirkom Ferlanom in organistom Vinkom Skerlavajem.

Spored je povezoval Tomaž Susič. Koncert sta kot vselej priredila Župnija sv. Jerneja apostola in Mešani cerkveni pevski zbor Sv. Jernej v sodelovanju z Zvezo cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Vzhodnokraškimi rajonskim svetom.

Urška Petarosa

ŠTIVAN Tradicionalni božični koncert

“Pomembno je dojeti sporočilo božičnih pesmi”

Kot po tradiciji se je na štefanovo v Štivanu zbralo veliko število domačinov, a tudi navdušencev iz tržaške in goriške okolice, ki so ob koncertu

nam je rojen sin, je oblikovalo kar lepo število zborov in skupin. Prvi je pred poslušalce stopil Mešani cerkveni pevski zbor Devin pod vodstvom Hermana Anto-

vereno zaigrali *Hej, pastirci* Franceta Ačka, ki jo je priredil Mirko Ferlan. Praznični večer, ki ga je povezovala Svetlana Breclj, se je nadaljeval z nastopom Dekliške

misli. Opomnil je, koliko navad, ki so bile povezane z božičnimi prazniki, je šlo v pozabo, tako recimo ni skoraj več jutranjic, devetdnevnic, ko ljudje od hiše do hiše s procesijo, molitvijo in petjem nosijo sveto podobo, ali koledovanje ob Svetih treh kraljih. Pojavljajo pa se nove navade, in to so prav gotovo koncerti božičnih pesmi, kot je štivanski, ki nas združuje že več kot petdeset let, je poudaril Tavčar. Pri tem je dodal, da moramo paziti in poglabljeno prisluhniti duhovnemu sporočilu, verskemu pozivu in upati, da ne bodo ti koncerti postali le izraz nekakšne folklore. Pomembno je namreč, da se zavedamo in dojamemo besedila božičnih pesmi in da posredujemo njihova globinska sporočila, misli in želje, je ob koncu povedal govorec.

V drugem delu večera je nastopal še trio kitar, ki so ga sestavljali Saša Pahor, Lara Emili in Lara Desantis, zadonela pa je pesem Fantovske skupine Devin-Nabrežina pod vodstvom Mirka Ferlana, Župnijske mladinske pevske skupine, ki jo vodi Olga Tavčar, in MoPZ Fantje izpod Grmade pod vodstvom Bogdana Kralja. Ta je na koncu vodil tudi pesmi *White Christmas* in seveda *Sveta noč*, ki so ju skupno zapeli vsi nastopajoči s spremljavo Lucije Tavčar na flavti, Beatrice Zonta na klavirju in Antona Jazbeca na klarinetu. **MC**

Foto JMP

božičnih pesmi do kraja popolnili Novo cerkev Janeza Krstnika. Bogat božični koncert, ki je bil letos že 51. po vrsti in je nosil naslov *Božji*

niča, sledila je Instrumentalna skupina NGL SCGV Emil Komel, ki so jo sestavljali mladi glasbeniki pod vodstvom Marje Feinig in so su-

pevske skupine DMK, nato pa je pred mikrofonom stopil kulturni delavec in časninar Marko Tavčar, ki je prisotnim prebral nekaj božičnih

Razstava slik umetnika Aleksandra Čoka

Miselni paradoksi

Kot se za sleherni pohod spodobi, se je tudi lonjerski sklenil z druženjem. Udeležencem so v osmici Glavina ponudili okusen prigrizek in domačo vinsko kapljico. Po izmenjavi vtisov in mnenj o izletu so si pohodniki lahko ogledali slike lonjerskega umetnika Aleksandra Čoka. Ta je ob tej priložnosti prvič razstavljal svoja abstraktna likovna dela. Doslej se je v glavnem ukvarjal s kiparstvom. Svoje pretežno iz bron izdelane kipe je večkrat samostojno in skupinsko razstavljal v naši deželi. V 90. letih prejšnjega stoletja je sodeloval s slikarjem in kiparjem Jožetom Pohlenom (1926-2005), s katerim je bil med drugim sorodstveno povezan. “Od strica sem se veliko naučil”, je poudaril Čok.

Razstava, ki si jo bo mogoče v osmici ogledati do 16. januarja, nosi naslov *Miselni paradoksi*. Pri svojem umetniškem ustvarjanju je Čok uporabljal industrijske in druge barve, smole ter silikone, ki jih je med sabo pomešal. Gre za zanimiv prikaz unikatnih abstraktnih, lahko rečem kubičnih slik, ki puščajo gledalcu veliko svobode.

V osmici razstavljenega dela prikazujejo sinjino in globino morja, štiri letne čase in tihožitja. Kot nam je Čok zaupal v pogovoru, želi svojimi slikami pri gledalcu od časa do časa tudi sprožiti “določeno reakcijo”. Javnost, denimo, spodbuja k razmisleku o okoljskih in drugih vprašanjih, s katerimi se naša družba noče resno soočiti.

Mch

Božični koncert ZCPZ – Trst

Čuj, o preljubi sosed moj

Skoraj 200 pevcev bo v nedeljo, 12. januarja 2020, ob 16.00 zapelo v petih različnih zasedbah na božično-novoletnem koncertu tržaške Zveze cerkvenih pevskih zborov. Praznični koncert z najdaljšo tradicijo bo zazvenel v uglednem okviru stolnice sv. Justa v Trstu in tokrat s posebno občutenim posvetilom, saj bo monografski poklon dolgoletnemu predsedniku ZCPZ Zorku Hareju (1921-2010) ob 10-letnici smrti. Koncert z naslovom *Čuj, o preljubi sosed moj* bo obsegal Harejeve skladbe za otroške, ženske, moške in mešane zasedbe. Otroške skladbe bodo prvič predstavljene v novi preobleki, s krstno izvedbo ob instrumentalni spremljavi, ki jo je za to priložnost komponirala mlada Federica Lo Pinto.

Sodelovali bodo Mladinska pevska skupina Vesela pomlad z Opčin, Mladinski pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine in Otroški pevski zbor Glasbene matice Trst pod vodstvom Ne-de Sancin, Fantovska skupina Devin-Nabrežina in Moška vokalna skupina Stane Malič z Opčin pod vodstvom Janka Bana, Dekliška vokalna skupina Primorsko iz Mačkolj in Ženska vokalna skupina Barkovlje pod vodstvom Aleksandre Pertot ter projektni mešani zbor, ki ga bo vodila Mateja Černic. Na orgle bo igral Matej Lazar. Sodeloval le bodo še violinistka Marilena Lo Pinto, flautistka Eva Fonda in harmonikarka Ivana Kreševič. Ob koncu bodo združeni zbor ZCPZ in šest cerkvenih zborov izvedli še dve med najbolj priljubljenimi Harejevimi skladbami.

Zorko Harej je bil leta 1963 med ustanovitelji ZCPZ, skoraj 40 let je bil njen predsednik, nato častni predsednik. Poklicno je bil odgovorni urednik za dramske in glasbene oddaje na Radiu Trst A, v prostem času pa organizator, publicist, urednik številnih glasbenih zbirk, zborovodja in skladatelj.

S 1. strani

Slovenska opozicija ...

To je priložnost, da se v mestu kaj dobrega naredi in razvije ter da tudi kaj od tega ostane. S tako vizijo večine pa tvegamo, da bo samo bežni dogodek. Na koncu je svetnik povedal še, da obžaluje pomanjkanje sodelovanja z drugimi obmejnimi občinami, kot npr. z Reko, ki bo letos prestolnica kulture, in da upa, da se bo v tem letu občina pametno odzvala na pomembne obletnice za našo skupnost, in sicer 100-letnico požiga Narodnega doma in 90-letnico bazoviških junakov. Sledila so razmišljanja svetnice Valentinke Repini, ki je prav tako opozorila na diplomatske sporslajne občinske uprave, s katerimi je Trst priklical državno in mednarodno medijsko pozornost, tako npr. dejanje podžupana Paola Polidoriya, ki je vrgel v smetnjak obleke brezdomeca, postavitev kipa D'Annunzia na dan stoletnice zasedbe Reke, slika na socialnih omrežjih odbornika za evropske projekte Lorenza Giorgija, ki prikazuje ozemlje Italije s priključitvijo sosednjih držav,

izjave na Bazovskem šohtu itd. S tem je v bistvu tržaška uprava pokazala, da priznava dejanja, ki so v globokem nasprotju z evropskimi vrednotami, je poudarila Repinijeva. Svetnica upa, da bo v letu 2020 več posluha za nujne posege, ki so pomembni za naše kraške vasi, ki jih občina večkrat zanemara. Tako se bosta svetnika borila za popravilo cestišča na Kontovelu in za popravilo ter obnovitev slovenskih šolskih objektov (osnovne šole Trubar-Kajuh, gropanjske šole, zavoda Stefan in Zois), za katere so že na razpolago finančna sredstva. Prav tako bosta svetnika pritiskala na upravo za obnovitev strelšča, kjer naj bi nastal park miru, za postavitev spominske plošče Žigi Zoisu na pročelje rojstne hiše in za rešitev težav zaradi prepovedi parkiranja na obalnici cesti. Na koncu sta slovenska svetnika izrazila željo, da bi v novem letu evropska ideja, ki temelji na spravi, sožitju in spoštovanju, postala vodilna za našo narodno skupnost in lokalno politiko.

DSI / Večer o knjigi GMD Spomini na Istro

Štefan Cek, izreden sin revnega Krasa

Do danes o duhovniku Štefanu Ceku slovenska javnost ni slišala veliko govoriti, čeprav gre za izjemnega človeka, za enega "izrednih sinov revnega Krasa", kot je bilo o njem zapisano v knjigi iz letošnje Goriške Mohorjeve zbirke, *Spomini na Istro*. Odgovor na vprašanje, kako je to mogoče, dobimo v dejstvu, da gre za še en primer prepovedanih resnic povojne komunistične diktature. V času demokratizacije pa je bil duhovnik Cek nekako v senci drugih dveh izjemnih duhovnikov, katerih usodi sta se s Cekom prepletli predvsem med tragičnimi dogodki v Lanišču leta 1947: gre za tržaškega msgr. Jakoba Ukmarja, za katerega je v postopku beatifikacija, in za hrvaškega mučenca, blaženega duhovnika Miroslava Bulešića. Veliko zaslug, da je duhovnik Štefan Cek s knjižnim zapisom rešen pozabe, ima

Foto damj@n

ta Goriška Mohorjeva družba in Tomaž Simčič, urednik knjige. Gre za tanko, a zanimivo knjižico z dragoceno in pomenljivo vsebino. Predstavili so jo na ponedeljkovem večeru, 16. decembra, v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu. Večer je bil poklon duhovniku, ki je prestal veliko hudega med fašizmom in nemško okupacijo, nato pa je bil še nedolžna žrtev preganjanja skozi vse obdobje komunistične povojne oblasti. Kot smo slišali od gostov ponedeljkovega večera, je bilo njegovo vodilo vseskozi to, da je vedno skušal svoje farane obvarovati pred preganjanjem raznih totalitarnih diktatur in vojnih grozot, tudi za ceno lastnega življenja, ki ga je večkrat postavil na kocko. Na prošnjo mater je npr. posredoval pri nacističnem Kampfkommandantu in dosegel, da so nacisti izpustili 18 jetnikov, ki so jih hoteli poslati v

memška taborišča (potem pa je moral osebno odgovarjati za njihova nadaljnja dejanja). S tem je svoje farane rešil gotove smrti. Pred fašistično aretacijo je npr. rešil aktivista, mežnarjevega sina, in ga skril na podstrešju nad zakristijo.

Urednik knjige Tomaž Simčič je predstavil vsebino dela, katerega osrednji del sestavljajo lastnorčno zapisani spomini Štefana Ceka. Iz njegovega zanimivega dnevnika je razbrati, kako je bilo njegovo življenje polno hudih

preganjati, saj so ga od Kaščergera kazensko premestili, češ da podpira hrvaški tisk in jezik.

Govorci so v DSI prisotne poslušalce pretresli s pripovedovanjem tragičnih dogodkov v Lanišču, ki so znani zamejskim Slovencem predvsem v povezavi z napadom na msgr. Jakoba Ukmarja. Dogodke, kjer se njuni usodi križata, je Štefan Cek v spominih osvetlil še s svojega vidika. 24. avgusta 1947 je bila napovedana birna v Lanišču. Škof Santin je poslal msgr. Ukmarja, da bi podelil sveti zakrament. V vaseh koprsko-tržaške škofije pa so nahujskali množico, da je v Lanišču vdrla v župnišče in zverinsko ubila hrvaškega duhovnika Miroslava Bulešića (gre za priljubljenega mladega profesorja pazinskega semenišča). Skoro do smrti so pretepli msgr. Ukmarja (o njem piše Cek, da je stokal na tleh, krvav in popolnoma iznakažen). Štefana Ceka so iskali z namenom, da bi ga ubili, a mu

je skoraj čudežno rešila življenje njegova mati s tem, da ga je pravočasno skrila v utico pod stopnicami. V naslednjih dneh pa je bil Štefan Cek na montiranem procesu še obdolžen, da je kriv za dogodke. Obsodili so ga na šest let zaporne kazni in na prisilno delo. Vse je moral odslužiti, ker ni hotel pristati na sodelovanje z Udbo, čeprav bi mu to skrajšalo čas zapora.

Na večeru DSI je o dogodku v Lanišču pričal tudi Cekov nečak Stanko Novak, takrat 12-leten deček, ki je napad osebno doživel. Njegova mati (šest let starejša Cekova sestra) je namreč ob birmi otroka poslala za več dni k stricu. Ko je razjarjena in nahujskana množica vdrla v župnišče, je dečka potisnila s seboj. Posrečilo se mu je, da se je iz nje izvil in zbežal skozi stranska vrata. Ustavil se je šele ob skalnatem vznožju

pred vasjo. Tam je čepe prestal ves dan, brez hrane. Vse ostale dogodke pa je zaradi doživetega šoka njegov spomin popolnoma izbrisal. Novak je navedel zanimiv podatek, namreč to, da je o grozljivih dogodkih v Lanišču naslednje jutro izvedela njegova mama, a le z Radia Trst A, ki so ga redno poslušali; vsi drugi mediji v Sloveniji pa tragičnih dogodkov zjutraj niti z besedico niso omenili. Cekova sestra je več ur peš tekla iz Obrova v Lanišče po svojega otroka. Prav tako pretresljive so bile pričevanjske besede gospoda Stanke Novaka o kasnejšem življenju družine. Čeprav so vsi vedeli za resnico in v sebi imeli jasno zavest, da je njihov sorodnik, duhovnik Cek velik človek in nedolžna žrtev režima, o tem praktično do današnjih dni niso smeli javno spregovoriti. Krivice do danes niso mogli javno obsoditi; prisilili so jih v tišino. Do osmosvojitve in demokratizacije, ko je bilo končno javno znano, da je bil proces montiran, so sorodniki živeli v tesnobi, pod budnim spremljanjem oblasti. Te pa niso izgubile priložnosti, da jih ne bi spomnili, da so Cekovi sorodniki.

Vsak s svojega vidika so o duhovniku Štefanu Ceku pričali tudi ostali gostje večera: Cekov pranečak Danjel Cek, Renato Podbersič st., ki ga je poznal od leta 1970 do njegove smrti leta 1985 in mu večkrat pomagal pri mašniških opravilih; Mirjam Bratina, ki je z mamom stala ob strani duhovniku Ceku in z njim sodelovala v zadnjih letih njegovega življenja v Dekaniji, in Adrijan Pahor, ki je pričal o spoštovanju, ki ga je njegov oče, pisatelj Boris Pahor čutil do Štefana Ceka, ko sta bila sošolca v semenišču v Gorici.

Iz pripovedovanja vseh gostov je pred obiskovalci večera zrasel lik velikega človeka; vsi so ga opisali kot izredno skromnega, asketskega in duhovnega človeka; po eni strani je bil zelo premočrten in dokončen, istočasno pa je znal vsakega človeka sprejemati in se mu približati. Vse hudo, ki ga je doživel, ga ni zagrenilo; nikogar ni obsojal.

P. in

Obvestila

Vincencijeva konferenca vabi na božična koncerta z obiskom gostov: DVS Primorsko z zborovodkinjo Aleksandro Pertot bo zapela starejšim v domu ITIS, ul. Pascoli 31, v avditoriju v pt., v torek, 14. januarja, ob 17. uri; svetoivanska OPS z zborovodkinjo s. Karmen Koren pa bo zapela starejšim v domu leralla, v petek, 17. januarja, ob 16. uri.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami darujejo: Marija Zanevra 15 in Marija Ferluga 20 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel:

Za slovenske misijonarje: Paolina Ziebarth 10, N. N. 50, N. N. 50, N. N. 20, T. S. 15, družina F. 50, Zinka Krajnc 50, N. N. 200, N. N. 20, N. N. 100 evrov. Za misijon patra Ernesta Saksida – Brazilija: A. M. 50 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

*Čuj, o preljubi
sosed moj...*

**ZVEZA CERKVENIH
PEVSKIH ZBOROV – TRST**
vabi na tradicionalni
božični koncert

Božične skladbe Zorka Hareja
bodo izvajali:
združeni otroški, moški,
ženski in mešani zbori

vodijo:
Janko Ban, Mateja Černić,
Aleksandra Pertot, Neda Sancin

ŠTOLNICA SV. JUSTA V TRSTU
Nedelja, 12. januarja ob 16. uri

MOSP / Uspešen konec delavnic

Mladi so pripravljeni za javni nastop

Mladi so se tudi tokrat izkazali. V novembru in decembru so člani društva MOSP - Mladi v odkrivanju skupnih poti priredili niz predavanj o javnem nastopanju. V Peterlinovi dvorani v Trstu na ulici Donizetti so potekala štiri srečanja, na katerih so se udeleženci pod mentorstvom izkušenih predavateljev naučili osnovnih pravil za kakovosten in uspešen nastop pred publiko oziroma kamero.

Dne 16. novembra 2019 je delavnico javnega nastopanja vodila Betka Šuhel Mikolič, stro-

davateljica na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, igralka in voice coach. V petek, 13. decembra 2019, je bila še dodatna delavnica z naslovom *Odprava kolkov*, ki jo je vodila Mihaela Knez, vodja programa Slovenščina za otroke in mladostnike na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Izpostavila je pogoste napake vrstnega reda besed, ki jih zamejski (tudi poklicni) govorniki in pisci počenjamo zaradi vpliva drugega jezika in za katere se večkrat ne zavedamo. "To, kar se dogaja, je čisto normalno in

kovnjakinja za odnose z javnostmi s 30-letnimi medijskimi in komunikacijskimi izkušnjami, časnikarka, trenerka nastopanja v javnosti, radijska in televizijska voditeljica, moderatorka in organizatorica javnih prireditev. 23. novembra 2019 je potekala dvojna delavnica o temi obleke in ličenja pred kamero. Za to sta poskrbeli vizažistka Irina Giormani in strokovnjakinja na področju oblačenja Lea Pisani. 30. novembra 2019 so ponudili delavnico, namenjeno uporabi kamere, ki sta jo vodila urednik in režiser TV oddaj na Slovenskem programu RAI Jan Leopoli in študent Tehnoloških multimedijskih znanosti na Videmski univerzi ter scenarist in režiser filma *Za slovenski glas* Daniel Peteani. 7. decembra 2019 pa je sledila delavnica dikcije in govora, ki jo je vodila Alida Bevk, pre-

običajno na območju, kjer se srečata dva jezika in sta tako intenzivno v stiku", je povedala profesorica Knez. Kljub temu pa je pomembno, da se takih napak zavedamo in jih v pisanem jeziku oziroma jeziku, ki ga uporabljamo ob javnem nastopanju, skušamo odpraviti. Srečanje je nastalo v soorganizaciji novinarskega krožka Rast društva MOPS in Svetovnega slovenskega kongresa.

"Na brezplačne delavnice za mlade se je prijavilo kar nekaj višješolcev in univerzitetnih študentov, ki so od delavnic veliko odnesli", je povedala predsednica MOSP-a Ksenija Kosmač, ki je bila s končanim projektom zelo zadovoljna. Povedala je tudi, da je nastal na letošnjem jesenskem DM+ izobraževanju za mlade.

Giulia Černić

MePZ Mačkolje na zadnjem predbožičnem srečanju DSI

Tradicijo je treba obravnavati s spoštovanjem in natančnostjo

Zadnje predbožično srečanje Društva slovenskih izobražencev, ki je potekalo le en dan pred svetim večerom, je bilo posvečeno Mešanemu pevskemu zboru Mačkolje. V poslavljajočem se letu je namreč pevski zbor praznoval svojo 70-letnico; zato so hoteli organizatorji DSI počastiti prijateljsko društvo, s katerim se kar premalo družimo. Kot je na začetku srečanja povedal Niko Tul, za katerega bi lahko rekli, da je duša in gonilno kolo zboru, je zadnja leta premalo srečanj med članicami Slovenske prosvete iz mesta in s Krasa; veliko več jih je bilo v prvih desetletjih po vojni, takrat ko vasi še niso bile povezane z asfaltiranimi cestami kot danes in še ni vsaka družina imela svojega avtomobila. Ob letošnji 70-letnici ustanovitve pa so člani pevškega zboru Mačkolje sklenili, da bodo vsaj v tem letu poskrbeli za večjo vidnost svojega delovanja. Pod vodstvom dirigenta Mateja Lazarja so pripravili celovečerni koncert, trajen spomin delovanja pa naj postane doku-

mentarec, v katerem so s slikami, posnetki, pesmijo in pričevanji prikazali zgodovino zboru in njegovo sedanje delovanje, svojo ljubezen do petja in navezanost na lastno zemljo. Kot je na ponedeljkovem srečanju poudarila Loredana Gec, ki je dokumentarec režirala, je bilo delo z njim sicer dolgotrajno, vendar polno zadovoljnosti zaradi navdušenja, s katerim so pevci sodelovali pri snemanju. Niko Tul pa je pristavil, da je realizacija njihove zamisli veliko bogatejša od pričakovanega, saj si sploh niso predstavljali, da imata slovenski tržaški Radio in Televizija v arhivih toliko materiala o kulturnem delovanju njihovega društva. Seveda je potem selekcija, urejanje, prefotografiranje, izbiranje posnetkov zahtevalo dolge ure požrtvovalnega dela in veliko natančnost. Pri tem delu se je še posebej izkazal snemalec Aleks Purič. Posvetil se je tudi snemanju sedanjih protagonistov zborovske aktivnosti v Mačkoljah. Z režiserko Loredano Gec in ob pomoči Nika Tula je nabral izjave pevcev,

dirigenta Mateja Lazarja ter nekaterih bivših pevcev (med temi je izstopala Ljuba Smotlak, ki je v svojem mladinskem zboru vzgojila marsikatero pevca, ki še sedaj prepeva v zboru). Pevci zaupajo, da bo to vzgojno pot nadaljevala Breda Sosič, ki že nekaj let vodi mali otroški zborček »Z ul' ce«. Sedanji aktivni Mačkoljani pa v dokumentarcu niso pozabili omeniti nekaterih zaslužnih ustanoviteljev zboru: pred 70 leti je ta najprej nastal kot cerkveni zbor, njemu so se pridružili še moški pevci; prvi od skupno dvanajstih pevovodij je bil njihov takratni župnik, novomajnik Dušan Jakomin. Pevci in dirigent Lazar, ki so spregovorili v dokumentarcu, so prevzeli publiko z odnosom, ki so ga pokazali do svoje tradicije: obravnavajo jo »s spoštovanjem in natančnostjo«, kot je poudaril Niko Tul. 70 let - ni zanemarljiva doba. Vsi napori in ogromno časa, ki so ga njihovi predhodniki posvetili slovenskemu petju v mačkoljanskem zboru, je preko novih pevcev zadobilo dodatno vrednost in

pomen. Veliki dar, ki so ga nevsiljivo predali svojim naslednikom, je znala nova generacija sprejeti, v njem prepoznati plemenitost ter še dodatno ovrednotiti z vedno bolj kvalitetnim in ubranim petjem. Niko Tul je opozoril še na izredno zvočnost mačkoljanskega narečja, kot se je ohranilo v zvočnih zapisih, ki so jih ob tej priložnosti odkrili v arhivih Radia Trst A. S časom se ta pristna zvočnost žal izgublja. »Vas spreminja svojo dušo«, je priznal z obžalovanjem. Toda v isti sapi je dodal, da je vas še vedno zelo dinamična. V svojem delovanju in med vsemi glasbenimi sestavi, v njej delujejo, pa se njihov zbor, MePZ Mačkolje lahko pohvali z najdaljšo tradicijo. Zahvalil se je slovenskemu oddelku tržaškega sedeža italijanske Radiotelevizije, kjer so dobili izredno veliko zvočnih zapisov. Brez podpore Sso-ja in Slovenske prosvete pa bi ne mogli izdelati tako kvalitetnega dokumentarca. Pomenljivi naslov zanj je izbral Niko Tul: »Podobe spomina, glasovi srca.« Zbor, ki je že prej nekajkrat postregel poslušalcev z lepo ubrano izvedbo nekaterih pesmi domačih avtorjev (H. Lavrenčiča, Ubalda Vrabca itd.) je nazadnje, ob zaključku srečanja, s pesmijo Sveta noč uvedel prisotne v božično vzdušje.

Sveta Gora / 18. razstava jaslic

Izvirne jaslice so izdelali tudi malčki iz naših vrtcev

Od 22. decembra 2019, ko je bila krajšna slovesnost ob odprtju, pa do 12. januarja 2020 (ogled je možen od 14. do 18. ure) je v Frančiškovi dvorani na Sveti Gori, največjem marijanskem svetišču na Goriškem, na ogled kar 64 zelo različnih jaslic, ki so jih izdelali navdušeni mali in veliki umetniki s tostran in onstran nekdanje meje, pa tudi iz širšega slovenskega prostora. Razveseljivo je tudi to, da

lahko v prihodnosti ohranjal in posredoval to krščansko tradicijo, ki je močno zakoreninjena tudi med slovenskim življenjem v Italiji. Prav z italijanske strani nekdanje meje prihaja še drugih deset posameznih slovenskih in italijanskih oz. furlanskih razstavljalcev. Vse jaslice odslikavajo živahno ustvarjalno žilico in domiselnost ter iznajdljivost izdelovalcev, ki se radi poslužujejo predvsem naravnih materialov, kot so soški ka-

lini zvonika zvonko pozvanja po vsej svetogorski katedrali in kličé vernike k molitvi. Velike jaslice s soško pokrajino so postavljene v prezbiteriju cerkve Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici. Zelo lepe z večjimi kamnitimi hiškami so tudi jaslice v konkatedrali, cerkvi Kristusa Odrašenika v Novi Gorici, katerih liki imajo poseben, bolj trpek izraz. Vredne ogleda so tudi jaslice po cerkvah v mestu in okolici. Mar-

sikje so tudi premični elementi, kot npr. pri sv. Ivanu, v cerkvi sv. Vida in Modesta na Placuti... Topla domačnost in spomin na nekdanje dni, ko je tudi v Štandrežu prevladovalo kmečko življenje, vejata iz jaslic z velikimi figurami, ki so jih s premišljenostjo in pozornostjo na detajle ter ljubeznijo do izročila postavili mladi jasličarji iz

Štandreža v domači cerkvi sv. Andreja ap. Nikakor pa ne moremo mimo jaslic v za to posebej zgrajeni leseni koči, ki stoje na vrtu pri samostanu sester klaris na Trgu sv. Antona v Gorici (zraven Grand Hotela Entourage v palači Strassoldo). Obiskovalec si lahko res napase oči ob vsej lepoti in do potankosti načrtanem in ureničenem prizorišču skrivnostnega božjega rojstva. Zvoki, luč, ki naznanja prihajajočo zoro, in lučke po domovih ter zvezde na nebu, ki se vžigajo ob nastopu noči, angelci, ki preletavajo nebo, snežinke, ki tiho padajo na zemljo, in še marsikaj napolnijo srca s spokojnostjo in nebeškim žarom. Nadrobno izdelane so tudi jaslice, ki so postavljene v enem izmed vhodov oz. hodnikov samostana in v katerih se marsikaj premika. Res so čudovite!

IK

(več fotografij na www.noviglas.eu)

vsako leto na tej mednarodni razstavi, ki je letos že 18. po vrsti in katere organizatorji so Frančiškanski samostan Sveta Gora, Zavod Domus Gratiae, Krajevna skupnost Solkan in Združenje Krajevna skupnost Pevma, Štma-ver in Oslavje, sodelujejo tudi nekateri naši vrtci in šole. Letos so svoje raznolike jaslice razstavili: OŠ Josip Abram, Pevma; OŠ Peter Butkovič Domen, Sovodnje ob Soči; Otroški vrtec Barčica, Ronke (sodelovali so vzgojitelji oddelka C: Cristian Lavrencic, Suzana Frandolič, Karen Ulian, in vzgojiteljica oddelka D: Mojca Školaris in Valetina Leghissa); Otroški vrtec Kekec, Števerjan; Otroški vrtec Pikapolonica, Pevma; Otroški vrtec Pika Nogavička, Štandrež. Hvalevredno je, da vzgojiteljice in vzgojitelji v šolskem programu namenjajo pozornost tudi tej lepi stari navadi postavljanja jaslic in da zanje navdušujejo mladi rod, saj samo ta bo

menčki, mah, lubje, rogovilaste korenine, plutovina, školjke, volna, želodi, žiri, vosek, storži, žakljevin, pa še čipke - tudi krasne idrijske -, lepenkasti tulci, vata, stekleni in plastični lončki ter vazice, pisani odrezki blaga, stiropor in drugi deli raznih embalaž, ki v ustvarjalnem zagonu postanejo pastirji, ovčke, Sv. Družina. Oči umetnika so svete figure zaznale tudi v prerezu štora. Iz jaslic čokoladnice Erilo iz Ajdovščine zaveje vonj po slastni čokoladi, iz katere so vse figurice. Vsem jasličarjem lahko le čestitamo in jim želimo še veliko umetniškega poleta. Velike jaslice, ki prikličejo v spomin slikovito pokrajino na Slovenskem z razpršenimi gorskimi domačijami in cerkvicami, se razprostirajo pri desnem stranskem oltarju svetogorske bazilike. Ob cerkvici na visokem gričku je figurica mladega cerkovnika, ki vneto vleče za vrv, da zvonček v

Štandrež - Vrtojba Mednarodna dobrodelna baklada

Kot je že večletna tradicija, so se Štandrežci in Vrtojbenci dogovorili, da skupno priredijo dobrodelno baklado, ki je potekala v nedeljo, 29. decembra 2019. Vabilu združenja sKultura 2001 se je v Štandrežu odzvalo

Foto DP

lepo število domačinov, katerim so se pridružili tudi vsakoletni obiskovalci baklade iz drugih krajev. Trg pred cerkvijo se je napolnil, in ko se je stemnilo, so prižgali sveče in bakle ter krenili na pot.

Najprej so se sprehodili po nekaterih štandreških ulicah, nato pa krenili proti nekdanjemu mejnemu prehodu, kjer so se srečali s pohodniki iz Vrtojbe. Skupno so nato v dolgi procesiji šli v Jeremi-

cert božičnih melodij. Denar in prispevke, ki so jih zbrali za sveče in bakle, so namenili onkološkemu centru v Avianu v skupnem znesku skoraj tisoč evrov.

DP

PRIMORSKI PRIIMKI (83)

KERŠEVAN

Priimek Kerševan je svetniški priimek. Nastal je iz imena svetnika, sv. Krševana. Svetnika bolj poznamo pod imenom sv. Krizogon, saj smo marsikatero slovensko ime spremenili nazaj v tujo obliko. Kompostela je postala Santiago, Carigrad Istanbul, Videm Udine, Krševan pa Krizogon. Ali bo v "glihi viži" kaj kmalu tudi Dunaj postal Wien, Trst pa Trieste? Krševan je sicer ime, ki izvira iz grškega Khrysógonos (latinsko Chrysogonus, italijansko Crisogono). Imamo dve različici priimke: Krševan in Kerševan. Nikakor pa ni pravilno izgovarjati

Ogrski grb Von Kersevany.

priimka drugače kot s polglasnikom na začetku. Zato lahko kot pravilnejši zapis štejeemo zapis Krševan, čeprav je v primerjavi s Kerševa-

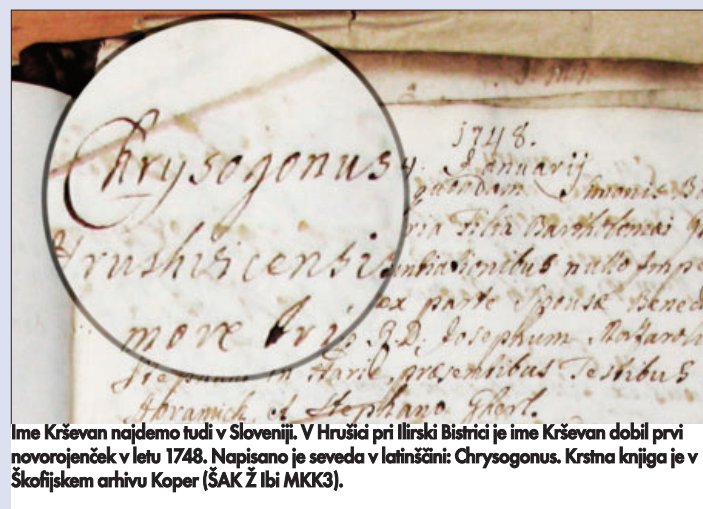
Ogleja širili krščanstvo med Slovence, so s sabo ponesli tudi češčenje sv. Krševana. Njemu je tako posvečena

župnijska cerkev v Hrušici pri Ilirski Bistrici.

Kerševan je bilo najprej samo osebno ime, po izumu priimkov pa so potomci nekega človeka z imenom Kerševan postali Kerševani. To se je zgodilo nekje ob spodnjem toku Vipave, precej verjetno prav v Gradišču nad Prvačino. Tam namreč najdemo več družin Kerševan že od leta 1580 dalje. Najmanj štiri družine so takrat živele v župniji Prvačina. Družinski očetje so bili: Andrej CHARSONA (1580), Urban CHARSONA (1581), Woltig CHARSOUAN (1582) in Boltig CHASSOUAN (1585). Gre za zelo zgodnje obdobje rodu, saj

imamo na Slovenskem še zelo redke ohranjene matične knjige. Zato so imena tudi nenavadna. Boltič je verjetno narečna oblika Boltetžarja. Woltig in Boltig sta verjetno isto ime: Boltič, kar je narečna okrajšava za Boltetžarja. Vsi slovenski Kerševani in Krševani so potomci teh prvačkovskih rodbin.

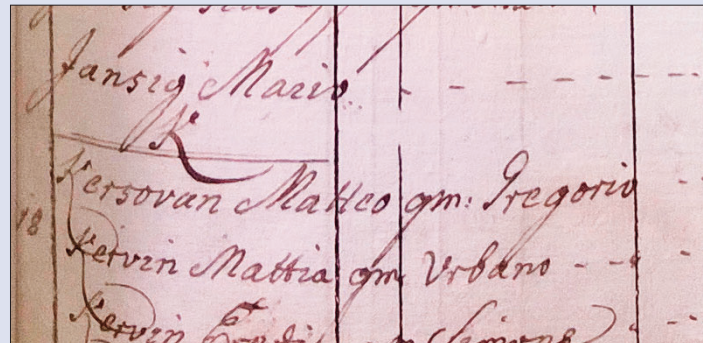
Kerševani so živeli večinoma v Gradišču, svojo zemljo pa so imeli tudi v Prvačini. Leta 1754 so bili med lastniki kmetij štirje: Mohor, Marko, Tomaž in Matej Krševan. Leta 1789 pa imamo že pet Krševanov v Gradišču in tri v Prvačini. Vseh Krševanov je bilo takrat že več kot 100. Bilo jih je približno toliko kot danes. Leta 2019 pa je v

Ime Krševan najdemo tudi v Sloveniji. V Hrušici pri Ilirski Bistrici je ime Krševan dobil prvi novorojenček v letu 1748. Napisano je seveda v latinščini: Chrysogonus. Krstna knjiga je v Škofjskem arhivu Koper (ŠAK Ž Ibi MKK3).

nom izjemno redek. Tretja različica priimka pa je Kršovanič. Priimek Kerševan je eden od starejših slovenskih priimkov. Prvič ga najdemo v Vipavi že leta 1499, ko je tam živel Steffan KHERSSOWAN. V goriškem urbarju leta 1507 pa je v Biljah plačeval goriški gosposki davke neki KRESSOWIN.

Še starejši kot priimek pa je osebno ime. Pri nas se danes sliši nenavadno, a na Hrvaškem, kjer je starih slovenskih imen v sodobni rabi opaziti malce več kot pri nas, še vedno obstajajo ljudje s tem imenom. Karih 80 jih je, največ v Dalmaciji. To je povezano s kultom sv. Krševana Oglejskega, ki je tam še dandanes priljubljen svetnik - je patron mesta Zadar. Tja naj bi namreč leta 649 iz Ogleja prenesli njegovo telo in mu zgradili cerkev. Danes je cerkev "novejša", samo iz leta 1175 - triladijska romanska bazilika sv. Krševana iz belega kamna je ena od glavnih

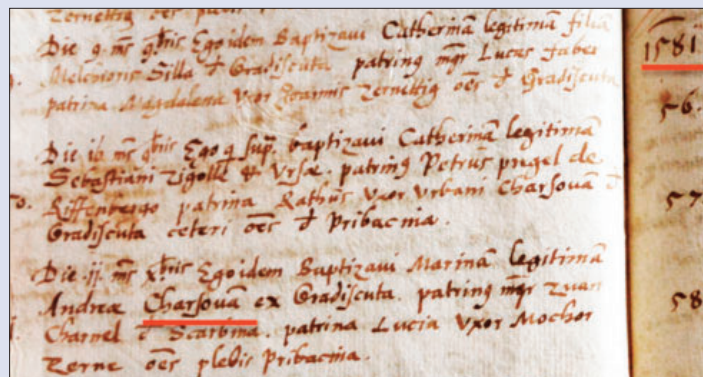

Matej Krševan, sin pokojnega Gregorja je leta 1754 imel v lasti kmetijo v Prvačini. Vpis je v terezijanskem katastru, ki ga hrani Državni arhiv v Gorici (Archivio di Stato di Gorizia, Catasto Teresiano, 17-90 Prebacina/Prvačina).

Sloveniji živelo 153 Kerševanov, od tega 98 na Goriškem. Krševanov je bilo manj, 34. Število obeh priimkov rahlo upada, saj jih je bilo leta 2006 malce več: Kerševanov 162, Krševanov pa 40. Po svetu najdemo 38 Kerševanov v Argentini, 35 v Braziliji in 23 v ZDA.

V Ljubljani je ohranjen tudi grb rodbine Krševan, ki je bil po prvi svetovni vojni prerasan z izvirnika s konca 19. stoletja. Kje je izvirnik, ni jasno, verjetno pa gre za kako knjigo z ogrskimi grbi, iz katere so grb preisali, uokvirili in postavili na zid hiše v Gradišču. Ohranjen je podatek, da je grb nastal leta 1663. Kdo je bil von Kersevany, plemeniti lastnik grba, ni raziskano. Verjetno gre za ogrskega plemiča, mogoče hrvaškega, manj verjetno pa Privačkovca. Na Hrvaškem obstaja tudi priimek Kršovani ali Kerševani.

Med znanimi Kerševani so: redovnica, predstojnica sester notredamk Ida Kerševan iz Štanjela (1909-1996), prosvetni delavec in organizator prof. Silvan Kerševan iz Sovodnje (1941-2012), sociolog dr. Marko Kerševan iz Idrije (1942), vrhovni sodnik dr. Erik Kerševan (1974), rodna in redovna brata misijonarja lazarista iz Trsta Marcel (1907) in Karel Kerševan (1902) ter njuna sestra šolska sestra Marija (1904-1949).

Krst Marije Kerševan v Gradišču pri Prvačini decembra 1580 v eni od najstarejših matičnih knjig v Sloveniji, ki jo hrani Škofski arhiv Koper (ŠAK Ž Prv MKK1, vpis št. 51).

turističnih točk v mestu.

Sv. Krševan je živel v 4. stoletju v Ogleju, kjer je bil škof. Je mučenec prve Cerkve. Cesar Dioklecijan naj bi ob obisku Ogleja, enega od večjih mest cesarstva, Krševanu ponudil visoko mesto prefekta in konzula, če se odpove krščanstvu. Sveti mož je to zavrnil in razjezil cesarja, da je bil ob glavo. Ker so duhovniki iz

Tino Mamić

Škofje kritični do dela slovenske politike

Slovenija oslabiljena država z negotovo prihodnostjo!

Božični in novoletni prazniki so kot zmeraj v preteklosti zaznamovali naš čas in dogajanja. Rojstvo in prihod Jezusa Kristusa sta tako pomembna za zgodovino, za sleherni trenutek človeštva, da ju nič ne more presegati. Zato sta aktualna tudi v sedanjem obdobju našega bivanja. V Sloveniji so besedo Božič izgovarjali tudi mnogi laično osveščeni in prosvetljeni posamezniki. Žal, pa so jo nekateri drugi poskušali razvrednotiti, omalovaževati, zlorabiti. Zatrjevali so, da je Božič družinski praznik, značilen kot srečanja družin ob bogato obloženih mizah s hrano in pijačo, denimo na sveti večer. Toda moralni teolog, mislec in civilno-družbeni voditelj, dr. Ivan Štuhec, jim je odgovoril, in jih nemara tudi prepričal, da je bil Božič zmeraj in ostaja tudi v prihodnje, do časov, ki jih naša spoznavalna moč ne more dojeti, verski, odrešenijski in krščanski praznik. Ob molitvah in zahvaljevanju Odrešeniku za njegovo rojstvo, milosti, ki jih namenja vsem ljudem, ne samo vernim, pa druge vrednote, ki jih omogoča ali spodbuja, pa naše življenje in potrebe izražajo tudi posvetni dogodki. V Sloveniji ta čas obstaja veliko razočaranje zaradi

države, ki drsi v obnovo nekdanje politike, oblasti in režima. Slovenija ni demokratična in uspešna skupnost, o kakršni smo sanjali in jo pričakovali ob osamosvajanju, v letih 1990 in 1991. Dokazov o takšni usmerjenosti države in njenih oblastnikov pa seveda velikega dela javnosti je veliko. Množična javna občila provladne usmeritve jih ne omenjajo ali pa jih prikrivajo. Odmevno božično afero je povzročil dr. Jernej Štromajer, državni sekretar v ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport. Uporabil je citat iz neke božične komedije in je slovenske kristjane označil za umazane živali. Sledilo je hudo zgražanje med slovenskimi verniki, ki jih je žalitev globoko prizadela in užalila, posebej še, ker je bila povzročena ob Božiču, drugem največjem krščanskem prazniku. Z vladne strani ni bilo za omenjene žalitve in grobosti nobenega opravičila, le Štromajerjev predpostavljeni minister dr. Jernej Pikalo je javnosti sporočil, da se je z državnim sekretarjem na njegovem mini-

strstvu za izobraževanje, "o njegovi zadevi pogovoril". Ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore se je v pridigi pri maši za domovino, ob državnem prazniku, dnevu samostojnosti in enotnosti, si-

Msgr. Stanislav Zore

cer zavzel za krepitev pozitivnih vrednot in za veselje nad življenjem v Sloveniji. Vendar je bil kritičen "do dela vladajoče politike, ki ni sposoben oziroma noče uveljaviti vladavine prava ter izpolniti odločb ustavnega sodišča. Podrl se nam je vrednostni sistem. Pozabljamo na temeljne vrednote naše družbe in se prepiramo okoli članov nadzornih svetov in uprav ter projektov za prelivanje denarja tudi v zasebne žepce. Osamosvojitev

Slovenije pred 29 leti je bil milostni dogodek. Med tistimi, ki so premgli dovolj politične odločnosti in poguma, da so ta milostni trenutek spremenili v uresničevanje pričakovanj, navajam pred kratkim premnulega Ivana Omana".

Po vsebini in duhu enako ali s podobnih izhodišč so imeli pridige tudi drugi slovenski škofje pri mašah za domovino, ki so bile v Sloveniji. Premier Marjan Šarec naj bi po nekaterih trditvah sprejel zahtevo predsednice srbske vlade, Ane Brnabić, naj v slovenskih osnovnih šolah uvedejo pouk srbskega jezika, spoznavanja Srbije in kulture srbskega naroda. Pouk omenjenih tem bi trajal dve uri na teden. V Sloveniji je večinski del javnega mnenja nezadovoljen zaradi namere o vračanju srbskega jezika v izobraževalni sistem. To bi pomenilo, da nas poskušajo oblastniki potegniti nazaj na Balkan, v srbski politični prostor, tja, kjer smo že bili in se mukoma odcepili od njih, je slišati med ljudmi in tudi opozicijskimi politiki. Zgodilo se je, kar je redkost v politični publicistiki. Knjiga, pravzaprav znanstvena mono-

grafija oziroma prelomno zgodovinsko delo, z naslovom *Slovenski razkol*, časnikarja in zgodovinarja Jožeta Možine, je bila v nekaj dneh po izidu razprodana. Hitro so jo ponatisnili in je že na voljo kupcem. Kot smo že poročali, omenjeno delo na poljuden in dokumentiran način v marsičem podira tabuje in desetletja vzdrževano ideološko trditve o enostranski krivdi za slovensko bratomorno vojno. Izdajatelj in založnik knjige *Slovenski razkol* je njen avtor Jože Možina, sozaložniki pa so Društvo Mohorjeva družba in Celjska Mohorjeva družba, Mohorjeva družba v Celovcu in Goriška Mohorjeva družba. Medtem protesti zoper aktualno oblast postajajo čedalje bolj ostri, ker so ljudje obupani zaradi slabih razmer v državi. Prvič je zaznati celo mnenja, da je v Sloveniji potrebna vstaja zoper vladno oziroma sedanjo politiko, ki jo že v celoti navdihuje in usmerja premier Marjan Šarec. Igor Bešte, novinar in pisatelj, je v tedenskem magazinu Reporter zapisal, "da se boji, da ne bo preteklo veliko časa, ko se bomo v Sloveniji soočili z nasiljem. Opozoril je na zelo verjetno revolucijo, ki pa bi omogočila zgolj zamenjavo političnih elit". V tedniku Demokracija pa menijo, "da se premier Marjan Šarec nima česa bati, dokler ne bo prišlo do splošne vstaje ljudi". Ivan Šokić se v glasilu Demokracija čudi, "zakaj v teh časih, ko

lahko gledamo, kako po svetu ljudem prekipava in protestirajo od Honkonga do Pariza, Slovincem nikoli ne prekipi. Med ljudmi je sicer opaziti brezbrzičnost. Za zdaj jim je vseeno, kaj se dogaja. Veliko jih je obupalo". Časnikar Gašper Blažič pa v reviji Demokracija meni, "da večina državljanov še ni pripravljena sprejeti tveganja za temeljite spremembe in množični upor. Sramota Slovenije torej še ni umrla". Seveda samo navajam različna mnenja in ocene o razmerah v Sloveniji ob nastopu novega leta 2020. Ne morem in tudi ne smem jih komentirati. Strinjam pa se vendar z mnenjem opozicijskega voditelja Janeza Janše in mnogih drugih politikov, da so volitve najboljši način za spremembe v državi. Janez Janša pravi, "da v Sloveniji polovica naroda spi. Povsem dobronamerni ljudje, s tem ko ne glasujejo, izvolijo vladno, nad katero se potem pritožujejo". Časi pa so seveda resni, zapleteni in skrb vzbujajoči. Časnikarka Ženja Leiler je v časopisu Delo zapisala, "da Slovenci še nikoli nismo imeli tako malo zaznave, kaj želimo kot družba in država doseči v svoji prihodnosti". V javnosti in politiki pa v tem času močno odmeva mnenje osamosvojitelja, intelektualca in politika, Petra Jambreka, "da je Slovenija kot država izvotljena in razkrojena".

Marijan Drobež

Kostanjevica nad Novo Gorico

Slovesna sv. maša in blagoslov restavriranih štukatur

Na praznik Brezmadežne, v nedeljo, 8. decembra 2019, je bila v cerkvi Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici v Novi Gorici sv. maša ob deseti uri še posebno slovesna. V cerkvi, ki so jo popolnoma napolnili verniki, je mašno daritev vodil gost, dekan Alojzij Kržišnik ob somaševanju staroste frančiškanov na Kostanjevici, p. Filipa, in pomoči dolge vrste

verniki. Med homilijo je g. Kržišnik pohvalil vse, ki skrbijo za cerkev na Kostanjevici, in restavratorje ter patre, še posebno p. Nika, ki z velikim srcem vodi vsa dela, saj kot je dejal Plečnik: Za Boga ni nič dovolj dobro. Potem pa je govoril o Brezmadežni, ki je bila obvarovana izvirnega greha, polna svetosti, luči ljubezni in Božje harmonije. Zato v Mariji gledamo tisto podobo človeštva, kakršno je izšlo iz Božjih rok, ko še

njih so restavratorji izvedli temeljite konservatorsko-restavratorske posege. Ti so vključevali čiščenje, odstranjevanje neustreznih beležev, utrjevanje in estetsko podobo celotnega kora. Samo obnovo so predstavili strokovnjaki ZVNKD Nova Gorica. Restavratorka Marta Bensa, odgovorna za poseg, je podrobno opisala, kako je potekalo restavriranje z najnovejšimi restavratorskimi postopki, ki

so zelo zapleteni in zahtevni, da so lahko prišli do originalne površine. Med delom so odkrili letnico 1639 in ime Francesco Rosini iz Lugana. O pomenu kostanjeviških kornih štukatur, obnova katerih je trajala od julija do decembra, je spregovorila tudi direktorica Narodne galerije v Ljubljani Barbara Jaki. Pater Niko pa je zahvalo izrekel dekanu Kržišniku, MO Nova Gorica za pomoč pri razpisih, restavratorkam Emanueli, Simonetti, Katarini, Primožu, Marini, Rafaeli, Marti, Zavodu za varstvo naravne kulturne dediščine za strokovno spremljanje tega dela in še drugim, ki so bili soudeleženi pri tem konservatorskem posegu.

IK

Foto Franco Kogoj

strežnikov. Maše so se udeležili tudi podžupanja Mestne občine Nova Gorica mag. Elena Zavadvav Ušaj. Na koru je lepo pel župnijski mešani pevski zbor, pri bolj znanih adventnih pesmih pa so se mu pridružili tudi

ni bilo oskrunjeno po izvirnem grehu, je dejal dekan Kržišnik. Po maši pa je slovesno blagoslovil obnovljene štukature na korni ograji, ki so na Slovenskem ene izmed najlepših iz 17. stoletja. Na

Kratke

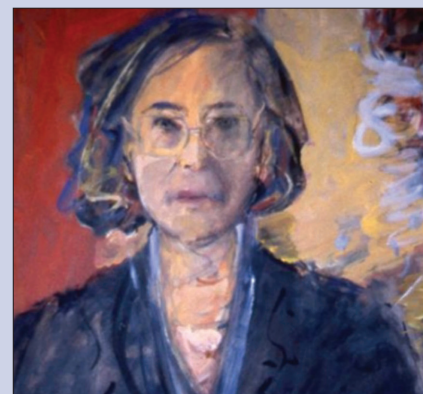
Nagrado ZDUS je prejela šepetalka Arjana Rogelja

Ko se je v četrtek, 28. novembra 2019, v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica poleg navdušeno ploskanje ob koncu praižvedbe muzikala Božična pesem v režiji Ivane Djilas, sta igralca Arna Hadžialjević in Blaž Valič, člana SNG Nova Gorica, v imenu predsednice ZDUS, Saše Pavček, in v imenu predsednika Enote ZDUS v Novi Gorici, igralca Andreja Zalesjaka, izročila priznanje Arjani Rogelji, šepetalki v SNG Nova Gorica. Rogelja je prejela priznanje za izjemen doprinos k ohranjanju slovenske gledališke prakse. V obrazložitvi piše: "Da je Arjana Rogelja poseben človek, se je pokazalo že s prvim dnem, ko je nastopila z delom šepetalk v SNG Nova Gorica. S svojo na videz vilinsko krhkostjo je vzbudila pozornost in naklonjenost umetniškega ansambla in ostalih sodelavcev v gledališču. Od svojega prvega koraka v gledališko zaozdrje je Arjana iz dneva v dan bolj nepogrešljiv steber opore in podpore gledališki umetnosti in ustvarjalcem. Z vsakim projektom se bolj in bolj razkriva veličina njene osebnosti in hitro postane jasno, da imamo pred seboj tako rekoč - popolnega gledališkega človeka. Profesionalnost, osredotočenost, pripravljenost, angažiranost, doslednost, empatičnost, neizmerna prijaznost in dostopnost so le nekatere lastnosti šepetalk Arjane Rogelja. /.../ Navdihujoč je šarm, prijaznost, srčnost, pozitivna naravnost, pripadnost, dostojanstvo, omikanost in osebnostna drža, ki v ljudeh vzbuja občutek varnosti, sprejetosti in povezanosti. Pravimo, da gledališče plemeniti človeka, Arjana Rogelja je nesporno človek, ki plemeniti gledališče". Prvič v zgodovini ZDUS je priznanje prejela oseba iz odrskega zakulisja. / IK

Jesenice / Večer v spomin na slikarko Marjančo Dakskofler Savinšek

V četrtek, 28. novembra 2019, ob 18. uri, je bil v Muzeju Kosove graščine na Jesenicah prirčen spominski večer ob 1. obletnici smrti in 100-letnici rojstva slikarke Marjanče Dakskofler Savinšek. Gornjesavski muzej na Jesenicah, ki je prejel umetniščino zapuščino, je večer poimenoval Akademsko slikarko Marjančo Dakskofler Savinšek (1919-2018), Jeseničanka v Parizu in se že s tem skušal oddolžiti spominu slikarke, v ožjem in tudi širšem slovenskem prostoru popolnoma neznane, predvsem zaradi povojnih političnih razmer. V strokovnih krogih so jo, razen seveda v Parizu, po Evropi in med Slovenci v Argentini, še najbolj spoznali pri nas na Primorskem; leta 1989 je imela namreč v goriškem Avditoriju odmevno razstavo, ki jo je organizirala Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. V slikarčinem rojstnem kraju Jesenicah so ji za začetek posvetili omenjeni večer, ki se ga je udeležilo številno občinstvo, med katerim so bili tudi slikarkini sorodniki. Po prisrčnih uvodnih besedah direktorice Gornjesavskega muzeja Irene Lačen Benedičič je muzejski kustos in svetovalec Aljaž Pogačnik orisal slikarkino življenje in delo in se nato pogovarjal z Vereno Koršič Zorn, ki je gospo Savinškovo spoznala v Parizu že v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja. Aljaž Pogačnik je večer sklenil z obljubo, da bo v Kosovi graščini že v začetku prihodnjega leta razstava slikarke z Jesenic, ki se je končno vrnila v kulturno zavest in spomin rojstnega kraja. / VK

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (66)

December je mesec družine, pojdin, želja, bučnih praznovanj in velikega, nestrpnega, z ognjemeti obarvanega pričakovanja novega leta - kot da bi se, brez nikakršnega dvoma, 1. januarja svet in naše življenje spremenila, izboljšala. To je čas, ko se človek spominja svoje minljivosti in nekaj misli namenja obračunu s samim seboj, poglobitvi in zahvali za prejeto dobro v minulem letu.

Že od nekdaj je bil večer 31. decembra, silvestrovo, namenjen različnim navadam, vraževerju, novim izzivom, predvsem pa bogatim, z dobrotami obloženim mizam - nihče noče lačen stopiti v novo leto! Novoletni čas je bogat s spomini in ljudskim izročilom, starimi šegami in navadami, ki izvirajo iz različnih posvetnih obredov. V tem času naj bi se vračali duhovni predniki in naj bi bilo mogoče napovedati usodo, tako so se marsikje na silvestrovo zabavali z vedeževanjem, ki naj bi razkrivalo prihodnost. Za katoličane pa je bil 31. december tudi drugi sveti večer, v katerem so, tako kot na Božič in kasneje na praznovanje Svetih treh kraljev, blagoslovili, pokropili in pokadili domove in štale z globoko željo po Božji naklonjenosti in sreči. Po vaseh so 6. januarja hodili koledniki, fantje, ki so ob petju pesmi za srečo obiskovali domove - ponekod, kot npr. v Števerjanu in na Vrhju Sv. Mihaela, tradicijo ohranjajo že vrsto let. Koledniki, Sveti trije kralji, obiskujejo družine in pojejo koledniško pesem, starodavno kolednico. Njihov obisk zaznamuje tudi napis na vratih, na katerega s kredo označijo letnico in prve črke imen Svetih treh kraljev - G, M, B, v zameno za voščila in zapeto pesem pa jih gospodarji obdarijo z denarjem, jajci, klobasami in drugimi domačimi dobrotami.

Nekoč so ljudje trdno verjeli, da to, kar so počeli in jedli zadnji večer v starem letu in prvi dan novega leta, bo vplivalo na srečo, bogastvo in zdravje v novem letu. Tradicija t. i. *"jedi, ki prinašajo srečo"*, se je ohranila tudi v današnjem času in tako prebivalci skoraj vsake države na svetu poznajo vsaj eno jed, ki si jo privoščijo na silvestrovo in prvi dan novega leta. V Italiji sta leča in fižol še danes zelo priljubljeni *"silvestrski"* jedi, saj po obliki spominjata na zlatnike, kovance in sta simbol bogastva, zraven pa naj bo vedno debela svinjska klobasa - *"cotechino"*. Tudi zelje in podobna listnata zelenjava simbolizirata bogastvo (kuhani zeleni listi naj bi spominjali na zložen denar), tako je v nekaterih balkanskih državah zadnji dan leta na mizi obvezno prisotna sarma ali kislo zelje in pečena svinjina, ki prinaša napredek, saj prašiči med iskanjem hrane rijejo naprej. Obratno velja za perutnino, ki ne najde prostora na silvestrski mizi, saj ko-koši hrano iščejo tako, da po zemlji praskajo nazaj in tako simbolizirajo nazadovanje. Tudi kolači in različno pecivo okrogle oblike so simbol sreče in bogastva. Znanka se spominja, da ko je bila stara približno 14-15 let, se je s prijatelji dogovarjala, da bi organizirali silvestrsko praznovanje skupaj, *"ku-ta veliki"*, v kleti prijateljičinega očeta. Vsi najstniki so bili neizmerno veseli in navdušeni, ko pa je de-

klica doma vprašala za dovoljenje, je dobila glasen in jasen odgovor: *"Preveč mlada si, to se ne spodobi!"*. Tudi njeni sestrični so starši prepovedali se udeležiti praznovanja, tako sta se žalostno odpravili k prijateljici na dom, da bi sporočili grenko odločitev. Ko je prijateljčin oče izvedel, da nista dobili dovoljenja, je osebno stopil do njunih staršev in jih prepričal, obvezal se je, da bo mlade nadzoroval, dekleti pa prišel iskat na dom in ju po polnoči tudi pripeljal nazaj. Starši so končno ugodili prošnjam hčerkic, ti pa sta od veselja bili popolnoma iz sebe. Na silvestrovo so si mladi v kleti skuhalo špagete s paradižnikovo omako, vsakdo pa je prinesel še kaj od doma. Celó *"paštekreme"* in gramofon so imeli; čeprav ni bilo veliko plošč na razpolago in se je vsaka vrtela približno le tri minute, nato pa so jo morali zamenjati, so se vsi zelo zabavali in v srcu še vedno ohranjajo v lepem spominu svoj prvi ples.

Naši ljudje so novo leto ponavadi pričakovali doma ali pri sosedih. Zelo srečni so bili, če je bil na praznovanju prisoten kdo, ki je znal igrati na harmoniko, tako so ob dobrih jedeh, ob mesu, sladkarijah, vicah in petju zaplesali prav vsi, stari in mladi. Vsakdo je kaj skuhal, miza je bila odeta v bel prt *"za fešte"*, okrašena z bršljanom in smrekovimi vejicami, pa še kakšna *"rusa štelca"* jo je bogatila. Na zid so obesili velik napis *"Živio novo leto!"*, ki so ga pripravili otroci. Pili so kuhano vino in punč, na mizo pa so položili ikebano z *"rusim jedrikom"*, ki je bil pomembna jed tudi v meniju silvestrske večerje - *"rus jedrik z jajci kuhenimi"*, tako kot seveda *"žouc"*, ki ga je vsaka gospodinja po svojem receptu pripravljala v prazničnem času, od Božiča do praznika Svetih treh kraljev. Na novo leto zjutraj se ni smelo lenariti, saj, *"če spiš za novo leto, boš celo leto spal!"*, tako so otroci hodili po domovih, k sosedom in prijateljem, kot koledniki na praznik Svetih treh kraljev. Peli so božične pesmi in povsod kaj dobili - kak denarček, oreh, bombonček ali mandarino, doma pa jih je seveda čakal *"žouc"*.

"Žouc"**Sestavine:**

1 kg govejega mesa "v škinko" (krača), 500 g govejega repa, 3 dobro oprani svinjski parklji, 3 telečji parklji, teleče koleno, prašičji uhliji ali rep, 5 kosov svinjske kože, sol, poper, majhna čebula, majhno korenje, steblo zelene. Ponavadi so gospodinje sestavine za *"žouc"* izbirale *"na oko"*, ni bilo točno določenih količin in pravil pri izbiri mesa, uporabile so pač, kar so imele na razpolago.

Priprava:

V velik lonec damo meso in ostale sestavine ter zalijemo z vodo, ki mora vsaj za 10 centimetrov prekriti meso. Lonec pokrijemo in kuhamo na velikem ognju, dokler ne zavre. Odstranimo peno, ki je nastala na površju med vrenjem, nato spet pokrijemo in kuhamo na nizkem ognju (peno moramo odstraniti, ko se spet ustvari). Kuhamo približno 5-6 ur zelo počasi, da juha ne postane motna. Manjšo količino zlijemo na krožnik in ga damo na prosto, tako preverimo, ali se tekočina strdi - v primeru, da se to ne zgodi, moramo juho še nekaj časa kuhati. Ko je kuhana, jo precedimo in poberemo vrhnjo maščobo. Medtem meso odstranimo od kosti in zrežemo na koščke. Na krožnik damo meso, nato nalijemo še toplo, tekočo juho, dodamo poper in okrasimo z lovorjevimi listki. Krožnike damo na hladno, da se juha strdi. Bog žegnaj!

Štivan / Tradicionalni blagoslov konj Lepo število konjenikov iz bližnjih in daljnih krajev

V končnici komaj minulega leta je v Štivanu potekal tradicionalni blagoslov konj. Sončno vreme je na god sv. Štefana privabilo lepo število konjenikov, ki so k cerkvi sv. Janeza Krstnika prijezdili iz sosednjih in bolj oddaljenih krajev. Obred je tudi tokrat priredilo konjeniško društvo Sherba iz Vižovelj. Konjem so po blagoslovu, ki ga je opravil

znamenjem križa ukrotit divjega žrebca. Blagoslov konj je ob njegovem godovanju v preteklosti sovpadal z naravnimi danostmi in ritmom kmečkega življenja. "Konec decembra se počasi dnevi pričenjajo daljšati. Konji imajo veliko energije, ki jo morajo sprostiti, saj drugače postanejo neobvladljivi. Dotlej so že dalj časa bili v hlevih. Na štefanovo so ljudje imeli čas.

za praznik sv. Ivana srečevali konjeniki in trgovci iz bližnjih in tudi zelo oddaljenih dežel. Da je bila ponudba konj na štivanskem sejmu visoko kotirana, priča dejstvo, da sta na njem redno nabavljali konje tako avstro-ogrski kot italijanska vojska. Celó sosedni Tržič je dobil ime po, v primerjavi s štivanskim, manjšem konjskem sejmu, ki je v mestecu potekal, ko je to z

župnik Fabio La Gioia, ponudili kruh in sol. Žeganje konj je na Slovenskem razširjen obred. Sv. Štefan je bil jeruzalemski diakon, ki so ga zaradi oznanjanja krščanske vere obsodili na smrt s kamenjanjem. Kot izročilnega zavetnika konj ga obhajamo v srednji in severni Evropi, kjer je nadomestil pogansko božanstvo, ki je indoevropskim ljudstvom varovalo živino in konje. Na Apeninskem polotoku je zavetnik vseh živali sv. Frančišek Asiški. Legenda pravi, da je sv. Štefan z

Ker so polja v času pred podnebnimi spremembami bila zmrznjena, so ljudje lahko s konji jezdili do kraja blagoslova brez povzročanja škode. Konji so tako sprostili energijo", je obrazložil udeleženec štivanskega blagoslova Ugo Simčič. Odločitev za obred v bližini izvira Timave ima zgodovinsko osnovo. Od srednjega veka do prve svetovne vojne je bil namreč Štivan prizorišče konjskega sejma, ki je bil med največjimi in najpomembnejšimi na evropskih tleh. Na njem so se

okolico spadalo pod beneško republiko. Kljub prisotnosti velikega števila Slovencev je štivanski blagoslov konj žal potekal skoraj izključno v italijansčini. Obreda se je skupaj s člani občinskega odbora udeležila tudi devinsko-nabrežinska županja Daniela Pallotta. Občinska uprava te kraške občine razvija projekt, ki predvideva ureditev konjeniških poti, po katerih bodo ljubitelji konj ob odkrivanju lepote in zanimivosti Krasa lahko prijezdili do Lipice. **Mch**

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (222)

Strah in obup

Pred prazniki sem v svojem zapisu opisala jetrni deficit v osebi, ki zaradi povišane toksemije jeter po telesu trpi zaradi nespečnosti, živčnosti, nepotrpežljivosti, razdražljivosti. Zdaj se bomo dotaknili osebe, ki trpi zaradi ledvičnega deficita. Oseba, ki ima povišano toksemijo ledvic po telesu, se fizično kaže kot suha oseba, kost in koža, vedno ji je mraz, se poti v roke in noge, stopala so vedno ledena. Ima podočnjake, lasje so tanki, ima težave z mehurjem, maternico, prostato, hipertenzijo, depresijo. Takšna oseba je prestrašena, boji se sprememb, boji se novosti, je neodločna, negotova, je sramežljiva, rada zardeva. Ni rada v središču pozornosti. Redko si upa izraziti svoje želje in ambicije, nekako se podreja ostalim. Misli si da, ne bo zmogla, da ni vredna radosti življenja. Ko toksemija ledvic zapusti telo, bo oseba bolj pogumna, bolj samozavestna, ne bo je več zeblo, imela bo močan urogenitalni del.

Naturopatske tehnike krepitev ledvic so: kopel iz njivske preslice - 1x na teden za 2 meseca, moxa na popku - 20 minut 1 mesec vsak dan, fižol Azuki - na jedilniku vsaj 2x na dan, sok blitve - pol litra na dan vsaj 1 mesec, masaža stopal - predel maternice /prostate, 5 minut vsak večer, rmanov čaj - 1 liter na dan 1 mesec.

Ledvice so najbolj pomemben organ telesa. Lahko izgubijo kar 80 % svoje energije, a se človek tega sploh ne zave. Tako trdi ameriško združenje ledvičnih obolenj.

Ledvice v telesu upravljajo z vodo. Ko nimajo več energije, bo človek opazil težave, vezane na urejanje vode v telesu: prekomerno potenje, zastajanje vode, zabuhlost, nemoč zadrževanja urina, pogosto uriniranje itd. Hipertenzija, zaradi katere trpi več kot polovica svetovne populacije, nastane zaradi ledvičnega deficita. Če si želimo lepo, zdravo starost, krepi-mo svoje ledvice! Išči-mo zdravje!

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 7. januarja 2020, ob 13. uri

Krasen božični dan v Brdih Praznični odmev

Peljem se čez Brda. Krasen dan je, skoraj umetelno naslikan na praznično platno teh božičnih večerov, tega leta, ki odhaja, za mnoge v upanju in bolečini. Zame nekje v nemiru, ki ga vedno nosim v sebi, in v komaj zaznavnem občutku sreče zaradi ljudi, zaradi prijateljev. Zaradi vse te bližine, ki si jo podarjamo ob praznikih, čeprav res ne vem, zakaj samo ob praznikih. Brda so krasna. Kljub temu da me je strah teh industrijsko obdelanih vinogradov, in to ravno zato, ker živim zraven enega izmed teh in s komaj denar italijanskega mogotca in senca zaslužkarstva, priznam, da so griči, posajeni s trtami, krasni. Vozim se, medtem ko se pred mano odpira svet pastelnih barv in nežnih odtenkov, z oblaki poslikano nebo se spaja s komaj zaznavno slutnjo morja, hiše pa so postavljene v okras strmim bregovom. Na vrhovih samevajo cerkvice kot samotni spomeniki človeške hvaležnosti. Odtonek miru v jeseni, ki je pred dnevi na novo postala zima, a je še vedno otožno zajeta v poletje. Brda so krasna. Brda so tudi bogata. V njih je lagodnost življenja nekaterih. Tistih, ki se v teh prazničnih dneh s prestižnimi avto-

mobili vozijo od restavracije do kleti in pokušajo, nazdravljajo, namenjajo čas, ki naj bi bil prazničen, užitek in objestnemu razdajanju. Brda pa so kljub temu lepa. Sonce še vedno greje, odeto v prestara in preširoka poletna oblčila. Krasni so ti praznični dnevi, polni svetlobe. Zunaj je je še preveč za ta čas, v srcih pa naj bi tudi bila. V objemih, ki si jih podajamo, ker so v navadi in ker smo jih željni, pa naj bi je bilo največ. Po slovenskih Brdih se peljem na Jazbine. Prijeten, skoraj družinski vsakoletni koncert mi je prišel v navado, brez njega skoraj ne morem. Grem, da objavem prijateljico, ki sem jo spoznala na virtualnem omrežju in sem pozneje vstopila v njen pretrdi vsakdan. In da objavem njenega očeta, ki že osem desetletij živi za glasbo, slovensko besedo, pesem, za naše ljudi. Tu v Brdih, med vinogradi. Med kozarci, ki trkajo z odsevom neba. Med vinom, med našimi ljudmi. Jazbine so predvsem vinogradi in kleti. In krasna cerkev, menda ena najlepših, kar sem jih kdaj obiskala in ki leži med trtami in nebom. Na robu bogatih, moderno grajenih domačij. Počasi se med razgledi pripelje-

mo do vasice med vinogradi. Prijatelji so že tam, nekaterih ne vidim že leto dni. Že si podarjamo objeme. Rada imam praznike ravno zaradi tega. Zaradi objemov, ne zaradi daril. Zaradi ponovnih srečanj, bližine, besed. To je kot vsakdanji kruh. Brez teh ne moreš. Zbira se nekako ista družina kot leto prej. Povemo si, kaj je novega, voščimo si najlepšega. Pomislím, koliko je sploh vredno, da smo tu, vsi, da smo ponovno skupaj. Da nikogar ne pogrešamo. Včasih se nam zdi to samoumevno. A ni. Veliko je prijatelj iz mladosti, ki jih ne morem več objeti. Nikoli več jih ne bom. Vstopimo. Cerkev Marije Pomčnice, čisto majhna sredi bregov, je ena najlepših, kar jih poznam. Tako domače se počutim v tem božjem hramu, kot bi bila tu v Brdih doma. Verjetno zaradi teh krasnih poslikav Jožeta Čemažarja. Za altarjem je freska z Jezusom v sredini. Čudež v Kani Galilejski. Menda so poslikave, ki nam na stenah podajajo skrivnosti rožnega venca, nastale pozneje, na prošnjo domačinov in z barvami in prekrasnimi upodobitvami zdaj polnijo cerkev. Posedemo, domači zbor, ki ga že

desetletja vodi Zdravko Klanjšček, zapoje, da nam pričara praznike. Opazujem dirigenta, ki z neutrudno ljubeznijo in z zagonom mladeniča vodi pevce. Pomaga mu hčerka, s katero si izmenjujeta nasmehe. Vsako leto se ob praznikih vrača iz Barcelone in zapoje skupaj s starimi prijatelji. Mi Slovenci se vedno vračamo. Zaradi pesmi, zaradi korenin, zaradi prijateljev. Morda je človeku prirojeno, da se vrača v rojstni kraj, morda je to prirojeno vsem živim bitjem. Tudi živalim. Morda nosim to navezanost v srcu tudi jaz, ki mi je bila usoda tako neusmiljena, da se rojstne hiše niti ne spominjam. Ko smo že sredi božičnih melodij in ko odzvenijo citre in orgle, nastopi trenutek za zahvalno molitev. Začetim polnost tega trenutka, ko vstanemo in smo zares ujeti v veselje, da smo tu, da nam ni hudega, da smo tudi to leto preživeli in da si zdaj sploh lahko izmenjujemo objeme. Sredi teh Brd, s prijatelji, prepolni prazničnega, prepolni lepega. Ko zadonijo orgle in zbor zapoje, se oglasijo še zvonovi. Hvala večnemu Bogu! Vse stvari ga zdaj molite! Doni in odmeva od vinogradov do zatona na morju. Glasovi napolnijo cerkev, pojemo vsi. Zvonovi pozvnanjo v večeru sredi Brd. Orgle donijo v praznični dan. Tudi mene napolni hvaležnost. Za vse, kar mi je bilo dano. In ni bilo malo. Res ne. V tem prelepem večeru, v zanosu teh praznikov, ki se spajajo z objemi, pomislím, da sem

srečna. Srečna, da sem tu, srečna, da sem vsak večer med prijatelji. Srečna, da imam ljudi, na katere lahko računam. In dom. In družino. In ped zemlje, ki me leto za leto obdarja. Krasen večer se zliva v zatón. Zvonovi polnijo Brda. Sveti, sveti, sveti Bog! Vse je polno Tvoje slave. Lepo je, da sem tu. Prekrasni so ti trenutki, ki so mi bili podarjeni. Odmeva, pozvanja, cerkev buči. Hvala večnemu Bogu!

Po koncertu se zapeljemo do turistične kmetije, Gradiš'ciutta je to, Klanjščkovci so tudi tu doma. Prijetno domače je, toplo, repa s kožarico prihaja na mizo, diši, kozarci se polnijo. Miza prekipeva od dobrot. Večer je obarvan z zlatim zatonom, ki se spaja z žlahtno rumenimi kozarci. Prijetno je kramljati s prijatelji. Prijetni so ti podarjeni večeri. Začetim življenje v vsej svoji polnosti. Ko se vračam domov in je Matajur komaj slutiti v temi, Idrja pa žubori v naročju moje doline, pomislím na ljudi, ki čisto sami in otopeni tavajo po nakupovalnih središčih, ki ne poznajo objemov, ki jim je morda pretežko, da bi začutili veličino te zahvalne božične nedelje. Vem, da sem pravzaprav srečna. Vem, da ni vsem dano, da bi tako preživljali praznikov.

Suzi Pertot

V letu 2020 se obeta bogata športna sezona Tokio, nogometno EP in Europeada

Začelo se je leto 2020, ki bo – po bolj skopem 2019 – ponudilo kar nekaj mednarodnih športnih vrhuncev. Najodmevnejši dogodek bodo nedvomno 32. poletne olimpijske igre moderne dobe v Tokiu. Potekale bodo od petka, 24. julija, do nedelje, 9. avgusta. Po televizijskih ekranih jih bomo spremljali od zgodnjih jutranjih

olimpijskem stadionu v Rimu, veliki finale pa v Londonu, kjer bo finalna faza tekmovanja. Po polnem izkupičku v kvalifikacijah so pričakovanja okoli Mancinijevih azzurrov zelo visoka, Kekove Slovenije pa, kot znano, ne bo med 24 sodelujočimi. Finale klubske nogometne Lige prvakov bo letos 30. maja v Istanbulu. Konec avgusta, od

ur pa do prvih popoldanskih. Bogati bosta delegaciji tako slovenskih kot italijanskih športnic in športnikov, upamo pa seveda, da bo naposled v obeh taborih odličij čim več. Za zdaj pa ni videti, da bi lahko slovenski šport v Italiji imel kakega svojega zastopnika na igrah na Japonskem. Majhne, teoretične možnosti za doseg olimpijske norme morda še ohranjata jadralka razreda 49er fx Jana Germani, naša najboljša športnica zadnjih dveh let, in lokostrelka Karen Hervat. Še pred olimpijado, od 12. junija do 12. julija, bo v središču pozornosti 16. nogometno evropsko prvenstvo. Gostilo bo kar dvanajst držav oziroma dvanajst različnih mest, uvodna tekma med Italijo in Turčijo bo na

26. do 30., bo tudi 25. evropsko prvenstvo v lahki atletiki v Parizu. Marca, ko se bo končal svetovni pokal v zimskih športih, pa se bo začela sezona Formule 1 in MotoGP, ki bo nato kot vedno trajala do decembra. Za domačo športno srenjo bo višek leta, ki je pred nami, nogometna Europeada, ki se je bo na avstrijskem Koroškem, z osrčjem v Celovcu, od 20. do 28. junija prvič udeležila tudi reprezentanca Slovencev v Italiji – Žile. Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, ki letos obhaja 50-letnico dejavnosti, pa bo septembra gostilo v Trstu Igre prijateljstva in kakih 400 mladih iz držav nekdanje Jugoslavije. Pomerili se bodo v šestih športnih panogah.

HC

Poljska / Evropsko srečanje mladih v Vroclavu Vtisi čudovite izkušnje, ki ostane vedno v lepem spominu

Konec lanskega leta smo se s skupino prijateljic odločile, da bomo tokrat začetek novega leta praznovala nekoliko drugače: 27. decembra smo se v večernih urah pridružile skupini slovenskih romarjev, ki so se odpravljali na 42. taizejsko novoletno srečanje, Evropsko srečanje mladih, ki je letos potekalo na Poljskem. Prijavljenih nas je bilo veliko, saj smo napolnili kar pet avtobusov, če ne štejemo tistih, ki so se kot pripravljalna ekipa na kraj srečanja odpravili že en dan prej. Po dvanajsturni vožnji z avtobusom smo naslednjega jutra končno prispeli na cilj: Vroclav je lepo mesto na jugu Poljske, prestolnica Spodnje Šlezije, pomembno izobraževalno in industrijsko središče, a turistom manj znano kot nekatera druga poljska mesta. Domačini so nam povedali, da je najtoplejši kraj na Poljskem, čeprav konec decembra tega nismo mogli sami občutiti. Ob prihodu v Vroclav so nas pozdravili člani slovenske pripravljalne ekipe, ki so nas porazdelili v manjše skupinice, po katerih smo se nato odpravili v župnije na različne konce mesta. Romanja smo se udeležile štiri zamejke iz Trsta in vse smo se znašle v isti župniji, vključno s skupino Slovencev iz matice, saj je bila slovenska odprava ena najštevilnejših. V župniji so nas lepo sprejeli, nam ponudili toplo pijačo in prigrizek ter nas nato spet razdelili: vsakemu so določili prenočišče in pogovorno skupino, s katero bi se srečeval v naslednjih dneh. Zaradi velikega števila romarjev z vse Evrope, ki se udeležujejo teh srečanj – letos nas je bilo okrog 15.000 –, se večkrat dogaja, da so nekateri nastanjeni v telovadnicah, župniščih ali podobnih objektih. Poljaki pa so se izkazali za zelo gostoljubne, saj so letos prav vsi romarji dobili prostor pri kateri od poljskih družin, ki so se veliko dušno odzvale na prošnjo za po-

moč. Mene in še dve prijateljici je lepo sprejela mlada poljska družina s tremi hčerkicami, ki so bile nad gosti navdušene, čeprav so imele zaradi nas naslednjih nekaj dni dnevno sobo natlačeno z nahrbtniki in napihljivimi blazinami. Dan v Vroclavu je potekal približno tako: zjutraj smo se po zajtrku z družino najprej odpravile v župnijsko cerkev, kjer smo imeli jutranjo molitev. Od tam smo odšli v župnišče, kjer so bili na vrsti pogovori v manjših skupinah

to smo se zbrali v enem od dveh šotorov, v katerih so delili toplo večerjo in pakirano kosilo za naslednji dan. Obedu je sledila večerna molitev, ki je bila res izjemno doživetje, saj je v en glas pelo in slavilo Boga na tisoče mladih. Ob prvem stiku z njimi so taizejske molitve vsekakor nekaj posebnega: večjezično branje odlomkov iz Svetega pisma spremlja petje kratkih verskih pesmi s preprosto melodijo, ki se velikokrat ponavlja, da je njen učinek meditativen. Vrhunec romanja v Vroclavu je bi-

preden je polnoč naznanila konec starega leta, smo končali molitev, si pred cerkvijo prižgali čajne svečke in tako v lepem vzdušju odšli zadnjih deset sekund do leta 2020.

Voščilom je sledil Festival narodov, pri katerem se je vsaka odprava predstavila s kratko točko – veliko je bilo petja, še več pa smeha in razigranosti. To se je nadaljevalo tudi, potem ko je bilo uradnega programa konec.

Po neprespani noči smo se 1. januarja spet zbrali v župnijski cerkvi, kjer smo imeli zahvalno mašo, s katero smo se romarji obnem poslovili od lokalne skupnosti. Zadnji obrok v Vroclavu je bilo praznično kosilo, ki nam ga je pripravila gostujoča družina, kmalu zatem pa je žal že nastopil trenutek za vrnitev v Slovenijo.

Evropsko srečanje mladih je gotovo ena od tistih izkušenj, ki ti za vedno ostanejo v lepem spominu. Ker mladi silvestrovo radi preživljamo z divjo zabavo v družbi prijateljev, nam včasih alternativna praznovanja sploh ne pridejo na misel – zdaj pa lahko

s pomočjo iztočnic za razmišljanje, ki so jih pripravili taizejski bratje. Pogovorne skupine niso bile namenjene gorečemu razpravljanju in izmenjavanju mnenj, ampak odprtemu pogovoru, v katerem je imel vsak možnost z ostalimi deliti delček svoje kulture in svojega edinstvenega pogleda na svet. Imela sem srečo, saj je bila moja skupina zelo raznolika: lahko sem prisluhnila Poljakom, Korejcem, Gancem, Kataloncem in Indijcem.

Pogovornim skupinam je sledil prosti čas, ki je bil tudi trenutek za neformalno druženje in spoznavanje drugih romarjev. Po kosilu smo se lahko odpravili raziskovat mesto, na voljo pa smo imeli tudi vrsto zanimivih delavnic o najrazličnejših temah, od verskih pričevanj do zgodovine mesta. Na-

la seveda silvestrska noč. Okrog enajstih zvečer smo s prijateljicami prekinile veselo potepanje po mestu in se napotile v cerkev v svojo župnijo, kjer smo se zbrali in skupaj molili za mir na svetu. Le malo

svojim vrstnikom zagotovim, da bodo, če se naslednje leto odločijo za to izkušnjo (ki bo tokrat v nam bližnjem Turinu), veliko pridobili in prav ničesar izgubili.

Moja Petarosa

NOVI
GLAS

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177

